

Profesor NICOLAE GH. DINCULESCU
FOST DIRECTOR AL ARHIVELOR STATULUI CRAIOVA

BISERICILE CRAIOVEI

UN CAPITOL DIN TRECUTUL ORAŞULUI

II 13236

EDITURA REVISTEI „OLTENIA”, CRAIOVA

Profesor NICOLAE GH. DINCULESCU
FOST DIRECTOR AL ARHIVELOR STATULUI CRAIOVA

BISERICILE CRAIOVEI

UN CAPITOL DIN TRECUTUL ORAȘULUI

II 13236

BIBLIOTECĂ JUDEȚEANĂ
CRAIOVA

EDITURA REVISTEI „OLTENIA”, CRAIOVA

P R E F A Ț Ă

„Bisericile Craiovei” formează un capitol al monografiei Craiovei, monografie ce n'a putut vedea încă lumina tiparului din cauza că mi-au lipsit mijloacele materiale necesare pentru editarea unei asemenea lucrări.

Și „Bisericile Craiovei” ar fi așteptat poate, alte vremuri alături de celelalte capitole ale monografiei, dacă nu ași fi fost solicitat să le dau spre a fi tipărite în revista „Oltenia”, de sub conducerea d-lui dr. C. Nicolaescu-Ploșor, eminentul arheolog și cercetător al trecutului oltenesc și urmașul meu la Direcțiunea Arhivelor Statului—regionala Craiova, căruta îi aduc aci cele mai călduroase mulțumiri.

Extrăgând din revista „Oltenia” prezenta broșură, am urmărit să pot face cunoscut — în afara cercului de specialiști cari primesc revista — o parte din trecutul orașului nostru, trecut care trăește, ca 'ntreaga filnță etnică a neamului românesc, prin credința creștină-ortodoxă și prin monumentele ei religioase.

Profesor **NICOLAE GH. DINCULESCU**

fost Director al Arhivelor Statului

C R A I O V A

INTRODUCERE

Ca oraș vechiu Craiova are numeroase biserici. Numărul lor însă, cu toate că orașul s'a întins și se întinde mereu — a scăzut mult față de ce era altădată. Dionisie Fotino în lucrarea sa „Istoria Generală a Daciei“ tradusă de Gh. Sion și tipărită la librăria națională din București în 1860, spune ¹⁾ că „în launtrul orașului sânt 8 monastiri... și cinci biserici de piatră... iar biserici de lemn sânt 33“. Deci în vremea când s'a scris manuscrisul după care și-a luat Fotino informațiile, erau în Craiova 46 (patruzeci și șase) locașuri de închinăciune.

Istoria lui Fotino, scrisă sau terminată la 1818, reproduce știrile privitoare la biserici de pe o însemnare mai veche a cărei dată e anterioară anului 1782, dar nu e mai veche de Martie 1780. Probabil să fie din acest an sau începutul lui 1781 cum rezultă din comparația datelor de zidire aflate în pisanile diferitelor biserici de care ne ocupăm. Din catagrafiile bisericilor din Craiova, una din 1813—1815, alta din 1835 ²⁾ și alta din 1839 ³⁾ rezultă că după anul 1800 numărul bisericilor scăzuse la 29. Această scădere ne-o explicăm prin stingerea sau sărăcirea familiilor ctitorilor.

Înainte de a mă ocupa de fiecare din bisericile azi în ființă țin să atrag atenția că e o mare deosebire între felul cum este privită acum biserica și cum era altădată. Se impune dar o paranteză.

Existența neamului nostru, insulă latină sau latinizată în masa slavo-mongolă—se datorește la doi factori: 1) Mândria de a fi urmașii celui mai puternic popor din lumea veche, mândrie rezumată în numele de român și al 2) Înalta misiune ce s'a identificat cu însăși existența noastră ca neam, misiunea de a păstra curat, neatins de învățăturile schismatice și eretice, creștinismul oriental ortodox. Până acolo a mers identificarea neamului nostru cu misionarismul nostru creștin-ortodox, încât și azi poporul, când vrea să spună de cineva că e de aceeași con-

1) Dionisie Fotino: Istoria Generală a Daciei vol. III, pag. 178.

2) Revista Arhivele Olteniei 1929, pag. 449 și 1931 pag. 42 comunicate de I. V. Căncea.

3) Arhivele Statului Craiova : Dosarul Protoieriei plășii Ocolul din 1839.

fesiune cu el zice: „pare și el rumân ca noi“. Și dacă în trecut au fost diferențieri de stări sociale bazate pe avere, numai datorită sentimentului religios nu s'au format clase sociale ca'n țările din Apus. La noi au fost privilegiile numai pentru cei ce îndeplineau o funcțiune, o boerie; dar privilegiul înceta odată cu boeria, cu funcțiunea.

Oamenii bogați, cu și fără boerie, își dădeau toate silințele ca din bunurile lor, să contribuie la păstrarea și întărirea credinței punând la îndemâna săracilor locul și mijloacele de a se închina Atotputernicului. Râvna aceasta merge până acolo în cât unul și același proprietar, dacă stăpâna mai multe sate-moșii, se simțea obligat a ridica în fiecare câte o biserică.

Biserica era loc de închinăciune pentru toți câți vereau să se roage în ea, dar rămânea proprietate a celui ce o clădise, a urmașilor săi. Ea se putea vinde și dărui ca orice bun particular. Dacă ctitorul sărăcea sau se stingea ramura familiei în lotul căreia căzuse biserică spre moștenire, sfântul locaș era părăsit, se ruina și dispărea. Se întâmpla să se găsească cineva care să primească a fi el ctitor, adică să cheltuiască din averea sa pentru întreținerea ei, atunci biserică servea mai departe scopului său.

Pentru susținerea celor de mai sus voi lua numai două exemple, deși se pot aduce cu zecile.

1. Biserica Sfântul Nicolae-Dorobanția fusese făcută de un Constantin Județu, biv vel clucer za arie. La 1802 „s'au început a se dărăpăna prăpădindu-se și toate cele din năuntru ale bisericii“. Ca să nu să prăpădească cu totul și să se pustiască, iznaful pescarilor a cerut Caimacamului Craiovei să le învoiască „să fie ei purtători de grije acestii biserici.“ Caimacamul aprobă cererea cum și propunerea iznafului cu privire la realizarea mijloacelor de care avea nevoie pentru întreținerea sfântului locaș.

2. Biserica Sfântul Dumitru a fost proprietate a Basarabilor Craiovești, ramura Matei Basarab. Stingându-se familia ctitorilor, câtăva vreme i se mai fac reparații de colaterali. Dar și aceștia își aveau bisericile lor și din această cauză Sf. Dumitru, deși biserică domnească, rămâne a nimănui și'n 1849 e închisă definitiv ¹⁾.

---

1) Revista Arhivele Olteniei an 1922 pag. 348 nota 3. Biserica Sf. Dumitru (Băneasa) de G. Mil. Demetrescu.

Episcopul Calinic cerea la 1853 să administreze el averea acestei biserici și să se ia măsuri pentru reclădire; iar la 1856 se hotărîse ca biserica să fie reclădită de Minister deoarece „nu s'a arătat nimeni amator a o lua“.

Din cele 29 biserici câte se mai aflau în Cralova după anul 1800, una servea ca loc de închinăciune numai familiei proprietarului. Era biserica Sf-tul Nicolae a familiei Haralamb.

Fig. 1.—Sf. Nicolae Heralambie.

Ruinele ei s'au putut vedea aroape până în timpul nostru pe locul pe care s'a clădit Liceul „Frații Buzești“.

Acum mai sunt în oraș 25 de biserici. Nădăduim că numărul lor se va păstra, toate cele vechi fiind declarate monumente istorice, iar cele mai noi sunt înzestrate cu averi proprii îndestulătoare pentru a se putea menține. Impiedecarea ruirii bisericilor o mai credem asigurată și prin legea cultelor, care le dă în seama poporenilor din parohii.

Dela 1835 până în prezent—timp de 100 ani—au dispărut 2 biserici: una prin stingerea familiei ctitorilor (Sf. Nicolae a familiei Haralamb), a doua m-rea Sf-tul Nicolae a familiei Gănescu, numită și Episcopia. Aceasta fiind și metoh al Episcopiei

Râmnicului a fost secularizată prin legea din 13 Decembrie 1863, tocmai la 100 ani de când Barbu Zătreanu și nepoții săi Vlăduț și Petrică Gănescu o închinaseră, cu toate odoarele, Sf. Episcopii. După secularizare, mănăstirea Găneștilor a ajuns loc de împărțirea dreptății, închisoare ș. a.; dar a încetat de a mai fi locaș de închinăciune. În 1884 a fost dărâmată întreaga mănăstire împreună cu biserica și pe locul lor s'a ridicat Palatul Justiției.

Bisericile aflătoare azi în Craiova sunt toate de zid. Unele mai păstrează pisană arătătoare a timpului în care au fost clădite. Dela altele pisanile au dispărut cu ocazia reparațiilor, refacerilor și prefacerilor. Mai toate aceste biserici sânt clădite în a II-a jumătate a secolului al XVIII-lea și începutul sec. XIX-lea. Înainte de secolul al XVIII-lea pare că numai biserica Sf. Dumitru să fi fost de zid, iar în prima jumătate a acestui secol, în ordine cronologică, s'au construit Sf. Ilie, Sf. Gheorghe Vechiu, Sf. Ion Sebastian și Obedeanu. Celelalte au continuat a rămâne din lemn.

Jumătatea a II-a sec. XVII-lea aduce deci o înviorare a sentimentului religios, manifestat prile construirea din cărămidă a bisericilor, atât în orașe, cât și la sate. Boerii timpului se întrec în ridicarea unor astfel de locașuri. Negustorii nu se lasă mai pe jos și astfel orașele și satele își înseamnă existența și bogăția deținătorilor de averi, prin aceste monumente.

1. BISERICA SFÂNTUL DUMITRU (1651)

Cea dintâi biserică despre care trebuie să tratăm este, fără îndoială, Sfântul Dumitru. Clădirea veche și ruinată ce a fost închisă cultului la 1849 era zidită de Matei Basarab. Inscricția acestei vechi zidiri se vedea până la 1933 în curtea bisericii. În acel an terminându-se biserica și redându-se cultului, pisană a fost fixată și ea în zid, în pridvor, în spre nord de ușa dela intrarea principală. E săpată în piatră de gresie și glăsuește astfel: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, întru Sfânta în Troiță și întru Dumnezeu nedeșpărțite vă veacu, amin. Cu puterea milostivului Dumnezeu, ziditu-s'au această sfântă beserecă și s'au făcut din temelie, de iznovo, pe hramu lui Sfântu Dimitrie mirotocivago, [de] creștin și prea luminat Io Matei Basarab Voevod i Domn Țării Românești i gospodja ego

Elina ; p[an]tru[c]ă Craiova fost-au moșie a Măriei Sale. Și s'au săvârșit meșița Octom[vrie] vă leat 7160. Și au fost ispravnic Danciul Pârâianu ot Mille[ști]“.

Din inscripție rezultă : a) că biserica a fost terminată la 1651 ; b) că a fost zidită din nou din temelie și c) că moșia Craiovei era a lui Matei Basarab.

Fig. 2. — Biserica Sf. Dumitru

dat Sadovei la 2 Martie 1646, „pentru că această sfântă mănăstire Sadova... fost-au făcută de lemn, de mai nainte vreme, duprin zilele altor Domni bătrâni de demult, însă de cinstitul și răposatul strămoșul Domniei Mele, de jupan Barbul“²⁾.

De iznovo trebuie înțeles, și la Sfântul Dumitru, că biserica s'a zidit din nou în locul alteia mai veche. Din ce material va fi fost aceea, nu știm. Dacă va fi fost din lemn, vechimea ei ar fi trebuit să fie la fel cu a Sadovei : sfârșitul veacului al XV-lea. Dacă însă va fi fost din cărămidă, cum suntem îndreptățiți să credem după descoperirile făcute în 1933, cu ocazia săpăturilor pentru crearea parcului din jurul bisericii.

1) Arhivele Statului, Condica Sadovii fila 2.

2) Ibidem fila 4

atunci vechimea ei s'ar fi putut urca chiar până la începutul secolului al XII-lea ¹⁾.

Lipsa unei tradiții privitoare la ctitorii mai vechii, nu e un motiv a-l crede inexistenți. La mănăstiri ch'ar, unde, pe lângă tradiția orală se păstrează, mai ales, tradiția scrisă, se uită de multe ori întemeietorul și se amintește doar cti-

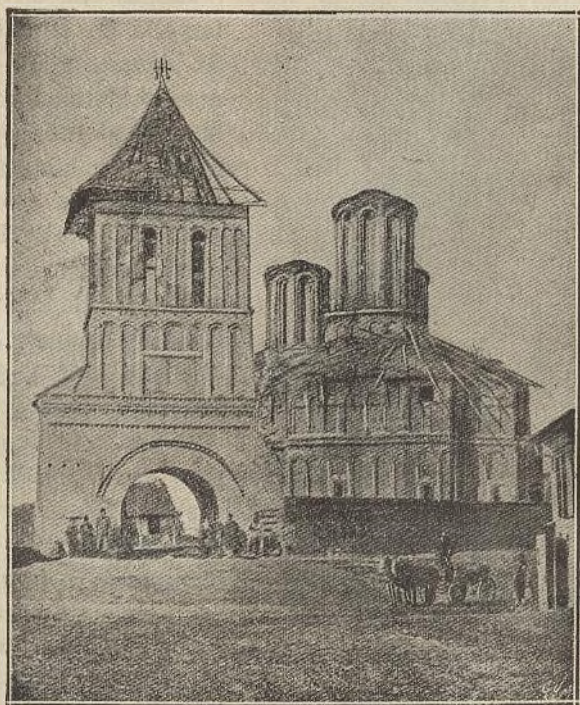

Fig. 3 — Biserica Sf. Dumitru vechi

torul mai apropiat. Cu atât mai mult se întâmplă aceasta la bisericile de mir. În Craiova aflăm acest lucru la 2 biserici. Cea cu numele de Hagi-Enuși e zidită de negustori, totuși tradiția îl socotește pe Hagi-Enuși ca întemeietor, deși acest negustor bogat, care va fi dăruit odoare sau va fi reparat biserica, nu se află trecut în pisanie între ctitorii

---

1) Revista Arhivele Olteniei 1926, pag. 391 și urm.: Vechimea bisericii Sf. Dumitru din Craiova de P. Constantinescu-Iași. În o „Delă pentru mănăstirile și bisericile câte sânt în coprinsul acestei plăși și de cine sânt zidite 1838“ publicată în Oltenia an. 1941 pag. 126 și urm. de I. V. Căncea. fără un temei sigur, se dă ca dată de zidire anul 1231.

ce au zidit-o. La 20 Aprilie 1816, cam 20 de ani dela zidirea biserici, căimăcămia Craiovei da ordin ceauşului Scarlat să hotărnicască 9 moşii ale lui chiar Hagi Ianuş¹⁾.

Biserica Sfântil Agostoli, ridicată poate, dar mai ales înzestrată cu odoare, de popa Hristea, în călugărie Hariton Ieromonah, i-a purtat numele, nu fiindcă ar fi întemelat-o el, dar fiindcă a înzestrat-o.

Pela 1700 Sfântul Dumitru ajunge ctitorie a familiei Obedeau. La 1723 Constantin Obedeau, fiul lui Petre Obedeau, îngropat aci, repară stricăciunile întâmplare la biserică în timpul răzmiriţii din 1716—1718. O acopere cu şindrilă, pune pietre, fiare şi „sticle“ la ferestre; o zugrăveşte şi o înzestrează cu odoare²⁾. Constantin Obedeau zidindu-şi la 1748, biserică nouă, Sfântul Dumitru ajunge ctitorie a Argetoienilor. Aşa se explică cuprinsul documentului dat de Manolache Russet la 1770³⁾ prin care arată că „dumnealui cinstitul şi credinciosul boiarul Domniei Mele Constantin Argetoianu vel clucer... de iznovu au înfrumuseţat-o, zugrăvind-o peste tot cu toată cheltuiala dumisale atât dinlăuntru cât şi cu alte nemestii pe dinafară“.

După 1770, până la închiderea ei, nu se mai vorbeşte de vreo reparaţie a acestei biserici. Probabil însă că asemenea reparaţii—mai ales la acoperiş—s'au făcut, dar însemnările privitoare la ele nu au eşit încă la lumină. La 1838 între bisericile cărora cutremurul dela 11—12 Ianuarie le-a produs stricăciuni, nu găsim trecută această biserică⁴⁾. Fiind închisă la 1849 parohia ei a fost desfiinţată. La 1889 zidirea lui Matei Basarab a fost dărâmată şi'n locul ei s'a ridicat actuala biserică. Lucrările de reconstrucţie au fost conduse de Lecomte de Nouy.

Biserica Sfântul Dumitru e numită în documente „domnească“, iar unii i-au mai zis şi băneasă. S'au căutat multe interpretări pentru explicarea acestor numiri. „Domnească“ i se putea spune fiindcă fusese ridicată de un Domn, iar denumirea de „băneasa“, deşi nu o găsim în documente vechi, i s'ar fi putut da după importanţa ce o avea în oraşul de scaun al Banilor.

1) Arhivele Statului, Episcopia Râmnic pach. 3 netrebnic.

2) Revista Arhivele Olteniei 1925, pag. 7 şi urm.: Fundaţiunea Obedenilor de C. V. Obedeau.

3) Ibidem an I (1922). pag. 248—250. Document dela Manolache Russet Vodă comunicat de Mişu Săulescu.

4) Revista Arhivele Olteniei 1931, pag. 39 : Oameni şi fapte din trecutul Craiovei, Acte şi doc. comunicate de I. V. Căncea.

Prin „domnească“ mai poate fi înțeleasă și calitatea ce o avea biserica de a se face aci serviciul religios la care asista stăpânitorul Țării, când se afla în Craiova. Că acesta ar fi înțelesul cuvântului „domnească“ reese din hrisovul lui Manolache Ruset care zice: „Dar fiindcă aicea în orașul Craiovei numai această sfântă biserică este domnească și veche, unde totdeauna se află cu

Fig. 4.—Biserica Sf. Dumitru pe la 1750

poliție de arhieru locului și iaste și scaun bănesc cu adunare de boerime și de norod creștinesc, spre lauda sfintelor rugăciuni dumnezăești și fiind trebuință și a avea această sfântă casă tot felul de milă și ajutor domnesc“. Era deci singura biserică făcută de un domn într'un oraș cu drept de arhieru și scaun de reședință cu mulți boeri.

„Domnească“ i se mai putea spune însă bisericii și pentru simplul fapt că era catedrală așa cum li se zicea bisericilor catedrale și de prin târguri, căci o biserică „domnească“ era și'n Târgul Jiu după cum era și la Ocnele Mari, târguri mult mai mici decât Craiova.

Prin același hrisov, din care am citat mai sus, se hotără

ca biserica să țină „și un dascăl slovenesc, care să fie pentru învățătura copiilor“. Dascălul slovenesc era în plus pe lângă dascălul de rumânie ce exista de mult la această biserică, căreia Ștefan Racoviță îi dăruia cu un hrisov din 1723 (1765), Februrie 5. toată moșia domnească de acolo, rămasă nelichinată, pentru întreținerea unui dascăl care să învețe copiii¹⁾.

Biserică domnească și deci catedrală, cu moșii și mai ales case cum nu mai avea o altă biserică în oraș, Sfântul Dumitru a servit ca reședință episcopală. În acest scop se obține, de Episcopul timpului, dela Grigore Vodă Ghica, donația din 3 Mai, 1750 (1758) întărită și de Mihai Racoviță la 1753 (1762) Noembrie 8, prin care se dăruiesc Episcopiei Râmnicului casele bănești sau domnești din Craiova. După 1774 însă Episcopul stă la Obedeanu, iar pela 1778 — 1779 Episcopul Chesarie stabilindu-se la Craiova și-a ales ca reședință mănăstirea întemeiată de Barbu Zătreanu Gănescu, mai încăpătoare, poate și mai bogată și mai la marginea orașului, devenită metoh al Episcopiei.

Ctitoria domnească de altădată părea să continue a fi tot astfel prin interesul ce i-a arătat Regele Carol I. Lipsa de sinceritate și, poate și de dragoste creștinească, la cei însărcinați să-i îndeplinească dorința, l-au lipsit de mulțumirea de a vedea terminată clădirea bisericii Sf. Dumitru, săvârșire ce trebuia să-l pună, și pentru Craiova noastră, nu numai între ctitorii de lăcașuri sfinte, dar și între cei mai vechi ctitori de organizațiuni politice românești.

Anul 1933 a fost înfățișat anul mântuirii acestei biserici ce stătuse în ruină 40 ani, ca apoi reconstrucția să dureze 45 de ani. În acest an, în ziua hramului, biserica Sf. Dumitru a fost târnosită și redată cultului cu rangul de catedrală ce avusese cu un secol înainte.

2. BISERICA SFÂNTULUI ILIE (1720)

Dela 1913 — 1933 a servit de catedrală a orașului biserica Sfântului Ilie din str. Regina Maria nr. 1. Piatra cu pisania clădirii din sec. XVIII nu se mai păstrează. Probabil că s'a pierdut sau i s'a dat o altă întrebuințare la reparația făcută după cutremurul din 1838. Inscricția pusă la terminarea clădirii celei

1) Arhivele Statului, Episcop. Râmnic nr. 3 din pach. privitor la casele bănești din Craiova.

noul din 1890 arată că noul locaş s'a ridicat în locul celui vechi zidit pe la 1751 de Dvornicul Ilie Otetelişanu. Anul 1751 însă nu corespunde realităţii, deoarece în condica mănăstirii Hurezul, se păstrează, desigur în copie, testamentul primului ctitor. Data

Fig. 5.—Biserica Sf. Ilie vechi

acestui testament e 11 Decembrie 1732 și'n el se vorbește despre „a mea dulce nădejde biserica mea din Craiova“ că avea nevoie, pe atunci, să i se termine tâmpla și să se acopere din nou cu șindrilă.

Pentru a se simți nevoia schimbării acoperișului la 1732, biserica trebuie să fi fost clădită și acoperită cu câțiva ani mai

Înainte. În lista bisericilor din plasa Ocolul¹⁾ se dă ca dată a zidirii bisericii Sf. Ilie anul 1720, iar ca dată a preînnoirii ei de Vornicul Iordache Otetelișanu anul 1839. Data de 1720 trecută în această listă se apropie de cea bănuită (1710 – 1725)²⁾

Clădirea ridicată de vornicul Ilie Otetelișanu era mai mică ca cea de azi și avea numai un turn, cum rezultă din însemnarea stricăciunilor întâmplate pe la biserici din cauza cutremurului din 1838: „Turnul bisericii au crăpat în trei locuri. Doi stâlpi ce sunt înlăuntru au crăpat căzând câtăva tencuală³⁾).

În urma acestui cutremur ctitorii Iordache și Grigore Otetelișanu îi fac reparații radicale datorită cărora i se schimbă cu totul înfățișarea. I se dărâmă turnul și i se face acoperișul în două părți iar spre R. și A. în loc de coperiș acum se termină cu două frontoane triunghulare.

Pridvorul s'a desfințat, iar ca adăpost la intrare s'a asezat deasupra ușei o marchiză semiconică acoperită cu tablă. Brâul și registrele ce împodobeau exteriorul, ca la toate construcțiile similare în stil brâncovenesc, au fost stricate. În urma acestei reparații numai crucile mai arătau că aci era un locaș de închinăciune creștin-ortodox. De această reparație desfigurătoare a scăpat însă cloponița, dărâmată pe la 1889 și care, după spusele bătrânilor cari au văzut-o, era mai înaltă chiar decât vestitul turn al Colții din București, deoarece ar fi avut vre-o 7 etaje! Din păcate nici o vedere a ei nu ni s'a păstrat.

În Istoria Generală a lui Dionisie Fotino această biserică, împreună cu Sfântul Dumitru, Obedeanu, Maica Precesta Dud, Sfântul Gheorghe, poate cel nou, Sfântul Nicolae a Gănescului, Sfântul Spiridon și un alt Sft. Nicolae (poate Sft. Gheorghe vechiu care are și hramul Sfântului Nicolae) este arătată ca fiind mănăstire. Nu avem însă știri că ar fi fost mănăstiri decât pentru Obedeanu și Sfântul Nicolae a Gănescului. Poate că locuințele pentru preoți, cântăreți și poslușnici, cum și averile lor bine gospodărite, făceau ca aceste biserici să fie luate drept mănăstiri.

Așezată în plin centru negustoresc, Sf-tul Ilie este și cea mai centrală Biserică din oraș. Poate faptul acesta a făcut pe

1) Arhivele Statului Craiova. Delă pentru mănăstirile și bisericile câte sunt în copriusul acestei plăși și de cine sunt zidite 1838.

2) Petre Gârboviceanu în „Șapte biserici cu averea lor proprie,” publicată de Administrația Casei Bisericii, Bncu.ești 1904 pag. 322 și următoarele.

3) Revista Arh. Olt. an. 1931 pag. 40.

Rușii ce formau armata de ocupație, în urma revoluției din 1848, s'o ceară și s'o ia pentru ei, deși Episcopia și protopopiatul Craiovei hotărâseră să li se pună la dispoziție biserica „ot Dud” unde „numai preoții ruși să slujească, ceilalți să se ducă la alte biserici ¹⁾).

Cât timp au rămas în Craiova trupele de ocupație rusească (1848 — 1851) serviciile publice cu caracter oficial s'au făcut la

Fig. 6 Biserica Sf. Ilie actuală

această biserică, devenită astfel catedrală. Odată cu retragerea trupelor de ocupație, în 1851, își pierde această calitate.

Catedrala orașului fusese din vechi la biserica domnească a Sf-tului Dumitru, unde era și reședința vremelnică a Episcopului de Râmnic. Intre 1774 — 1779 când Episcopul a stat la Obedeanu, probabil că biserica de acolo a fost catedrală, iar dela 1779 Episcopul Chesarie stabilindu-se la mănăstirea Sf-tul Nicolae Gănescu devine catedrală biserica acelu metoh și rămâne acolo până la sfârșitul anului 1863 ²⁾. În 1846 cărmuitorul Doljului (Iancu Bibescu) pofteste pe Inspectorul Școlii Centrale și pe profesori la Te-Deumul ce avea loc la biserica Episcopiei în ziua de 8 Septembrie, fiind ziua Doamnei ³⁾. La 5 Dec. 1853 Cărmuirea pofteste pe Inspector și profesori să asiste în ziua de 6 Decembrie la biserica Episcopiei pentru Te-Deumul în cinstea Impăratului rusesc).

Prin legea secularizării averilor mănăstirești biserica Gănescu rămâne biserică de mir cu foarte reduse mijloace de întreținere. Din această cauză serbările oficiale nu s'au mai făcut

1) Arh. Olt. an 1925 pag. 62.

2) Arhiva Colegiului Național Carol I dosar 201 fila 596.

3) Ibid. ddsar 262 fila 274.

aci. Cum nici la Obedeanu nu se putea face din aceleași motive, iar Sfântul Dimitrie fusese închisă din 1851, ajunge catedrală biserica Maica Precesta dela Dud (Madona Dudu). După 1912 când Maica Precesta dela Dud a fost dărâmată, Sfântul Ilie, reclădit în 1890 a rămas iar cea mai mare și mai centrală biserică din oraș. De atunci și până la 26 Octomvrie 1933 când s'a terminat și sfințit catedrala istorică Sfântul Dumitru, a servit iarăș de catedrală.

Ctitorie a Otetelișanilor, oameni cu râvnă pentru biserică, dar și pentru școală, cu veniturile ei s'a întreținut și se întreține școala de fete Lazaro-Otetelișanu. Tot cu fondurile ei s'a înființat prin sârghiința lui Iordache Otetelișanu și actualul liceu de fete „Elena Cuza“.

Fiind biserică particulară, ctitorii ei i-au putut scăpa moșiile de secularizare. Expropierea însă a lipsit-o de aceste moșii, din care cauză cu greu mai poate face față cheltuelilor de întreținere a Școlii Otetelișanu. Parohia ei, foarte mare altădată a rămas ca întindere aceiași, dar numărul credincioșilor s'a im puținat.

3) BISERICA SFANTUL GHEORGHE VECHIU

(1730)

Se găsește pe strada Aurelian la Nr. 7. E dintre cele mai vechi clădiri religioase zidite din cărămidă. Exteriorul, — exceptând fațada denaturată prin închiderea pridvorului — păstrează, foarte pronunțat, caracterul construcțiilor de stil brâncovenesc, în despărțirea pereților în două registre împărțite în firide, printr'un brâu înconjurător și ciubuce puternic reliefate. La Dionisie Fotino nu o găsim trecută între bisericile de piatră, dar găsim trecută între mănăstiri pe Sfântul Serghie în loc de Sfântul Gheorghe și o mănăstire a Sfântului Nicolae. În catagrafia din 1813 — 1815 se află trecută „Biserica Sfântul Nicolae Vechiu, hramul Sfântul mucenic Gheorghe, făcută de neguțătorii mahalagii“. Urmează de aci că pela 1780, această biserică era cunoscută sub numele de mănăstirea Sfântul Nicolae și numai mai târziu i s'a popularizat numele de Sfântul Gheorghe Vechiu, după hramul ce purta. Denumirea de mănăstire o aflăm și în pisanie, care, din nefericire, nu-și mai păstrează data. Iată-i cuprinsul: „Cu ajutoru Sfintei și de viață făcătoarei Troiță, această sfântă mănăstire unde se prăznuiește și să cinstește hramul Sfântului Ioan

Botezătorlu și Sfântului marele mucenic Gheorghe, este zidită din temelie de dumnealui jupan Iani proin staroste, i de dumnealor jupan Marin, jupan Coandă, jupan Andrei Botești, i jupan Ion Brăiloiu vel sluger, i jupan Vladu, jupan Marin, jupan Dumitru, jupan Grigore, Hagi Constandin, jupan Crăciun, jupan Iordache, jupan Dumitru, jupan Ion Racheru, jupan Mihaî, jupan Ion Branetu, jupan Ion, jupan Manolea, Andrei Ciurciop Bașa, jupan Enache, jupan Gheorghe Rachieru, Alexie Becheanu“...

În dreapta și stânga pisană e mărginită de câte un ornament, reprezentând o coardă de viță cu frunze și struguri. Același ornament trebuie să-l fi avut și în părțile de sus și jos, dar pietrele ce-l purtau au fost scoase. Cea de sus pare a fi o piatră aflată în curtea bisericii spre poartă, dar cea de jos s'a pierdut și împreună cu ea și sfârșitul inscripției unde era scrisă data zidirei.

În lista din dosarul protoieriei din 1839, aflat la Arhivele Statului din Craiova, se arată că această biserică a fost clădită la anul 1730, „de răposatu Ștefan Monahu și fiul său Gheorghe Botea“. Iar la anul 1777 „s'au prenoit de răposății Ioan Carabet i Marin Giugulin zet Gheorghe Botea, și Coanda sin Gheorghe Botea și Andrei sin Gheorghe Botea, precum și alte ajutoare“.1) Datorită acestei însemnări putem spune cu precizie că pisană a fost pusă la 1777, când s'a prenoit biserica, cei amintiți aci fiind și cei dintâi trecuți în pisanie.

Cu denumirea de mănăstire o găsim trecută această bise-

Fig. 7.—Biserica Sf. Gheorghe Vechi

1) Dosarul acesta pare a fi același cu cel publicat în Revista Oltenia an. 1941 pag. 125 și urm. de I. V. Căncea, numai că e datat 1838 în loc de 1839.

rică și'n însemnările aflate pe vechile cărți bisericești. Astfel pe mineiul lunii Decemvrie, tipărit la Râmnic la 1779, la fila 226 scrie: „Acest minei este al monastirii lui Sfântu Gheorghe 1795 Noemvrie 21“.

Cât privește data zidirii credem că însemnarea din dosarul protoleriei, citată mai sus, ne dă informația cea mai sigură. Însemnările mai noi dau mai mult date presumtive. Una, din 1864 aflată pe coperta unui mineiu al lunii Octomvrie, tipărit la 1776 arată că „Această sfântă biserică este zidită la anul 1757, adică de cărămidă. după cum să vede și la anul 1864 s'au făcut reparații în felul cum se vede“. Aceiași dată ne-o arată și copia — necompletă — a pisaniei vechi păstrată într'un registru de preotul paroh al bisericii. Atât însemnarea după mineiu, însă cât și copia pisaniei au fost coplate greșit sau completate după informațiuni neîntemeiate pe însemnări reale, așa cum par a fi informațiile ce pun data clădirii la 1730 pomenind pe ctitori și arătându-le și filiația.

Din cauza cutremurului din 1838 la „Biserica Sfântul Gheorghe Vechiu au căzut puținică tencuiala din stâlpii de afară“. Asta n'a împiedecat pe cei ce i-au făcut reparația la 1864 să-i dea jos turnul de zid și să-l înlocuiască cu unul de scândură. Clopotnița însă a fost dărâmată, ca și cea dela Sfântu Ilie, ceva mai târziu, pela 1889. În ultimii ani (1939 — 1940) biserică a fost restaurată redându-i-se forma veche. S'a dat jos turnul de scândură și s'a reclădit altul din cărămidă și s'au scos la vezeală stâlpii pridvorului, acesta rămânând însă mai departe închis.

Între cărțile vechi găsim aci un „triodion acum întâiu într'acest chip tipărit în Sfânta Episcopie a Râmnicului și desăvârșit mai luminat în limba rumânească așezat, cu nevoița și cu toată celțuiala a prea sfințitului și de Dumnezeu iubitorului chir Inochentie Episcopul Râmnicului în anul dela Hristos 1731, Iulie 20“.

Dintre odoare numai un potir, pe care se citesc numele de Ispas, Păunița, Ghiorghî, Huia și Țona, poartă data de 1793. Celelalte sunt sau fără dată sau mult mai noi.

La 1835 mahalaua acestei biserici avea 100 de familii,

4. BISERICA SFANTUL IOAN SEBASTIAN

(1742)

Se află pe calea Severinului Nr. 49 și e una din bisericile mici ale orașului Era zidită din cărămidă la 1781, fiind pomenită între bisericile de piatră în Istoria lui Dionisie Fotino. Pisania i-a fost distrusă de zeleeii reparatori de mai târziu. În catagrafia din 1813—1815 se spune: „Biserica ot hramu Tăerea Sfântului Ioan, făcută de Vasile Tălpășanu și de mahalagii“. Tot pe Vasile Tălpășanu îl

Fig. 8. —Biserica Sf. Ioan Sebastian

dă ca ctitor și inscripția din interior scrisă în 1887 și care zice: „Această sfântă biserică cu patronajul Sf. Ion Botezătorul și Sf. Mucenic Dimitrie, fiind fondată în anul 1783 de către jupan Vasile Tălpășanu și soția sa jupânița Hrisana. După vremea ce purta și din cauza vechimei și a lipsei de mijloace pentru întreținere, ajungând în mare ruină ce au provocat închiderea sa de mai mulți ani, ruina zisă au îndemnat pe d-na Ecaterina Ciocazan, născută Izvoranu, și pe d-l Alex. D. Nicolaid, actualul primar al Craiovei, de a o prenoi. Și astfel cu ajutorul și persoanele cu asemenea sentimente religioase, ale căror nume sânt scrise în condica pomelnicilor bisericii, înfrumusețându-se întru toate cu din nou zugrăveală și mobilierul necesar, prin stăruința

d-lor epitropi Dimitrie Pietroianu și Grigore Nicolau s'a restaurat în acest an 1887 Octombrie".

Anul 1783 arătat aci ca dată la care a fost zidită de Vasile Tălpășanu, cred că nu corespunde veleatului cu cirilice din pisană veche. Poate că cifrele ce arătau anul au fost cam șterse și din această cauză n'au putut fi bine citite. În dosarul protoleriei Dolj din 1839 în lista „de toată suma bisericilor.. și care de cine anume sânt făcute și din ce leat s'au clădit și s'au prenoit“, ca dată a clădirii acestei biserici se dă anul 1742 iar ca ctitori, Vasile Tălpășanu i Vasile Popa Radu și Ioan Eromonahu mai având și alte ajutoare“. Cum și în alte cazuri datele aflate în acest dosar dovedesc că sunt mai aproape de exactitate și în lipsă de alte dovezi mai precise, eu cred că aceasta e data zidirii bisericii. Dacă în însemnările rămase s'ar fi reprodus vechea pisană în întregime, cu numele Domnului Țării și Episcopului locului din acel timp, data citită greșit când a fost reprodusă s'ar fi putut corecta ușor.

Se vede că din cauza micimii ei, mai mult decât a solidității, cutremurul din 1838 nu i-a cauzat nici o stricăciune. E surprinzător însă că abia după 14 ani dela reparația din 1887 i se face o nouă reparație, ale cărei urme nu se constată decât în stricarea pisaniei vechi pe care au înlocuit-o cu una fără alt rost decât acela de a arăta cine erau preot și epitrop în acel timp.

Filială a bisericii Sf. Mina, Sf. Ioan Sebastian a fost folosită, în timpul din urmă, prea puțin pentru cult. Așa se explică de ce nu e trecută în anuarul Episcopiei Râmnicului din 1901. Inchisă de fapt în 1909 și legal în 1919 a stat astfel până în 1929. În acest an, creindu-se o nouă parohie în această parte a orașului, facetează de a mai fi filială. Ruinată de vreme și neîntrebuințare, din inițiativa preotului actual și cu ajutorul enoriașilor s'au strâns fondurile necesare pentru o nouă reparație. S'au redus ferestrele la proporțiile ce avuseseră înainte de 1901, s'a reparat acoperișul și s'a zugrăvit din nou. Ca creștinesc prinos, atât restauratorii din 1887 cât și cei din 1932 au ținut să reinnoiască portretele celor mai vechi ctitori cunoscuți ai bisericii, Vasile Tălpășanu și soția sa Hrisana.

Prin testamentul lui Grigore Otetelișanu, ctitor al bisericii Sfântul Ilie, din 8 Decembrie 1867 se lăsa 1000 lei pe an, „și

la biserica Sf. Ioan Sevastian, din acest oraș, unde sânt înmormântați mulți din ai familiei iubitei mele soții“¹⁾).

Parohia acestei biserici avea la 1838 numai 16 familii. Cea care i s'a creat în 1929 trece de 200.

5. BISERICA OBEDEANU (1748)

Singura biserică de cărămidă din prima jumătate a veacului XVIII-lea care și-a păstrat pisania este ctitoria lui Cons-

Fig. 9.—Biserica Obedeanu

tantin Obedeanu din calea Brestei nr. 48. Incepută la 1748, era terminată la 1753. Cuprinsul pisaniei este următorul: „Cu ajutorul Sfintei și de viață făcătoare Troiță, această sfântă mănăstire, unde se prăznuște hramul Bunei Vestire, a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioarei Maria și a Sfinților Impărați Constantin și Elena, este zidită din

1) P. Gârboviceanu: Șapte biserici cu averea lor proprie pag. 245.

temelie și cu toată cheltuiala dumnealui jupan Costandin Obedeauul vel stolnic, fiul dumnealui răposatului Pătru Obedeauul biv vel sârdar, și a jupânesei dumnealui Stancăi Obedencăi. Și înfrumusețând, cât pedinlăuntru și pe dinafară, precum să veade, ca să fie pomană în veaci dumnealor și părinților dumnealor, făcând-o în zilele luminațului Domn Io Grigore Ghica, începându-se dela luna Mai zile 3 la anul dela zidirea lumii 7256 iar dela Hristos 1748“.

La moartea sa, ctitorul Constandin Obedeauu lăsă bisericii, prln testamentul din 24 Martie 1753, opt moșii, toate cărțile și odoarele trebuitoare cultului, serviciului călugărilor și spitalului înființat pe lângă mânăstire (cum arată piatra de pe mormântul său, cu data de 21 Aprilie 1755, aflată în biserică). Totodată înzestrează mânăstirea cu țigani, boi, cai, porci, stupi ¹⁾.

La leatul 1759, luna August, urmașul lui Constandin Obedeauu, numit și el tot Constandin, închină mânăstirea Episcopiei Râmnicului și „sfinții sale cinstitului de Dumnezeu iubitorului părintelui nostru chiriu chir Grigorie Episcopu al acestei sfinte episcopii“. Din actul de închinare ²⁾ rezultă că urmașul ctitorului nu era mulțumit de felul cum îngrijeau epitropii, lăsați de tatăl său, de averea mânăstirii. El o închină Episcopiei încredințat fiind „că nu poate fi mai ales și mai bun epitrop decât Arhiereul locului“. Deoarece din cartea lui Alex. Ipsilant din 26 Aprilie 1775 se încuvlințează și cu învoirea Episcopului Chesarie ca m-rea Obedeauu să nu mai fie metoh al Episcopiei ³⁾, la 1777, venind Episcop Parthenie închinarea se reînnoește de astădată și cu consimțământul lui Dumitrache Geanoglu ginerile ctitorului.

Costandin Obedeauu al II, avea dreptate să se teamă de epitropii laici, deoarece din o anafora a divanului Craiovei din 18 Martie 1794, se vede că, deși mânăstirea era închinată, totuși clucerul Geanoglu „ce de sineși se făcuse stăpân și epitrop pe această mânăstire, care a înstrăinat și o vie a mânăstirii dela Turcinești sud Gorj. unde făcea câte 29 buți de vin... o livadie din marginea Craiovei ce se cheamă la Plop“ ⁴⁾. La

1) Revista Arhivele Olteniei anul 1922 pag. 174 și urm.: O veche ctitorie boerească. Biserica Obedeauu din Craiova de G. Mil. Demetrescu.

2) Acad. Rom. ms. 2088. Condicta Metoașelor Episcopiei Râmnicului fila 493 și urm.

3) V. A. Ureche Istoria Românilor vol. I pag. 208/92.

4) Revista Arhivele Olteniei anul 1931 pag. 347 și urm.: Documente privitoare la începuturile școalelor din Craiova comunicate de Mih. Popescu din Arhivele Statului.

1816 Nolemvrie 6 se mai constată și alte încălcări ale averii mănăstirii: o cârciumă, o moară, și 20 sălașe de țigani de pe moșia Albești ce le stăpânea sărdăreasa Ilinca Bibescu ¹⁾).

Faptul că Episcopia se desinteresează de păstrarea averii mănăstirii Obedeanu îl credem explicabil prin restricțiile prevăzute în actul de închinare care spune: „Pentru câte venituri va avea sfânta mănăstire pe an, să se aducă și să se strângă deplin în mănăstire și nicidecum cât de puțin la Episcopie sau la altă parte să nu fie volnic arhierul a porunci că să se ridice și să se aducă sau să se ia ceva; ci tot venitul să fie nestrămutat din mănăstire, să se chivernisească și să se hrănească părinți lăcuitori, poslusnicii, nemearnicii și bolnavii neputincioși și doftorul cel orânduit, precum scrie în di'ata părintelui meu și dascăl pentru învățătura copiilor, și pentru paza sfintei besearici să fie“. ²⁾).

Din citatul de mai sus se vede că Obedenii înzestrează biserica spre a servi ca: 1) locaș de rugăciune, 2) spital și 3) școală. Cât se va fi menținut spital aci, nu știm, dar în Aprilie 1826, paharnicul Brăiloiu se plângea Căimăcămiei de proasta chiverniseală a averii mănăstirii, cerând să se repare chiliile „fiindcă acum în mănăstire nici școală nici spital nu este cuprins“.

Școala dela Obedeanu existentă la 1759, de oarece cum văzurăm mai sus, avea un „dascăl pentru învățătura copiilor“ pare a ajunge cea dintâi școală din oraș la 1777, prin mutarea dela Sf. Dumitru aci a dascălului slovenesc. Cu dascălul român, slovenești și greci, școala a ținut cursuri în chiliile mănăstirii, cu oarecare întrerupere, până la anul 1830. Când în 1831 miliția părăsește localul, se constată că are nevoie de reparații prea costisitoare spre a se mai deschide școala aci. Incercarea de a se așeza un spital al miliției nu se poate realiza și chiliile rămân goale și părăsite. Abia la 1861, se întoarce, în aceste chili, școala primară ce însoțise dela 1831, școala secundară — azi Colegiul Național Carol I — în paradourile dela Madona și apoi în localul propriu.

După părăsirea chiliilor biserica cu cei 3 preoți și un țarcovnic, cum avea la 1838, servește ca biserică de mir. La 1838 parohia ei avea 30 familii. Cutremurul din Ianuarie 1838 îi face mari stricăsiuni: „Tâmpla între biserică și între altar cu totul crăpată și din porunca ctitorilor s'au dat jos până în drep-

1) Ibid. pag. 358.

2) Arhivele Olteniei anul 1931, pag. 355.

tul icoanelor. Bolta altarului crăpată de jos până sus. Turlele amândouă crăpate! Imprejur uşii bisericii o crăpătură. Asemenea şi în tinda bisericii“.

La câţiva ani după cutremur biserica a fost prefăcută, la 1843 — 1844, cu cheltuiala Eforiei şcoalelor, în a cărei administraţie intrase averea bisericii, de către contracţul Gh. Caneciu¹⁾. La această prefacere i se închide pridvorul şi rămâne numai cu un turn. O altă reparaţie i s'a făcut la 1857 — 1858, iar cea mai recentă e din 1930 — 1931, când s'a zugrăvit din nou în interior, i s'au schimbat ferestrele şi i s'a mai adăugat un turn. Lipsa de mijloace a împiedecat terminarea reparaţiilor, iar turnul cel nou fiind deosebit ca stil, de cel vechiu, strica prin prezenţa lui, armonia întregului locaş. În 1941 s'a dat jos vechiul turn şi acum (1942) este în curs clădirea unui alt turn în genul celui ridicat în 1931.

Prin secularizarea averilor mănăstireşti, fundaţia Obedenilor şi-a pierdut toată averea. Urmaşii ctitorilor au încercat prea târziu să-şi revendice drepturile de moştenitori.

Parohia bisericii Obedeana este mult mai întinsă ca acum o sută de ani, numărând aproape 700 de familii. În asemenea situaţie, buna stare în viitor a sfântului locaş, atârnă numai de sufletul şi entuziasmul pe care slujitorii lui vor şti să-l pună în serviciul credinţei şi binelui obştesc.

6. BISERICA SF. GHEORGHE NOU (1755)

E pe strada cu acelaşi nume la Nr. 13. Face parte din seria bisericilor ridicate din cărămidă la începutul celei de a doua jumătăţi a veacului al XVIII, fiind chiar prima în această serie. În catagrafia dela începutul sec. XIX, privitor la ea se spune că: „Biserica Sf. Gheorge Nou, hramul Sf. Gheorghe [e] făcută de neguţători boltaşi“. Deşi avea pisanie şi se ştia cine o făcuse, nu se pune numele ctitorului, ca şi la Sfântul Gheorghe Vechi, probabil fiindcă aceşti ctitori nu se numărau între boeri. Pisania, este următoarea: „Această sfântă şi dumnezeiască biserică, care se prăznuieşte hramul Intrarea în Biserică a Prea Sfintei de Dumnezeu Născătoare şi a Sfântului Mucenic Gheorghe, este zidită din temelie şi împodobită cu toate cele ce se văd cu cheltuiala şi cu osteneala dumnealui jupan Milcu Stoie-

1) Arhiva Colegiului Naţional Carol I dosar 250 fila 130.

nescu, biv staroste, împreună cu jupănița dumnealui Ilinca, din început până la sfârșit, având ajutor și pe nepotul dumnealui chir Hagi Constand'n Stoenescu, în zilele prea luminatului și bunului creștin Domn Io Costandin M-hai Racoviță Voievod, cu blagoslovenia iub'torului de Dumnezeu chir Grigorie Episcopul Râmnicului Noului Severin, la anul 7263 dela Adam (1755 dela Christos) ¹⁾.

Având avere proprie și biserică aceasta era socotită drept mănăstire și așa o găsim în istoria Daciei de Fotino. În tradu-

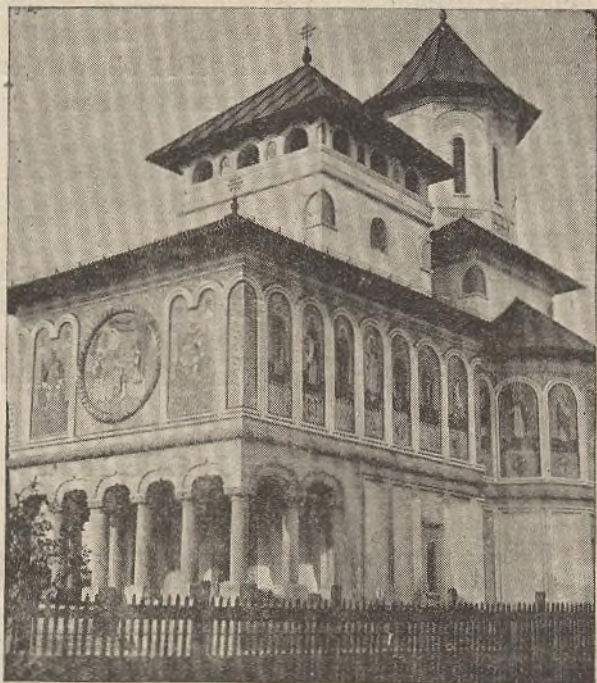

Fig. 10.—Biserica Sf. Gheorghe Nou

cerea lui Sion, probabil tipograful, pe G. inițial l-a citit S și astfel a ieșit de sub tipar Sfântul Se.ghie în loc de Sfântul Gheorghe.

În 1838 la „biserica Sfântul Gheoghe Nou tâmpla și advonu au crăpat“. La reparația făcută în 1848 de Statie Stoenescu au fost dărâmate turlile de zid, iar în locul lor s'a făcut o singură turlă de scânduri, după modelul bisericilor unite din

1) Bisericii cu averi proprii seria II București 1919 pag. 257 și Bul. Com. Mon. Ist. vol. II pag. 191.

Ardeal și i s'a închis pridvorul. Cu această înfățișare a rămas până la 1913.

Deși cu avere proprie îndestulătoare pentru a fi întreținută în bună stare, în 1911 ajunsese în așa hal de ruină încât Episcopia a trebuit s'o închidă spre a nu cauza vreo primejdie închinătorilor. În 1913 a fost dărâmată și pe vechile temelii s'a ridicat actualul lăcaș de o deosebită frumusețe exterioară. În interior nu este încă terminată pictura, la care lucrează marele

Biserica Sf. Gheorghe Nou în anul 1908.

pictor cu renume mondial, E. Stoenescu, urmaș al ctitorilor și el însuș ctitor.

Cum au trecut 24 ani de când biserica n'a mai servit cultului, credem că'n curând—de dorit ar fi să nu se implinească un sfert de veac dela închidere—va li redată cultului ca o neprețuită comoară artistică și o deosebită cinste pentru cei ce s'au ostenit pentru mântuirea ei și a lor¹⁾.

La 1835 mahalaua Sfântului Gheorghe Nou avea 76 de familii. Azi are câteva sute.

1) Aceste rânduri au fost scrise acum șapte ani. Speranțele mele și ale enoriașilor nu s'au împlinit întrucât biserica nu a fost încă odată cultului până acum (August 1942).

7. BISERICA SFÂNTULUI SPIRIDON

(1758)

I se mai zicea și „din mahalaua Valea Vlăicii“. Se află pe strada Vasile Boerescu nr. 7.

În cataografia din 1813 - 1815 e arătată ca ctitorie a boerilor Vlădăeni și Poenari. Pisania, aflată deasupra ușii dela intrare, arată ca ctitor numai pe Fota Vlădăianul, biv vel cluciar,

Biserica Sf. Spiridon

ciar, fiu al lui Coandă, biv vel căpitan, și pe soția lui Anca, fata Radului Brăiloiul biv vel zaproz. Cuprinsul pisaniei e următorul:

† Cu ajutorul sfintei și de viață făcătoarei Troițe, această sfântă și dumnezeiască besearică, unde să prăznuiește hramul erarsilui arhleru Nicolae și sfântul părintele Spiridon, făcătorul de mianți, iaste zidită din temelie, cu toată cheltuiala, de robul lui Dumnezeu, jupan Fota Vlădăianu, biv vel cluciar, sin Conda biv vel căp[it]an, jupănițai Anca Vlădăianca, fata ju-

pan[ului] Radu Brăiloiul, biv vel zaproz, ca [să] fie veajnică pomentre dumnealor și părinților și a tot neamu; făcându-se în zilele prea luminatului Domn Io Costandin Nicolae Voevod și cu blagoslovenia pr. a sfinți sale părintelui episcop chiru Grigorie a Noului Severin, fiind ispravnic Iacob Opr[a]n. Leat 7266 (1758).

Faptul că în catagrafia dela începutul sec. XIX se arată și boerii Poenari ca ctitori ai bisericii trebuie explicat prin înruirea acestor familii și prin daruri făcute bisericii ca niște enoriași ce-i erau, căci Poenarii își aveau casele din oraș în mahalaua acestei biserici. Biserica de baștină a Poenarilor este cea din satul Almăju-Dolj.

Fota Vlădăianu a întemeiat pe lângă biserică și o școală de elinește, despre care însă nu mai avem știri mai târziu ¹⁾. Ctitorul ridicase împrejurul bisericii și case mari și o înzestrase cu moșii și odoarele trebuitoare cultului, încât se aseamănă cu o mănăstire, ca și bisericile Sf. Dumitru, Sf. Ilie și Maica Precista. De aceia în Istoria lui Dionisie Fotino biserica Vlădoenilor o găsim trecută între mănăstiri.

Deși închinată mănăstirii Hurez, secularizarea n'a lipsit-o cu totul de averea ce poseda. Și acum, după secularizare și expropriere, biserica Sfântului Spiridon tot a mai rămas proprietara unei bucăți de pădure la Novaci în județul Gorj.

Cutremurul din 1838 i-a cauzat și ei stricăciuni: „la altar, unde este mahrama Domnului Hristos, s'au desfăcut un codru de zid“. În cursul vremurilor având nevoie de reparații a suferit modificări ce i-au schimbat vechea înfățișare. La cea din urmă reparație, făcută în 1925, s'a zugrăvit din nou și s'a deschis tinda scofându-se astfel la iveală frumoșii stâlpi de piatră ce o înconjoară. Portretul ctitorului a fost coșiat pe pânză, înrămat și așezat ca tablou pe peretele din dreapta intrării, în pronaos.

La 1838 parohia acestei biserici cuprindea mahalaua Valea Vlăiciei cu 40 de familii.

Numirea „Valea Vlăiciei“ a fost atât de puternic înrădăcinată încât este folosită și azi—pentru vale numai—și n'a putut fi înlăturată nici de hramul bisericii Sf. Spiridon, a cărei paro-

---

1) Revista Arhivele Olteniei anul 1925. N. Iorga: Orașele oltene și mai ales Cralova pe pragul vremurilor nouă (1760—1830) pag. 290.

hie o forma, De bună seamă numele ei pomenește de un Vlaicu care-și va fi avut proprietățile pe aci.

Ca și Dan dela care și-a luat numele mahalaua „Dănești” cum se mai numește mahalava (parohia) bisericii Craiovița, el nu poate fi identificat și fixat în spațiul timpului istoric al orașului nostru.

Prin dispariția bisericii Sf. Nicolae Gănescu—Episcopia cum i se mai zicea—parohia sau mahalaua Piscupia a trecut în cea mai mare parte în raza bisericii Sf. Spiridon. La rândul ei mahalaua Piscupiei încorporase sau poate că era continuarea unei mahalale mai vechi numită „Berindei” pominită în diferite zapise din 1771, 1777 și 1785, aflate în condica metoașelor Episcopiei Râmnicului¹⁾.

8. BISERICA MAICA PRECISTA OT DUD (MADONA DUDU) (1760)

Se află pe str. Madona Dudu Nr. 77. S'a bucurat, din partea epitropilor, de o bună chiverniseală a averilor sale. A mai avut apoi norocul de a nu fi fost închinată și de a fi trăit urmași de ai ctitorilor. Așa se explică puțința de a fi fost rezidită din temelie în fiecare veac. Pisania celui dintâiu locăș zidit din cărămidă nu se mai păstrează, dar tradiția și documentele păstrate de Epitropie ne vorbesc destul de clar de trecutul său.

Spunea povestea — acum uitată — că'n livada ce se întindea pe vremuri în locul pe care e zidită biserica de azi, s'a găsit într'un dud icoana Maicii Domnului. Luată de acolo și dusă la o biserică, icoana a dispărut și a fost găsită iarăși în dudul din livadă. Proprietarul locului, un strămoș al clucerului Chiriac Găianul (Chiriac Găianu clucer za arie la 1784 Noemvrie 30, era orânduit judecător la județul Dolj în locul lui Zamfir Jianu)²⁾ a ridicat atunci o bisericuță de lemn drept acoperământ acelei sfinte icoane³⁾. Această bisericuță ar fi fost durată cam pe vremea lui Matei Basarab.

La 1760⁴⁾ bisericuța de lemn a fost înlocuită cu una de

1) Academia Română ms. 2083, metohul Gănescu.

2) V. A. Ureche: Istoria Românilor dela 1774-1786 pag. 333).

3) Pr. Gr. Popescu-Breasta Biserica Maica Precista Dudu pag. 5.

4) Arh. Stat. Craiova. Delă pentru mănăstirile și bisericile plășii Ocolu din 1839.

cărămidă „cu stâlpii cei mari poleși de lângă sfintele icoane”. Ctitori au fost negustorii Hagi Gheorghea Ioan—pe care Constantin Obedeanu la 1753 îl făcea episcop la fundația sa—și Constantin Fotescu. Credința în icoana sfântă căreia i se atribua puterea de a vindeca pe bolnavi și mai ales pe cei „eșiți din minte” a făcut ca biserica să fie dăruită cu multe bogății¹⁾ cu care ctitorii și episcopii au cumpărat moșii pe seama ei. Bolnavii veneau și stăteau la biserică pentru vindecare. Dea-

Fig 12. — Biserica Madona Dudu între 1841-1912

cea chiar dela zidirea bisericii din cărămidă s'a simțit nevoia clădirii de chilii pentru adăpostirea lor. În felul acesta a luat ființă sanatoriul de alienați „Madona Dudu” pentru care s'a ridicat mai târziu (1894) un local propriu la bariera Amărăzii. (Actualul local al Școlii Normale de Invățătoare).

La 1801 biserica a fost jefuită și arsă în interior de cergalii. La 1831 ctitorii ei pun la dispoziția Școlii Naționale

1) V. A. Ureche Istoria Românilor vol. II pag. 793 | 677. Alex. Ipsilant întărește la 18 Martie 1778 bisericii Dudu „care mai înainte a fost biserica de lemn” 100 taleri din vama Craiovei și ceritul a 500 oi.

șase odăi¹⁾. În aceste odăi rămâne școala publică națională, numită apoi Școala Centrală, până la 1842, când se mută în localul propriu deși încă neterminat.

Mutarea școlii a fost grăbită de nevoile bisericii care, în urma cutremurului din 1838 rămăsese „crăpată” pe patru locuri, la advonu din dreapta se mișcă ca la vreo zece cărămizi, la advonu din stânga este puțin cam crăpată. Au căzut un bulgăr de zid dela catapetează. Catapeteazma este cră-

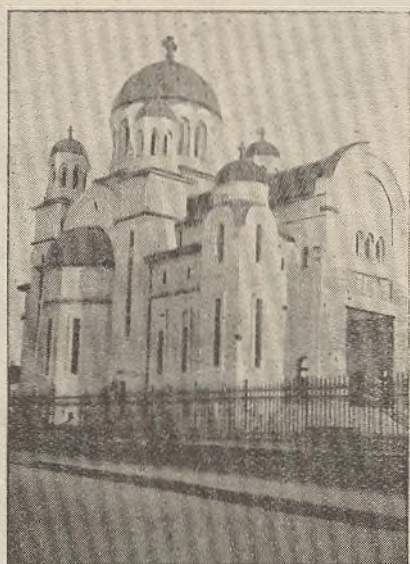

Fig. 13.— Biserica Madona Dudu

pată dar fără pericol²⁾. Deși stricăciunile se prezintau „fără pericol” ctitorii și episcopii se hotărăsc s'o dărâme și s'o rezidească din nou din temelie. În 1841, luna Mai, înainte chiar de a se muta Școala Centrală în localul ei, încep lucrările, iar la Aprilie 1844 noul locaș era sfințit și dat cultului,

Se vede că un curent arhitectural strein băntuia pe atunci în Craiova. Stilul în care s'a construit biserica — destul de mare și încăpătoare de altfel — era strein de tradiția noastră. Era stilul bisericilor greco-catolice din Ardeal.

---

1) Arh. Col. Naț. Carol I dos. 256 fila 1.

2) Arh. Olt. 1931 pag. 49.

Averea bisericii fiind mare și bine gospodărită, epitropia ei a putut întemeia fundații de binefacere (ospiciul de alienați) și cultură (Școala Profesională). S'au construit și restaurat bisericile de pe moșiile sale, s'au înzestrat școalele satelor de pe aceste moșii cu localuri și material didactic. A subvenționat 5 biserici din oraș, apoi biserica Popa-Tatu din București și Capela Română din Paris¹⁾. Din 1866 a început să acorde burse pentru țară și streinătate la cei dornici de învățatură dar fără mijloace.

Deși construcția ridicată la 1841-1844 era în bună stare, dela 1894 începe să prindă ideea dărâmării ei și zidirea unei biserici mai monumentale. Cu atât mai mult se credea de nevoie această clădire cu cât, dela 1863, biserica Maica Precesta dela Dud, devenise catedrală. La 1913, în urma ordinului aprobator al Casei Bisericii, biserica a fost dărâmată. Icoanele și celelalte odoare au fost adăpostite într'un mic paraclis în care a continuat a se face slujbă. Războiul mondial cu urmările lui a împiedecat grăbirea lucrărilor. Exproprierea a atins și averea acestei biserici — scăpată dela secularizarea din 1863 — și i-a micșorat veniturile până într'atât încât, iând pe rând, a trebuit să treacă pe seama Statului fundațiunile ei: Ospiciul de alienați și Școala Profesională. Ca urmare ospiciul a fost desființat iar localul lui a trecut în stăpânirea Ministerului Instrucțiunii.

Scăpând de cheltuelile de întreținere necesitate de fundațiunile de asistență și culturale, s'a putut strânge un fond pentru clădirea bisericii. La 5 Noemvrie 1928 s'a pus temelia noului local ce va fi cel mai mare monument religios din orașul nostru, deși stilul lui arhitectonic nu e în concordanță cu tradiția noastră. Timp de 3 ani s'a ridicat toată zidăria, s'a pus acoperișul de aramă și s'a executat cea mai mare parte din tencuelile exterioare. Criza generală a oprit, deocamdată, lucrările începute și executate cu atâta avânt în primii 3 ani.

Dela 1938 au reînceput lucrările executându-se atât rămășițele de zidărie și tencueli cât și pictura astfel ea a putut fi dată cultului prin slujba târnosirei ei ce a avut loc în ziua de 4 Octombrie 1942.

Hagi Gheorghe Ioan și Costandin Fotescu, biv logofăt za vistierie, după ce au terminat biserica, au închinat, la leat 1766 Octomvrie 15, „danie din venitul acestei sfinte biserici să se dea din an în an la Sfânta Episcopie câte zece ocă de ceară, să se afle la ziua praznicului Sfântului Părintelui nostru Ieraih

1) Pr. Gr. Popescu-Breasta: Biserica Maica Precesta.

Nicolae. Să aibă a lua Sfânta Episcopie această dărie în toți anii dela această sfântă biserică. Și dela Prea Sfinția Sa Părintele Episcop să aibă sfânta biserică milă cu orânduială de doi ieromonahi călugări și alt călugăr de poslușanie, apărați și iertați de toate dădiile și orânduile ce ies peste tot anul dela vistieria domnească ¹⁾. Ca biserică de mir Maica Precista Dudu, are o parohie foarte mică. La 1835 mahalaua ei avea 25 familii.

9. BISERICA SFÂNTA TREIME

(1768)

Se află între străzile: Bibescu, Ion Maiorescu și Sfânta Treime. A fost zidită „de piatră” de „stolniceasa Dumitrana ce a fost soția dumnealui răposatului Constantin Știrbei, biv vel stolnic” ²⁾, la anul 1768. Jupâneasa Dumitrana, soția lui Constantin Știrbei, care fusese și logofăt mare, era născută Strâmbeanu. A fost mama dvornicului Barbu Știrbei, mort în a doua decadă a sec. XIX, ctitor și la biserica Mântuleasa. A terminat biserica zugrăvind-o și înzestrând-o. La 1782 comandă la Sibiu un policandru, iar la 1790 i se aducea și un clopot de 100 funți. În 1821 biserica a servit ca adăpost armăușilor trimiși contra lui Tudor. Aceștia i-au cauzat astfel de stricăciuni că după plecarea lor a trebuit să fie reparată ³⁾.

La 1831 când Eforia Școalelor voia să deschidă cât mai grabnic Școala Națională și cerea să se găsească un locaș pentru aceasta, boerli divaniți ai Craiovei răspundeau. „Ne-am chibzuit cu toți și am văzut că locul cel mai îndămănat și orășenilor și mai potrivit pentru școală ar fi mănăstirea Sfintei Troițe, dar fiindcă acolo poate să întâmpine deschiderea școlii multe discolii și întârziere..... nu poate fi mai lesne într’altă parte decât tarăși la mănăstirea Obedianului ⁴⁾.”

Mănăstirea Sfânta Troiță era potrivită pentru școală deoarece aci se construiseră chilii după 1811, după dorința exprimată în testamentul biv vel dvornicului Barbu Știrbei: „Toți banii mei care se vor găsi în argint și în aur, toți îi las prea iubitei mele soții Catinca ca să dea și să îmi caute sufletul și să se facă

1) Acad. Rom. mss. 2083. Metoașele Episc. Râmnic fila 447.

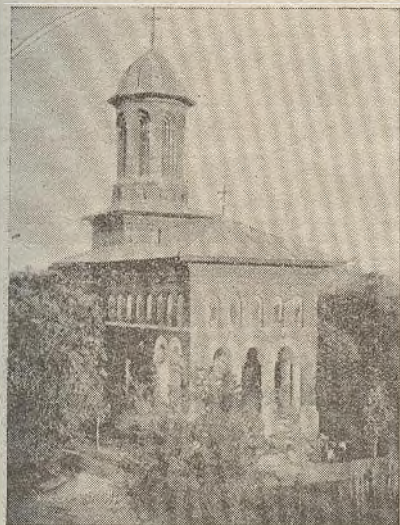
2) Privilegiul dat „în orașul Domniei Mele, Craiova de Manoiș Roset la 6 Mai 1770 publicat în Șapte biserici cu averi proprii”, pag. 162.

3) N. Iorga orașele Olteniei, Arh. Olteniei 1925, pag. 290.

4) Arh. Olteniei anul 1931, pag. 280 și 365. M. Popescu. Din trecutul învățământului la Craiova.

chiliiile [a] Sfânta Troiță din Craiova cu două rânduri de case, adică și case deasupra chiliilor ¹⁾).

Deși nu se arată a fi suferit vreo stricăciune din cauza cutremurului din 1838, Barbu Știrbei— viitorul Domn al Țării Românești după Convenția dela Balta Liman — o repară radical pela 1840. La facerea acestei reparații l s'a pus următoarea

Biserica Sf. Treime

pisanie: „Cu ajutorul Sfintei Treimi, fiind zidit din temelie și înfrumusețat acest sfânt lăcaș, unde să prăznuiește hramul Sfintei Treime și a sfintei Nașteri a Prea Curatei și de Dumnezeu Născătoarei, cu toată cheltuiala și osteneala d-neeii jupâneasa Dumitrana Știrboaica, biv vel stolniceasa, ficea răposatului Costandin Strainbeanu, biv vel vistier, spre vecinica pomenire a d-neeii, a părinților și a tot neamul, cu blagoslovenia prea sfântului Episcop Râmnicu ch'r Parthenie, în zilele luminatului Domn

Alexandru Scarlat Ghica W., săvârșindu-se la anul 1768. Acuma la anul 1840 urmașii răposatului dumnealui, Marele Logofăt Barbu Știrbei cu prea iubita dumnealui maica Marea Vorniceasă Ecaterina Bibescu, prin a d-lor osârdie s'au înfrumusețat cu tâmpla de lemn nouă cu de iznoava zugrăveală și cu alte osebite podoabe și odoare, spre a dumnealor vecinică pomenire în zilele Prea Înălțatului Domn Alexandru Dimitrie Ghica Voevod. Episcop fiind prea sfinția sa părintele chir Neofit și cu stăruirea episcopului bisericii Enache Hagiadi ²⁾).

În forma căpătată cu ocazia acestei reparații s'a păstrat până la 1901, când a fost dărâmată și rezidită din temelie, de familia Știrbei, așa cum se vede azi. Noua clădire a fost redată cultului în 1906.

1) Șapte biserici cu averea lor proprie pag. 164.

2) Șapte biserici, pag. 149 -150.

Sfânta Treime și-a păstrat caracterul de biserică particulară mai mult chiar decât Sfântul Ilie și Maica Precistă dela Dud. Urmașii titorilor, fără amestecul consiliului parohial, prin intermediul unui consiliu de epitropi, îi caută de toate nevoile. Poate din această pricină parohia (mahalaua) ei relativ e mai mică decât acum 100 ani când avea 50 familii.

Din fondurile bisericii s'a încercat, pela 1890, să se facă un spital. Neputându-se realiza această dorință s'a făcut un dispensar medical pentru săraci, adăpostit provizoriu în casele de lângă biserică. Din 1940 un local propriu s'a ridicat pentru dispensar în str. Calomfirescu.

10. BISERICA SFÂNTUL NICOLAE-CRAIOVIȚA (1770)

Se găsește în strada Craiovița nr. 52 și'n jurul ei s'a format mahalaua cu același nume. Pela 1860 a fost reparată de cocoana Bălașa sora lui Ion Solomon, pe care la câțiva ani în urmă, pela 1864, o găsim îngrijindu-se și de biserică Sfântul Nicolae Belivacă. Pisană scrisă în 1860, acum acoperită cu tencuială de o reparație mai mică făcută la 1897, spune:

„Această sfântă și dumezeiască biserică cu hramul Sfântul Nicolae și alți sfinți, din temelie se vede după chipurile zugrăvite înăuntru ale titorilor, că este fondată de răposaii titori Alexe și Oprea Becheanu și Matei Sălceanu, dar în ce vreme s'au zidit nu se știe. Zestre sau venit a fi avut nu s'au găsit scrisă, nici o condică veche de pe vremea acelor titori nu s'au găsit. Și ajungând după vreme în ruinare s'au ținut cum au putut de mahalagii și alți creștini evlavioși, până când au ajuns la mare ruinare. Dar în anul 1860 găsindu-se în bună evlavie d. plătoreasa Bălașa, sora paharnicului Ion Solomon, din orașul Craiova, cu a dumnezei singură cheltuială au acoperit această biserică din nou peste tot cu tencuială, au făcut tavanul de zid de sub acoperiș, au făcut toată pardoseala bisericii cu blane de brad, fiind fost de cărămidă și stricată, au tencuit fața bisericii pe dinafară cu var fiind ruinată.

Pentru că locul pisaniet a fost alb, din ce împrejurare nu știm, așa noi, epitropii și mahalagii, însemnați în pomelnicul cel mare, am contribuit cu toții, după putere, și am plătit de s'au zugrăvit și cele 5 icoane ale sfinților, ce au fost de hramuri în vechime, și se ruinase. De aceea am semnat această

pisanie pă zidu care mai nainte au fost alb. Și acum rămâne ca pomenita cocoană să se socotească titoră“.

Aceste lucrări s'au făcut aflându-se episcop d. praporgic Ion Locusteanu; iar cine ce vor mai contribui după vreme, pentru această biserică, vor scri în josul acestei pisanii: 1863 August 13. Scriitor : Smărăndache Leoveanu.

Biserica Sf. Nicolae-Craiovița

După catagrafia din 1813—1815: „Biserica ot Craiovița, hramu Sf. Erarh Nicolae (este) făcută de răp. Matei Salceanu 1 de mahalagii“. In lista biseicilor din 1839¹⁾, această biserică este arătată ca fiind clădită de răposajii Alexie Becheanu și Pană Băbeanu la anul 1730. Privitori la clitori atât informația aceasta cât și pisanua sânt de acord în ce privește pe Alexie Becheanu. Pană Băbeanu și Matei Sălceanu trebuie să fi căpătat

1) Arh. Statului Craiova (Dos. Prot. Dolj).

această calitate ulterior prin ajutorul dat bisericii, fără a fi contemporani cu primul ctitor sau chiar ei între ei. Informația din lista bisericilor ne dă însă și data clădirii neîntâlnită în alte izvoare și nici în pisanie: 1730. Cred însă că la transcrierea datei s'a făcut o greșeală, de și anume scriitorul care avea în fața lui un izvod, în care datele erau trecute în întregime cu litere cirilice, transcriind în cifre arabe a luat chirilica 3 = 7 drept 3 (trei) arab și în loc de 1770 a transcris 1730. Dealtfel slavoneasca 3 urmată de 0 și'n data chirilică era rău întrebuințată pentru 70. Că 1770 este anul clădirii ne-o confirmă și faptul că'n apropierea acestei date îl mai găsim pe A'exie Becheanu ajutând și la reparația altor biserici (1777 la Sf. Gheorghe Vechiu) și construcția din nou a altora (Sf. Nicolae-Ungureni 1780). Tot anul 1770 este însemnat și pe clopotul bisericii care poartă această însemnare în limba germană: Iohan Bruner gossmich in Ofen 1770 (Ioan Bruner m-a turnat la Buda 1770).

Pe mineiul lunii Decembrie tipărit la Râmnic la 1779 de popa Costardin și Dimitrie Mhal Popovici, găsim această însemnare: „Acest sfânt mineiu Iaste al sfintei biserici ce să numește Sârbii și hramul Sfântului Ierarh Nicolae. Și am scris eu Gheorghe Dascălu în zilele luminațului Domn Io Nicolae Petru Voevod, pentrucă mâna va putezi iar slova să va pomeni în veci. Amin. Nicolae Petru Voevod e Nicolae Mavrogeni (1786—1799)*. Mai jos de această însemnare o altă mână a scris: „Acest sfânt mineiu Iaste al sfintei biserici ce să numește Sârbia“.

Biserica Sfântul Nicolae din mahalaua „Craiovița au Dănești“ cum e numită într'o însemnare din 28 Februarie 1822, aflată pe mineiul lunii Februarie, tipărit la Râmnic la 1789, a fost cândva a iznafului dulgherilor. Așa reese din o însemnare scrisă pe un triod, tot din sec. XVIII, la 16 Noembrie 1845 de popa Zamfir, care [triod] acuma s'au legat într'acest următor an, cu toată cheltuiala d-lor cei mai jos iscăliți iznafu dulgherilor“.

S'ar părea curios că în Istoria lui Dionisie Fotino nu e trecută această biserică între cele de piatră. Explicația e naturală și ușoară. Când s'a scris lista de biserici și mănăstiri folosită de Dionisie Fotino, Craiovița încă nu făcea parte din Craiova: era încă un sat aparte. O reminiscență a acestei separațiuni e păstrată și'n pisania scrisă la 1863 unde arată pe „plăteasa Bălașa, sora paharnicului Ion Solomon, din orașul Craiova“.

În 1838 din cauza cutremurului la această biserică „au

crăpat catapeteasma într'amândouă colțurile de câte trei degete, precum și tavanu de sus într'un colț, zidul bisericii au crăpat pe multe locuri". Deși crăpată pe multe locuri a fost reparată abia la 1860. Poate că întârzierea aoeasta i-a fost de folos fiindcă nu i s'au mai adus mod ficări în plan și înfățișare, nici în exterior nici în interior.

La 1838 mahalaua Craioviții de pe lângă această biserică avea 70 de familii. Parohia de azi, deși o parte din mahalaua de altădată s'a trecut altei parohii; apropie 800 de familii. Mahalaua aceasta numită și „Dănești“ e urmașa unul vechi sat de moșnenii ce și-au păstrat moșia până la finele sec. XVII, când s'au vândut lui Constantin Brâncoveanu. Moșia Craiovița se înfindea, dela R. spre A. d'n moșia Șimnicului, drumul Munte-nilor și până la Jiu în dreptul Creștilor ¹⁾). Proprietarii ei pela 1689 erau urmașii lui Stan, Dumitru, Bărbatie și Tănasiu. Toți aceștia țineau $\frac{2}{3}$ din tot hotarul. Cealaltă treime fusese vândută, jumătate clucerului Curuia „care o dăduse zestre fică și Hârsova“, iar cealaltă jumătate altor cumpărători. La hotărnicia din 1746, isprăvnicelul moșiei. acum proprietate a mănăstirii Hurez, era Stan Tăcofă, fiu sau poate nepot al lui Taco, menționat în hotărnicia din 1681 și care stăpânea partea lui „Bărbatie i Tănasiu fratele său“.

Urmașii moșnenilor cât și al cumpărătorilor cum și Hârsova fata Curuiei, ajuns mal apoi paharnic. vând moșia lui Brâncoveanu, foarte curând după ce fusese hotărnicită, probabil pela 1690. Mai târziu, Brâncoveanu, după cererea mănăstirii Hurez clitoria lui, o dă mănăstirii în schimbul moșiei „Balciugata i Cojăști în județul Ilhovolui ce iaste în Țara Rumânească de cea parte de Olt“.

La vreo 20 de ani după schimbul acesta de moșii, în timpul ocupației austriose, Costandin Hargetoianni, ce au fost vornici încearcă să pună mâna pe moșia Craiovița, folosindu-se de niște mărturii false. Rămâne însă de judecată.

Prin vânzarea moșnenilor împreună cu moșia, către Constantin Brâncoveanu, satul Craiovița devine parte a orașului fiind sub directa stăpânire a reprezentanților mănăstirii Hurez care stăteau la hanul ce avea aceasta în oraș. Că și moșia aceasta capătă dreptul de a fi domnească e dela sine înțeles.

1) Arh. Olteniei 1928, pag. 451. A. Sacerdoțeanu: Hotărnicia moștei Craiovița.

Multă vreme însă se face totuși deosebirea între vechea moșie a orașului și cele ce-și căpătaseră mai târziu dreptul „domnesc”. Așa în hotărnicia Craioviții din 1727 August 3, moșia orașului e arătată ca „moșie împărătească”, înțelegându-se de aci că moșia Craiovița încă nu se integrase în a orașului și deci nici locuitorii ei nu aveau drepturi de orașeni.

Mahalaua Craiovița a fost, ca și Podbanița, un sat despărțit de oraș prin depresiunea mlăștinoasă a Jianului. Trecerea moșii ei în posesiunea mănăstirii Hurezului a grăbit apropierea și înglobarea ei în oraș.

Numelui Craiovița nu voi încerca să-i dau vre-o explicație deosebită. E diminutivul Craiovi, dovadă că locuitorii ei veniseră din Craiova și formaseră o așezare nouă mai mică și ca întindere și ca însemnătate (ex. Urzica-Urzicuța, Galicea-Galiciuca, ș. a.). Mai greu de explicat este numele de „Dănești” pe care-l mai poartă această mahală. El poate arăta însă că vechii locuitori și stăpâni ai moșii Craiovița au fost urmașii unui Dan, despre care tradiția, nici cea scrisă nici cea orală, nu mai păstrează nici o amintire decât numirea „Dănești”

11. BISERICA SFÂNTUL MINA

(1773)

În istoria lui Dionisie Fotino găsim pomenită între bisericile de piatră și pe cea numită pe atunci a lui Pătru Boji, azi Sfânta Mina din str. D-r Augustin nr. 2. După numele ctitorului, mahalaua în care se afla biserica purta și ea numele de Pătru Boji. Hramul mai vechi al bisericii a fost al „Adormirii Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu”. Cu vremea i s'a dat și numele, deci și hramul Sfântului Mina, socotit ca făcător de minuni mai mult decât alți sfinți, probabil ca să atragă pe cei adânc credincioși în puterea acatistelor.

În publicațiile referitoare la bisericile din Craiova, Sfântul Mina e socotită ca fiind cea mai veche clădire de cărămidă și că anul ei de zidire ar fi 1731¹⁾. Afirmarea aceasta s'a făcut pe baza datei arătate în pisanle. Dar pisanla acestei biserici — după cât cunosc eu — n'a fost încă publicată în întregime și probabil că n'a fost nici citită cu toată atenția. Altfel s'ar fi observat nepotrivirea între anii dela facerea lumii și cei dela Hristos. Dar să facem loc cuprinsului pisaniei:

1) N. Iorga: Orașele oltene cum și Istoricul Eparhiei Râmnicului din 1906.

† „În numele Sfintei de viață făcătoarei Troiți, această sfântă și dumnezească biserică din sârbie, ce să prăznuiască hramul Adormirii Prea Sfintei Născătoare de D[u]mnezeu, făcutu-s'au den temelie și s'au înfrumusețat cu zugrăveala și cu alte podoabe ce au trebuit bisericii, precum să veade, de robli lui D[u]mnezeu jupan Pătru Boji, fecior lui jupan Tudor Boji, care se trage de oteții (părinți) Despa Chiprove și dumnealui jupan

Biserica Sf. Mina (văzută din față) cum era până la 1940

Bălăiță Căpitanu, feciorul lui Dimitrie dela Țarigrad. Și cu toată osârdia s'au nevoit ca să aibă d[u]mnealor veacinică pomenire, moșilor, strămoșilor d[um]ne[ă]lor și câți erta-va dintre ie (sic) D[o]mnul Dum[ne]zeu de acum înainte, sârșindu-se în luna lui Noembrie leat 7282 (3 C II B) 1731¹⁾ Constantin D...¹⁾

Pisanția dar ne arată: 1) că mahalaua în care s'a ridicat biserică se numea „den sârbie“; 2) că ctitorii erau români macedoneni cu legături în Constantinopol; 3) că acești ctitori erau foarte mândri de originea și neamul lor a cărui

genealogie, o fac chiar în pisanie, așa cum nu obișnuiau să facă boerii de țară, care se mulțumeau să-și pună numele de botez și pronumele în legătură cu satul sau moșia cea mai de seamă; și al 4-lea) că anul dela facerea lumii în care s'a terminat biserică era 7282, iar luna Noemvrie.

Se știe că anii dela facerea lumii li transformăm în anii erei creștine scăzând 5508—, câți sânt socotiți dela facerea lumii până la nașterea Mântuitorului. De oarece însă începutul anului n'a fost întotdeauna sorocit la 1 Ianuarie ci mai mult la 1 Septemvrie și rar la 1 Martie, pentru datele cu lunile Septemvrie, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie se scade 5509; iar când se întâmplă ca anul să înceapă la Martie—aproape neobișnuit în documentele muntenă—pentru lunile Ianuarie și Februarie se scade 5507. În toate celelalte cazuri se scade 5508.

1) rupt. 1) șters.

În cazul nostru epigralistul (pisarul) a scăzut 5509, și deci anul dela Christos al zidirei bisericii este 1773, căci aceasta este diferența între 7282 și 5509. Totuși – din necitirea pisaniei cu toată băgarea de seamă, s'a dat bisericii o vechime cu 42 ani mai mult decât are în realitate. Căci cei cari au văzut inscripție s'au mulțumit să descifreze numele lui „Pătru Boji, fecior lui jupan Tudor Boji“ după care N. Iorga mai adaogă și cuvintele „din oraș din Cralova“ neexistente în pisanie. Au căutat apoi anul și au găsit 1731 și astfel, cu siguranța superficialității, au și fixat vechimea locașului.

Biserica Sf. Mina (starea actuală)

S'ar putea obiecta că dacă este o greșeală în citirea pisaniei ea se datorește nu atât cititorului cât scriitorului ei. Pisania însă este scrisă într'o vreme când cifrele arabe încep a pătrunde în scrierea noastră. De multe ori pisarii, chiar dacă cunoșteau cifrele arabe, nu le pricepeau valoarea așezării lor în compunerea numerilor. De aceea cel care a scris anul terminării bisericii lui Pătru Boji, cu caractere sla-

vone, vrând să scrie anul Mântuirii cu cifre arabe a scris numai mia și sutele. Când să scrie zecile și unitățile s'a încurcat în neștiință și'n loc de 73 cu cifre arabe a scris un 3 șapte slavon și un r trei în chirilice. Dar 3 chirilic are aceiași formă cu trei arab. Cât privește pe chirilicul r (gama) nu se aseamănă cu nici o cifră arabă. Din o greșală însă, fie a pisarulul, fie a meșterulul ce a fixat pisania în zid s'a rupt partea de sus, prelungirea spre dreapta a lui gama (r) care a rămas astfel numai cu bățul vertical, foarte asemănător cu unu (1) arabic. Și astfel chirilicele ar, fără nici o valoare numerică, în slavonă. În această formă, dar cu valoarea de 73 în intenția pisarulul, a dat pentru cititorii grăbiți 31 (treizeci și unu) și anul 7282 dela facerea lumii a devenit 1731 în loc de 1773 al erei creștine.

Deși inscripția spune că Petre Boji a zidit biserica „den temelie“ e probabil că a ridicat-o în locul uneia mai veche de

lemn, cu proporții destul de mari, dela care s'a păstrat tâmpla. Așa se explică cum numai după 14 ani, la 1787 Hagi Stan Jianu, ctitor și al bisericii Bășica; al celei din Preajba, al fântânii Jianu și episcop la Obedeanu, scriind prietenului său Hagi Pop dela Sibiu ca să-i trimită „zece copuri de ulei“ arată „că aici la biserică la Pătru Boji, tâmpla fiind veche, am surpat-o și am făcut-o din nou, și cu stucaturi și stâlpi de dveri și coroanele foarte frumoase; și am tocmit un zugrav mare ca să o poleesc cu aur și cu argint¹⁾).

După reparația făcută de Hagi Stan Jianu, biserica va fi mai suferit și altele. Cea din urma cutremurului din 1838 când „au crăpat la sf. altar și afară la advon“ i-a schimbat cu totul înfățișarea. S'a desființat tinda care a fost unită cu pronaosul. Ciubucele vechi au fost înlocuite cu ciubuce de modă nouă. În față i s'a zidit un fronton în stil normand. În locul turlei pentru clopote s'a ridicat alta de iern îmbrăcată cu tablă de fer²⁾. Așa cum a rămas până la 1940 turla se aseamănă foarte mult cu a bisericii calvine a lui Racotzi din Tg. Mureș. D-l A. Vincentz o caracterizează „o copie simplistă după turla mare de zid a bisericii reformate din Sibiu“.

Tot cu ocazia unei reparații pisanie de piatră s'a fixat în zidul exterior. În schimb, oridecâteori s'au mai făcut mici reparații sfântului locaș s'au scris în interior alte inscripții. Reparațiile au șters orice amintire despre chipurile primilor ctitori. În 1940 s'a început reparații noi. I s'a deschis pridvorul, s'a dat jos și turla de lemn și s'a ridicat o turlă și baza celei de a II în stilul socotit inițial al bisericii. Reparațiile sunt în curs.

Sfântul Mina are și oarecare avere ce constă în o bucată de moșie la Bulzești și case în oraș. Până la 1929 a avut ca filială biserica Sf. Ioan Sebastian, căreia de atunci, i s'a crelat parohie. În 1835 mabalaua Petru Boji, avea 47 familii.

12. BISERICA SFANTUL NICOLAE-UNGURENI

Se găsește în strada Elena Doamna Nr. 72. Ca și la alte biserici din oraș și la aceasta s'a pierdut pisanie veche. O găsim trecută penultima între bisericile de piatră arătate în Istoria Daciei de Dionisie Fotino Anuarul Episcopiei Râmnicului din 1900 o datează cu anul 1774. Copia pisaniei ce a avut-o bi-

1) N. Iorga : Orașe oltenice. Arhivele Olteniei.

2) A. Vincentz : Arh. Olț. pag. 327, anul 1926.

serica până în 1926 scrie astfel: „Cu darul sfintei celei de o ființă Treimi, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Dumnezeu, s'au ridicat acest locaș dumnezeesc, cu hramul Sfântului Erarh Nicolae de frații Costandin și Nicolae Becheanu, fiind Domn al Țării Românești Alexandru Ipsilante, iar Episcop D. D. Filaret, la anul de la Christos 1821. Și acum s'a rezidit din nou înzestrându-se cu

Biserica Sf. Nicolae Ungureni

odoare sfinte și alte bunuri cu cheltuiala dumnealui paharnic Nicolae Chintescu ca urmaș ctitoricesc, în zilele Prea Înălțatului Domn al Principatelor Unite Alexandru Ion Cuza I, iar Episcop D. D. Calinic în anul mântuirii 1860 Dechemvrie 24”.

Anul construcției arătat de această copie a pisaniei este cu totul greșit. Contemporanitatea lui Alexandru Ipsilant și a Episcopului Filaret ne îndrumă să considerăm ca dată a clădirii bisericii anii 1780-1781. De altfel și numele ctitorilor sunt greșite, ele neconsunând cu arăturile catagrafiilor. Așa cea din 1813-1815 spune că: „Biserica ot Ungureni, hram Sf. Erarh Nicolae făcută de răp. Alecsie Becheanu i de răp. clucer Costandin”. În lista aflată în dosarul din 1839 sânt arătați ca ctitori: „d-lor blv vel clucer Costandin Bechianu i Alecsie și alte ajutoare”; iar data este însemnată astfel 1700. Scriitorul neștiind să aleagă între n chirilic=80 și 2 a scris astfel ca să creadă

ctitorul ce l va plăcea. Și eu cred, în comparație cu alte date și din contemporanitatea Domnitorului și Episcopului, că semnul n trebuie citit 80 și nu 2. Deci anul clădirii bisericii este 1780.

Până pela 1800 mahalaua în care este așezată această biserică purta numele de mahalaua Tabacilor cum spune o însemnare frânturată făcută pe un minelu tipărit la Râmnic în 1776 la filele 56-65: „Această carte ce să numește luna lui Octomvrie s'au cumpărat de dumneaei Maria Gliceria dela un preot, popa Drăghici [Dobrliceanu] dela biserica Știrboaia și l-a dat la biserica Sfântul Nicolae ot. mah. Tabacilor pentru folosul creștinilor. Și l-am însemnat eu Bănică sin popa Costandin din mah. Tabacilor în luna lui August în 1 la leat 1784“; iar pe fila 112 verso: „această sfântă carte ce se numește minelu laste a Sfântului Nicolae ot Ungurenî, Și am scris eu popa Stanciu leat 1813 iunie 1.

Cu ocazia cutremurului din 1838 „la biserica sfântului Nicolae ot Ungurenî nu s'au făcut nici o stricăciune“.

La reparația din 1864 s'a închis pridvorul și s'au scos stâlpii ce despărțeau naosul de pronaos. Exteriorul a rămas așa cum va fi fost din vechi cu un brâu ce-l împarte în 2 registre.

La 1835 această biserică avea una dintre cele mai mari parohii din oraș 139 familii urmând în această privință imediat după mahalaua din târg a Sfântului Ilie. Despărțită de oraș prin pârâul Tabacilor și întinse locuri virane, mahalaua aceasta apare ca o așezare omenească cu totul aparte de oraș. A fost doar aci un sat întemeiat de păstori ungurenî, așa cum se află atâtea dubleturi ale satelor de sub munte: Crasna-Crasna Ungurenî, Novaci, Novaci Ungurenî, ș. a.. Sate cu nume de Ungurenî și Ungurei se găsesc și'n apropierea Craiovei.

Ungurenii aceștia, dintre care unii se ocupau și cu tăbăcăria, au intensificat dacă nu au întemeiat chiar această industrie în Craiova și și-au construit bisericile lor: Sfântul Nicolae-Ungurenî și Toți Sfinții-Bășica.

Cu vremea mahalaua Ungurenîlor s'a întins și peste mahalaua lui Bogdan nume dat grupei de așezări omenești din apropierea fântânii cunoscută în timpul din urmă de Fântâna cu Țeapă, al cărei ctitor din veacul al XVIII a fost un Bogdan Micloca¹⁾, ctitor poate și al vreunei biserici dispărute ce-și

---

1) Academia Română msse. Condița metoașelor Epis. Râmnic fila 505, 506 doc. 20 și 21. Acesta din 21 Mai 1786.

avea parohia (mahalaua) ei. Numirea de „Mahalaua Bogdan” era folosită și pela 1871 ¹⁾.

Desvoltarea Craiovei a încorporat vechiul sat al Ungurenilor care a devenit astfel o mahală a lui.

13. BISERICA TOȚI SFINȚII - BĂȘICA

(1780)

Se află în str. Toți Sfinții nr. 13. Este pomenită cea din urmă între bisericile de piatră enumerate în Istoria Daciei de Dionisie Fotino, sub numele de „a Jianului”. Cum am arătat în altă parte că manuscrisul folosit de Fotino era din 1780 - 1781, și ținând seama că în el bisericile „de piatră” sânt trecute în ordine cronologică, credem că această biserică a fost zldită în același timp cu Sfântul Nicolae-Ungureni deci în 1780 - 1781.

În cataografia din 1813 - 1815 despre biserica Bășica se spune: „Biserica Bășica, hramul Toți Sfinții, făcută de răp. Hagi Stan Jianu paharnic i de mahalagii”. În inscripția dedea-supra intrării, scrisă cu ocazia celei din urmă reparații mai mari, se spune că a fost făcută de Hagi Stănuț Jianu între anii 1730 - 1750. Cei cari au pus să se scrie această proaspătă pișanie se vede că nu cunoșteau pe cea veche, pierdută la o reparație anterioară, și nu cunoșteau nici vre un alt act care să amintească de ctitori. Altfel n'ar fi scris că e făcută de Stănuț Janu, fiul ctitorului și el însuși ctitor. Apoi Stănuț Jianu are rangul de paharnic în 1806 și nu putea s'o construiască cu 60 ani mai înainte. Data de 1730 - 1750 nu se potrivește nici pentru Hagi Stan Jianu care a făcut hagiafacul la Sf. mormânt în 1759 ²⁾ și deci n'ar fi putut fi numit, Hagi, mai înainte de acest an.

N. Iorga în „Orașele oltene și mai ales Craiova pe pragul vremilor nouă ³⁾”, vorbind de această biserică o confundă cu ctitoria aceluiași Hagi Stan Jianu din satul Preaja, ridicată la 1778 ⁴⁾.

În lista bisericilor din 1839 se arată că: „această biserică

---

1) Arhivele Statului Craiova. Depunerile Municipiului Craiova dosar 109 fila 123.

2) Arhivele Olteniei 1935, pag. 297

3) Arhivele Olteniei 1925, pag. 289.

4) V. A. Ureche, Ist. Rom. vol. I pag. 381 - 391.

s'a făcut de d-lor răposaii Kiriac și Voicu Jieni și Grigorie Cupețu și alte rudenii ale mai sus numiților*, iar ca dată este arătat anul 1680. Și aci e o greșală de citire rezultată poate din vreo greșală de scriere a pisaniei, citindu-se 1680 în loc de 1780 anul cel mai probabil al ridicării bisericii din cărămidă.

După moartea jienilor ctitori, Kiriac, Voicu și Hagl Stan, a rămas ca ctitor Stănuț Jianu.

Biserica Toți Sfinții-Bășica

Probabil că și această ctitorie a Jienilor a trecut prin focul cârjăliilor din 1801 și a trebuit să fie refăcută. Prefacerea o face, înainte de 1806, acest Stănuț care era și el paharnic. O știm aceasta după inscripția păstrată pe un artistic potir vechiu, aflat la biserică și pe care se poate citi: „Acest sfânt potir s'au prefăcut din argintul bisericii Toți Sfinții cu cheltuiala dumnealui paharnicul Stănuț Jianu, fiu răposatului paharuicu Hagl Stan Jianu la leat 1806 în Râmnic de Costandin“. Stănuț Jianu este biv vel paharnicul de mai târziu care renunțase, ca ardelean de origină, la supușenia română căutând protecția streină la 1815 însă renunță la acea protecție — cea austriacă — și cere pentru rătăcirea sa, ertare lui Vodă Caragea. Aceasta i-o acordă și-i comunică prin calmacanul Costache Samureaș că i s'a ascultat rugăciunea ¹⁾.

1) Arh. Olt. 1929 pag. 454.

Construcția bisericii Toți Sfinții-Bășica cât și terenul pe care este așezată au fost atât de solide încât în urma cutremurului din 1838 la „Biserica Bășica nu s'au vătămat nimic“. Asta nu a împedecat pe cei ce i-au făcut reparațiile ulterioare să-i schimbe înfățișarea cu totul: I-au dărâmat turla de zid înlocuind-o cu una de lemn, au unit naosul cu pronaosul, au dărâmat clopotnița și i-au aruncat pisania. O asemenea reparație pare a se fi făcut la 1864. Cea din urmă a fost la 1902.

Cu totul curioasă pare numirea acestei bisericii dată apoi și mahalalei: Bășica. Numirea se întâlnește imediat după zidirea bisericii în zăpădul din 30 Octomvrie 1784 al Zamferei „soția răposatului Diicu Moșoiu, de alci din Craiova“ care încredințează bisericii Gănescu și părintelui Chirlu Chir Filaret..., un loc la *biserica cu bășica*, la fântânile ce se numesc ale lui Chirlac...“¹⁾ August Peșacov și după el G. Mil. Demetrescu²⁾ emit părerea că biserica a căpătat acest nume dela forma pe care o avea turla. Și eu sunt de aceeași părere susținută pe considerațiunile de mai jos.

Ctitorul bisericii a fost Hagi Stan Jianu și frații săi. El era ardeleni de origine, fapt pentru care Hagi Stan este persecutat de Turci la începutul războiului din 1789 din care cauză fuge în Ardeal pentru a reveni în Țară odată cu Nemții, la reîntoarcere încredințându-i-se chiar Căimăcămia Craiovei dealtfel pentru scurtă durată³⁾.

Pentru acelaș motiv fiul său Stănuț Jianu, mai târziu deși avea rang de boerie, renunțase la supușenia română considerându-se sudit austriac.

Deci când Hagi Stan Jianu a vrut să-și facă o biserică în Craiova păstra în minte și'n suflet icoana bisericii din locul natal, a cărei frumusețe li defătase anli copilăriei, și s'a gândit să aducă de acolo, din Ardealul lui, meșteri care să i-o ridice așa cum o vedea în închipuirea sa. Și astfel pe moșia Craiovei s'a înălțat pe la 1780, o biserică cum în adevăr nu mai era alta prin aceste meleaguri, fără pr'dvor și cu turla deasupra pronaosului. Acoperișul turei însă avea forma unei mari sfere—o mare bășică pentru craioveni—deasupra cărei se înălța o cruce

1) Acad. Română mrs. Condica metoaselor Sf Episcopie Râmnic, fila 503.

2) Gh. Mil. Demetrescu: Biserici Craiovene în Arhivele Olteniei an 1934 pag. 379 și următoarele.

3) N. Iorga. Ocupațiunea Austriacă din 1789—1790 pag. 13.

de mari proporții. Sprijinul sferei pe zidurile turlei îl forma un trunchi de piramidă, încât dădea impresia că acoperișul turlei fusese tăcat din partea lui superioară spre a așeza acolo urlașa bășică, cu diametrul mai mare, chiar decât diagonala zidurilor turlei.

Cu vremea forma turlei s'a schimbat, Urmașii lui Hagi Stan Jianul au refăcut acoperișul turlei cu meșteri ce nu înțelegeau acest fel de construcții.

Numele de „bășica” a rămas însă atât pentru biserică cât și pentru mahalala, până 'n zilele noastre.

La 1838 mahalaua Bășica avea 58 de familii.

14. BISERICA SFÂNTUL NICOLAE-DOROBÂNȚIA.

(1782)

Aprope de începutul străzii Bucovăț, la colțul ce aceasta face cu strada Sf-tul Nicolae, se află biserica Sfântul Nicolae-Dorobânția. Neavând decât o foarte puțin cuprinzătoare pisanie scrisă în ulei la cea din urmă reparație ce i s'a făcut în 1908, chiar slujitorii bisericii cred că se roagă într'un locaș relativ nou, de cel mult 60-70 ani. În catagrafia dela începutul sec. XIX o găsim trecută ca ctitorie a răposatului „Costandin Județu biv clucer a arle”. Din ce familie făcea parte acest clucer și când s'a zidit biserica nici o știre. Pomelnice vechi iarăși nu se află. Între bisericile „de piatră” aflate în flință la 1781 nu o găsim trecută. Nu era deci zidită din cărămidă la această dată așa cum o aflăm la 1813-1815.

Pentru o aproximativă precizare a datei, cu bunăvoința preotului respectiv, am cercetat vechile cărți de ritual ale bisericii, mai toate dela sfârșitul secolului al XVIII-lea. Din însemnările făcute pe ele de preoții și dascălii de pe vremi, am putut afla știri hotărâtoare în această privință. Așa, pe un mineiu al lunii Septembrie se găsește, frânturată, pe filele 1-9 următoarea însemnare: „Acest mineiu al lui Septembrie este (a) sfintei biserici (a) Sfântului Nicolae ce este ctitor d-lul răposatul clucer Costandin Fotescu. Și am scris ca să (se) știe Sept. 30, 1882”. Această însemnare spune clar că la 30 Sept. 1782 clădirea de cărămidă a bisericii era terminată și că ctitorul ei, pomenit și în catagrafia dela începutul sec. XIX, a fost Costandin Fotescu, pe care l-am întâlnit, în același calitate, și la clădirea bisericii Maica Precista dela Dud (*vezi mai sus pag. 28*)—Cum biserica a-

ceasta nu e numărată între bisericile de piatră în lista folosită de Dionisie Fotino, listă în care totuși e trecută biserica Sf. Nicolae-Ungureni, terminată în timpul domniei lui Alex. Ipsilant (Sept. 1774—Februarie 1782) și a păstoriei Episcopului Filaret (Martie 1780—Sept. 1792). Putem dar afirma aproape cu precizie că biserica Sf. Nicolae-Dorobănția s'a zidit din cărămidă în anii 1780-1782, fără însă a face aceeași afirmație cu privire

Biserica Sf. Nicolae Dorobănția

la terminarea și înzestrarea ei cu odoare și chiar la înfrumusețarea cu zugrăveală, întrucât ctitorul ei moare înainte de Februarie 1781 *).

După moartea lui Costandin Fotescu, rămâne ctitor în viață fratele său Dumitrache Fotescu, despre a cărui însurătoare o notiță de pe un mîneu al lunii August arată că s'a întâmplat „la leat 1783, când s'au mazilit Măria Sa Io Nicolae Costandin Caragea Voevod viind Domn Țării prea luminatul Domn Io Mihai Costandin Șuțu Voevod. Și am scris eu popa Novac dela besereca dumnealui ce este hramu Sft. Nicolae“.

Dar Dumitrache Fotescu murind sau sărăcind nu are cine să mai poarte grija bisericii pe care nici n'o terminase. S'a

---

*) Acad. Română msse 2083 fila 417.

găsit atunci căți-va oameni de bine — poate rudă cu ctitorii — care s'o termine și pe care catagrafia din 1839 li arată că ar fi clădit-o în întregime. Aceștia sânt: Gherasie Ermonahul și Costandin Anastasie și Costandin Băcanu și Olimpiada monahia. În legătură cu lucrările făcute la biserică cu cheltulala acestora se dă dată de 1793, când probabil că a fost complet terminată.

După moartea și a acestor ctitori mai noui, biserica iar rămâne a nimănui și începe a se ruina. Conducătorii iznafului pescarilor, care și sărbătorea hramul aci, au cerut atunci Căimăcămiei să le dea lor în seamă purtarea de grije a bisericii. Urmare cererei pescarilor Căimăcămia dă următoarea poruncă: † „După jalba ce au dat tot iznaful pescarilor dă aici din Crațova, că în mahalaua Dorobănția este o sfântă biserică unde să cinstește și să prăsnuește hramul sfântului Ierarh Nicolae și ctitorii acestei sfinte biserici sărăcind și rămâind în stare proastă, nu le-au mai dat mâna să caute de biserică, și rămâind biserica fără de nici un ajutor s'au început a să dărăpăna, prăpădindu-să și toate cele din năuntru ale bisericii. Și ca să nu să prăpădească cu totu și să să pustiască s'au învoit cu toții ră fie purtători de grije aceștii biserici, cerând ca din cei ce vor vrea să intre în iznaful lor, să să facă pescari, să dea câte taleri 12 la cutie; și ceilalți pescari să dea fiștecare pescar, de tot caru de pește ce va aduce în târg, câte parale zece, care acești bani să se strângă la cutie și să se cheltuiască la cele trebuincioase ale bisericii. Deci pentru aceasta făcând și noi cercetare, ne-am piroforisit că ctitorii ce i-au avut această sfântă biserică cu adevărat au rămăs la scăpătăciune și nu are cine să poarte grija bisericii. Drept acela fiind cu cuviință cererea lor și de vreme ce din pronie dumnezeiască au binevoit tot iznaful între dânsii, ca să fie purtători de grije acestel sfinte biserici, pentru pomenirea lor, li s'au dat această carte a noastră ca de acum înainte să urmeze această cerere a lor și să la dela fleșcare, ce vor vrea să intre în iznaful lor a să face pescari noi, câte taleri doisprezece dela unul, și dela ceilalți pescari vechi câte parale zece dela tot carul de pește ce vor aduce în târg să se vândă ¹⁾).

În lista stricăciunilor produse de cutremurul din 1838, nu găsim trecută biserica Sfântul Nicolae-Dorobănția. Găsim însă biserica Sfântul Nicolae-Bândușa trecută de două ori: la Nr. 2

1) Arh. Olt. 1929, pag. 337, porunca Căimăcămiei din 18 Dec. 1802.

și Nr. 7. Referințele date însă la Nr. 7 credem că privesc pe Sfântul Nicolae-Dorobanția. Acolo se spune: 7. Sfântul Nicolae Brândușa de vistierul Ioniță, crăpată bolta bisericii toată făcându-să codrii, și-au căzut bolta jos toată, altarul să află făcut țândări și din porunca Sfinții Sale Episcopului s'au închis biserica". Deși nu cunoaștem pe vistierul Ioniță — care poate să fi fost unul din ctitorii de mai târziu — și nu știm dacă și cât va fi stat biserica închisă, credem că în această însemnare e vorba de biserica Sfântul Nicolae-Dorobanția pentru simplul motiv că a fost nevoie ca, chiar în cursul anului 1838, să fie prenoită, lucrare făcută de Ioniță Stăncescu cu ajutorul răfetului pescarilor. Și cred că acest Ioniță este vistierul arătat ca fiind a lui biserica, în catagrafia stricăciunilor cutremurului din 1838.

O nouă reparație după 25 ani a șters pisanile vechi făcând să se creadă că biserica s'a clădit în 1863.

Cât privește denumirea de „Brândușa“ sub care e trecută în lista stricăciunilor cred că e o greșeală a scriitorului ce a făcut acea listă și care n'a dat toată atenția rapoartelor trimise dela biserică, citindu-le superficial și conducându-se la scrierea numelor mai mult după semnăturile preoților. Și 'n acea vreme la Sf-tul Nicolae-Dorobanția era un preot ce fusese la Brândușa și care continua să iscălească tot „popa Gheorghe dela Brândușa“ cum găsim pe fila 148 (verso) al unui mineiu; Acest dumnezeesc mineiu este al bisericii sfântului Nicolae ot Dorobanția. Și am scris eu cu mână de țărăină și cetind cineva mă va pomeni 1835 Oct. 25 (ss) Popa Gheorghe dela Brândușa. Confuziunea și eroarea se explică.

Reparația din 1863 a desfințat pridvorul bisericii, a unit naosul cu pronaosul, i-a ridicat un fronton ca la biserica Sf-tul Mina și 'n locul turlei de zid s'a ridicat una de lemn.

Tot atunci sau mai târziu i se va fi dărmat și clopotnița de zid, iar pentru clopote care n'au putut fi așezate în turla cea nouă, puțin solidă, s'a construit o clopotniță de lemn în curte.

La 1835 mahalaua Dorobanția avea numai 40 de familii. Acum trece de 500.

Mahalaua Dorobanția este tot așa de veche ca și ale bisericilor Sf. Ilie, St. Spiridon și Brândușa, deoarece la 1746, când credem că s'a împărțit orașul în circumscripții fiscale, a fost trecută și ea între cele existente. Numele ei amintește oștirea națională desfințată după domnia lui Matei Basarab și ne face să credem că aci își aveau locuințele dorobanții. Când

oștirea națională a fost desființată, dorobanții scoși din serviciu precum și urmașii lor au continuat să locuiască în casele și pe locurile înaintașilor și deși acum aveau alte înțelepciuni mahalaua și-a purtat mai departe numele fostei și azi în vorbirea curentă ca și'n rolurile fiscale.

Intre 1848 - 1851 aici au fost încartiruite trupele de ocupație iurcești ¹⁾.

15. BISERICA SFINȚII APOSTOLI (1783)

Se găsește în strada cu același nume la nr. 1 și la întâlnirea acestei străzi cu str. Impăratul Traian, fost Târgului. Multă vreme a fost cunoscută sub numele de „biserica Popii Hristea“ după numele preotului Hristea care ar fi zidit-o din cărămidă. Catagrafia din 1813 - 815 o trece ca fiind făcută de acest preot. În dosarul protoieriei de Dolj din 1839 sânt arătați ca ctitori „răposați Matei Brânzan și Popa Hristea prin ajutoarele altor boeri și neguțători. Data de 1788 arătată acolo nu corespunde însă celei adevărate,

Pisania nu i s'a păstrat și deci nu se poate ști precis data clădirii ei. Dar la 5 Februarie 1784 popa Hristea o închina metoh Episcopiei Râmnicului. Ca să poată fi închinată la acea dată biserica trebuie să fi fost terminată cel mai târziu în toamna anului 1783. Chiar dacă ar fi fost terminată mai înainte, vechimea ei nu poate trece de anul 1781, deoarece n'o găsim trecută între bisericile de piatră pomenite ca existente în orașul nostru în manuscrisul folosit de Dionisie Fotino.

După închinarea bisericii ca metoh al Episcopiei, popa Hristea s'a călugărit luând numele de Hariton Ieromonahul. El lasă prin diata din 3 Ianuarie 1791 toată averea lui bisericii Sf. Iii Apostoli. Averea consta mai ales din lucruri mobile, cum reese din o anafora a departamentului de 4 din 27 Februar 1792, relativă la judecata eclesiarhului Episcopiei Râmnic cu Gheorghe Cocuț, pentru lucrurile bisericii. Același lucru reese și din zapisul lui Gheorghe Cocuț și al soției sale Ilinca, din 25 Mai 1792, prin care se împacă cu Episcopia pentru lucrurile dăruite bisericii de părintele Ior. ²⁾.

1) Revista Arhivele Olteniei, 1925, pag. 62, T. G. Bulat: Rușii în 1818 la Craiova.

2) Arh. Stat. Episcopia Râmnicului pach. 32.

În însemnarea stricăciunilor cauzate pe la biserici de cutremurul din 1838 se arată că la biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel „advorul de afară au crăpat“. Credem totuși că stricăciunile au fost mai mari deoarece la reparația făcută după aceea s'a dărâmat turnul, ce trebuie să fi fost de zid, și a fost înlocuit cu cel actual de scândură.

În chiliile bisericii Sfinții Apostoli s'a adăpostit multă

Biserica Sfinții Apostoli

vreme o școală primară tutelată de negustorul C.ăciun Ioanovici, Deși particulară, Eforia Școalelor se interesează încă dela 1855 de bunul ei mers, căci la 4 Noemvrie acel an trimetea Inspectorului gimnaziului din Craiova „cărțile cerute de învățătorul din vâpseaua de galben“. La 18 Noemvrie același an Eforia dă ordin să se mijlocească a se face reparații la „școala privată din chiliile bisericii Sfinților Apostoli“ ; iar la 7 Decemvrie 1856 trimite gratis „un trup de table lancastrice“ pentru școala¹⁾ privată a lui Crăciun Ioanovici“.

Ca aproape toate bisericile din oraș și Sfinții Apostoli și-a avut clopotnița de zid, care fiind dărâmată a fost înlocuită cu una de lemn.

La 1835 parohia acestei biserici avea 91 de familii și se numea a Popii Hristei. După Popa Anghel, despre care vom vorbi în altă parte, Popa Hristea este al doilea preot craiovean al cărui nume îl poartă și mahalaua. Această recunoștință publică i-a revenit preotului Hristea pentru că a refăcut biserica, a înzestrat-o cu odoare, haine și cărți și a închinat-o metoh Episcopiei Râmnicului, el călugărindu-se și servind biserica în această calitate până la trecerea-i în lumea dreptilor, înainte de reclădirea bisericii de Popa Hristea, se pare că atât biserica, cât și mahalaua ei, era numită Târgul de Afară, biserica fiind pe atunci la marginea orașului spre târgul de săptămână²⁾.

1) Arhiva Colegiului Carol I, dosar 262. filele 444 - 446.

2) Resista Arhivele Olteniei, 1926, pag. 95 și urm., Gh. Mil Demetrescu: Vechi denumiri de mahalale și suburbii.

16. BISERICA SFINȚII ARHANGHELI.

(1783-1793)

E așezată la întâlnirea străzii Buzești cu str. Gh. Chițu. Pisană veche fixată la ultima reparație în interior deasupra ușii de la intrare sună astfel:

„Cu ajutoriu sfintei și de viață făcătoarei Troiță, ziditu s-au această sfântă și dumnezeiască biserică unde să prăznuiește hramul sfinților voievozi Mihail și Gavril și sfinții Trei Ierarhi Vasile cel Mare, Grigorie Bogoslovu și Ioan Zlataust, este zidită cu toată cheltuiala de d-lui Dumitru Polcovnicu, Ioan Mătăsariu, Ioan Carabet, Hagi Crăciun, Nicocea Gheorghe Docuzu, Ioan Branețu, Ioan Bogasierv, Hristea Iconmu, Matei Șerban Burecea, Popa Vasile, Nicolae Tirpu, Naom Cojocariu, Marco Alecsief, Benicea Hera, Mitrăn Costandin, Caluda Colcea. Mai multă cheltuială și osârdie s'au făcut de acest mai sus numit boeri, ca să fie d-lui și celorlalți titori ce au dat ajutori, ca să fie d-lor și părinților d-lor și a tot neamul pomenire în veac. Acest dumnezeesc lucru s'au făcut cu blagoslovenia Prea Sfinții Sale Părintelui Episcop al Râmnicului Filaret, în zilele Prea Luminatului Nostru Domn Ioan Alexandru Ioan Ispilant Voevod. Dela început leat 1783 dela săvârșit 1793“.

Din pisanie se vede că clădirea bisericii din cărămidă s'a început la anul 1783 și s'a terminat la 1793, așa cum este trecut și în lista bisericilor și mănăstirilor din 1839. Catagrafia din 1813-1815, fără să dea data, pomenește însă ca ctitor pe „răp. clucer Dumitru Sandulache“ pe care însă nu-l găsim trecut în pisanie. Poate că pisană a fost așezată înainte de a se termina cu totul biserică, lucrările de complectă terminare fiind săvârșite mai târziu de clucerul Sandulache.

În 1929-1933 biserică Sfinții Arhangheli a fost refăcută în întregime. Când a început lucrările de refacere găsindu-se în firida unei ferestre,—înfundată pe vremuri cu zid,—2 chipuri ce aparțineau altei zugrăveli decât celei aflate în restul bisericii, s'a emis părerea că biserică ar fi clădită din cărămidă încă din sec. XVI. Părerea aceasta, neconfirmată de un cunoscător al vechii picturi bisericești, a fost admisă cu ușurință, și pe temelul ei s'a mers cu imaginația până la găsirea ctitorilor din acel veac. Aceștia ar fi: Frații Buzești ale căror chipuri s'au și zugrăvit în locul rezervat vechilor ctitori. Eoare cu atât mai regretabilă cu cât restaurarea s'a făcut sub conducerea și su-

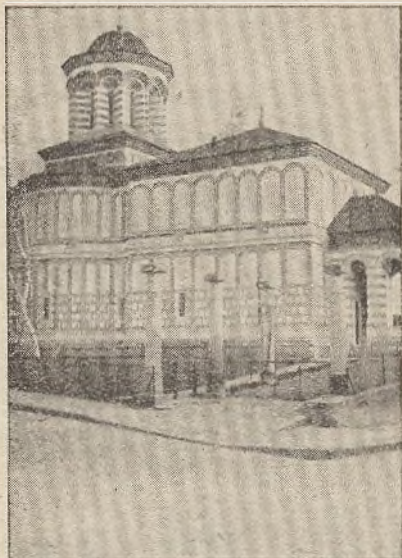
pravegherea reprezentantului oficial al Comisiei Monumentelor Istorice.

Eu cred că prin aceasta s'a comis o eroare de dată, un anachronism. Părerea mea este că Sfânta Irena din firida ferestrei cu pricina, al cărei chip s'a păstrat nealterat cât a stat fereastra infundată, nu are nimic deosebit de chipurile de sfinți zugrăviți în bisericile noastre în veacul al XVIII-lea. Un examen amănunțit al acestei picturi și o comparație, fără idei preconcepute, ar întări această părere a mea, și ar fixa data zidirii bisericii din cărămidă la anul 1783 — începutul desigur — când găsim Episcop al Râmnicului pe Filaret și Domn al Țării pe Alexandru Ipsilant, arătați în pisanla veche. De altfel în istoria Daciei de Dionisie Fotino această biserică nu este pomenită ca fiind de piatră.

În vechea construcție biserică avea un singur turn ca și acum. La 1838 a fost așa rău stricată de cutremur că a fost închisă imediat.

Catagrafia privitoare la acele stricăciuni spune: „Bolta sfântului altar au crăpat pe două locuri, încât au căzut și un purcel de zid deasupra ferestrei altarului din lăuntru. Cercul turlei s'au dejghinat stând picat. Catapeteazma încă au crăpat; turla în sus în două, stând și un codru de zid din turlă spre cădere, crăpând turla și spre apus. Tot din bolta ce este la fâmei au căzut dintr'un cerc al bolții aproape pe de jumătate, crăpând și zidul temelii spre apus foarte rău până afară. La advon iarăși au crăpat cercul ce este lipit de temelie precum și prin boltă i deasupra ușii spre mlazănoapte bez (fără) de alte crăpături mărunte ce mai sânt. Din porunca părintelui Vlădica, ce prin grai i-au poruncit (preotului) a nu mai sluji cele sfinte întrânsa, de sânt acum peste opt zile trecute“.

Reparația făcută bisericii, după acest groaznic cutremur,

Biserica Sfinții Arhangheli

poate fi socotită ca o continuare a lui, deoarece s'au dărâmat bolțile cu totul iar tavanul și turla s'au refăcut din scânduri. Atunci se va fi închis și fereastra cu chipul Sfintei Irina. Zăgrăvindu-se din nou au fost înlocuite și chipurile vechilor ctitori în 1929 d-na Vorvoreanu, soția defunctului mare proprietar Gh. Vorvoreanu, din creștineasca-i dragoste și pornire pentru păstrarea sfântului locaș, cum și spre a împlini cele din urmă dorințe ale răposatului său soț, a dat sumele de bani trebuincioase pentru o temelnică restaurare a bisericii. Refăcută sub supravegherea reprezentantului Comisiunii Monumentelor Istorice noua construcție a luat înfățișarea unui frumos și proporționat monument religios din prima jumătate a sec. XVI lea.

Tradiția verbală păstrează amintirea despre șederea de călugări pe lângă această biserică și de aci părerea că ar fi fost mănăstire, iar ruinele din locul viran de peste drum din spatele bisericii (proprietate a familiei Vorvoreanu) sunt arătate ca urme ale chilizilor călugărilor cari ar fi fost veniți dela mănăstirea Jitlanu. Se poate ca ctitorii să o fi închinat metoh la această mănăstire. Nu cunoaștem însă acte în această privință. Prin închinare însă biserica nu și-a pierdut din caracterul ei de biserică de mir, ridicată cu cheltuiala unei brezle de negustori sau industriași cu scopul de a servi ca loc de închinăciune și îngropare a membrilor ei.

Deși biserica fusese cu totul stricată de cutremurul din 1838 totuși clopotnița ei, care forma corp aparte, datorită solidității ei de construcție a rămas neatinsă de acest fenomen seismic. Ch'ar când a fost dărâmată, în 1889, un mare bogătaş (C. N. Mihail) cetățean al Craiovei, cerea comunei să o repare pentru a fi păstrată ca monument istoric și spre a servi în același timp ca foișor de foc. Cererea aceasta însă nu a fost luată în seamă de cei ce doreau s'o rupă mai repede cu trecutul și urmele lui¹⁾.

La 1838 parohia bisericii Sfinții Arhangheli numită Sfinții Voevozi avea 40 de familii.

N. Gh. Dinculescu (Craiova acum 50 ani pag. 12).

17. BISERICA HAGI-IENUȘI.

(1792)

Se află pe strada Cuza-Vodă Nr. 67 și este una din bisericile mari ale orașului. Planul ei pare a nu fi suferit modificări prin reparațiile făcute în cursul timpului. Cași Sfinți Arhangheli

Clopotnița Bisericii Hagii-Ienuși

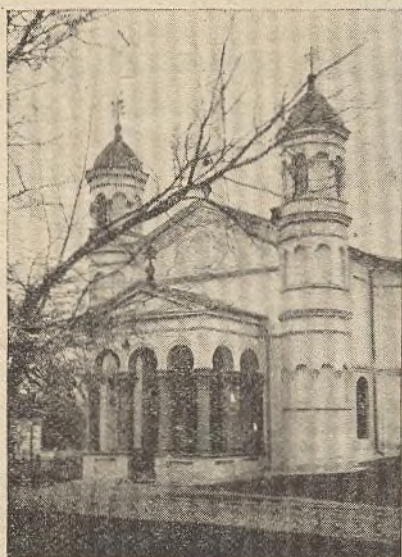
a fost zidită din cărămidă la sfârșitul veacului XVIII de negustori. În catagrafia din 1813 1815 o găsim trecută astfel: „Biserica din Târgul de Afară ot boangii, hramul Toți Sfinții, făcută de neguțătorii mahalagii”. Inscricția, săpată în piatră, încadrată de un frumos și artistic chenar, cioplit și el în piatra pisaniei, sună astfel:

„Cu ajutoriu sfintei și de viață făcătoarei Troiți, această sfântă biserică ce să numește Târgul de Afară, unde să prăznuește și să cinstește hramu tuturor sfin-

ț lor și a sfa(0)lului marelui mucenic Pantelimon, este zidită din temelie de dumnealul Nicolae Ceausescu, i de dumnealui jupân Dumitrachê Sandulachie, biv vel clinceriu, i de dumnealui jupan Ion Băcanu, i de dumnealui jupan Mihai Cojocariu, i de dumnealui jupan Ion Săpunariu, având ajutori și pe alți mahalagii, cine cu ce le-au dat mâna de au ajutat și alți negustori streini, care în veac să vor pomeni. înfrumusețând-o cu zugrăveala prin afară cât și pe dinăuntru precum să vede, în zilele luminatului Domn Io Mihai Costardin Suțu Volvod și cu blagoslovenia Prea Sfinții Sale chriu chir Filaret, săvârșindu-să în zilele „Prea Sfinții Sale Părintelui Episcopu Nectorie leatom” 3 (III-A) (spart). În partea dreaptă a pisaniei, în afara chenarului, sânt scrise cuvintele „având ajutor pe popa Vladu i jupan Matei Guirca”; iar ceva mai jos numele: „Tănaste”.

Din pisanie este ruptă tocmai partea unde era scrisă data din care s'a păstrat doar cifra miilor 3 (7). În anuarul Episco-

piei Râmnicului din 1900 se dă ca dată a clădirii anul 1756. Dar pisania spune că biserica s'a zidit în timpul domniei lui Mihail Costandin Suțu Voivod, fiind începută pe timpul episcopului Filaret și terminată sub urmașul său Nectarie. Mihail Costandin Suțu a domnit din Mai 1791-Ianuarie 1793. Episcopul Nectarie urmează lui Filaret în a doua jumătate a anului 1792. În toamna acestui an deci s'a terminat biserica. Pe baza acestui raționa-

Biserica Hagii-Enuși

ment am completat data dela facerea lumii socotind anul terminării bisericii 7301 (3 III-4).

Când s'a zidit această biserică se numea Târgul de Afară. Mai târziu apare cu numele de Toți Sfinții, dela Târgul de Afară, iar la 1839 i se zice Târgu Vechlu Hagiu. Tradiția verbală o cunoaște sub numele de Hagii Ienuș. Probabil că acest negustor foarte bogat i-a devenit ctitor purtându-i de grije atunci când urmașii vechilor ctitori nu s'au mai interesat de ea.

Cu ocazia cutremurului din 1828 biserica a suferit următoarele stricăciuni: „Sfântul altar au crăpat, sfântul advon au crăpat, tencuiala au crăpat mai mult”. Reparațiile ce au urmat pare a nu-i fi adus modificări. A fost însă zugrăvită din nou peste vechea zugrăveală. Peste zugrăveala a II-a, în frescă ca și prima, s'a așternut o a treia, în ulei, la anul 1895. Zugrăveala exterioară a fost ștersă și nu s'a mai refăcut.

Biserica Hagi-Enuși este dintre puținele care și au păstrat clopotnița veche de zid.

La 1838 parohia acestei biserici avea 85 de familii și se numea mahalaua Târgul de Afară pentru că pe atunci se afla în marginea orașului dinspre târgul de săptămână; iar marginile târgului de săptămână le formau: valea Orbeșilor (str. Ștefan cel Mare) spre N. V. și valea Roșie (str. Crucea de Piatră) spre S. E., fiind străbătut cam pela mijloc de valea lui Oprică (inceputul văii Vlălcii — strada Bucureștilor). Numirea de mahalaua Târgul de Afară dispăre după 1838 fiind înlocuită prin cea de Hagi Enuși,

18. BISERICA MÂNTULEASA

(1792)

Este pe calea Unirii la nr. 103. Din catagrafia bisericii or delă inceputul secolului al XIX-lea aflăm că: „Biserica Mântuleasa, hramul Adormirea Maicii Precistii [a fost] făcută de răp. Dvornic Barbul Știrbei de dumnealui biv vel logofătul Costandin Samurcaș și de răfetul croitorilor“. Dintr'un act al Călmăcămiei Cralovei cu data de 3 Mai 1795, prin care se numesc ca epitropi ai bisericii: polcovnicu Radu Locusteanu, Iancu Cojocariu, Oane târzibașa de croitori și croitorii Matei și Stoi-chiță, se constată că „această biserică s'au fost zidit de dumneael răposata Dospina, ce au ținut-o d-lui răposatul vistiernic Strâmbeanul, Care invecindu-să și stricându-să și fiind foarte mică, din voința lui Dumnezeu, d-lui prea cinstitul biv vel vistiernic Barbu Știrbei, împreună cu răfetul croitorilor și alți negustori, au binevoit de a înălța această sfântă biserică și a o face de piatră după cum să vede. Și fiindcă face trebuință de a avea această sfântă biserică purtători de grije și epitropi până a se săvârși de tot lucru și după savârșirea la avutul ce are și ce i se va mai da de către oricine 1).

De aci vedem că vechea biserică fusese zidită cândva de Dospina soția vistiernicului Strâmbeanu. Cu timpul trecuse sub îngrijirea răfetului croitorilor. Răfetul o zidise din cărămidă dar nu o terminase. În acest scop i se numesc epitropi la 3 Mai 1795, Se pune acum întrebarea: când s'a început zidirea ei din cărămidă?

---

1) Revista Arhivele Olteniei 1928 pag. 460. Actul pentru numirea Epitropilor comunicat de Radu A. Guran.

G. Mil. Demetrescu, un pătinaș cerceletor al trecutului Craiovei, citind și publicând pisania veche a bisericii, credea că aceasta s'ar fi întâmplat la anul 1786. Nu se împacă însă cu pomenirea episcopului Nectarie ca păstorind la Râmnic în această vreme, când este știut că la 1786 episcop de Râmnic era Filaret. Că scriitorul pisaniei să nu fi știut cine era episcop când scria, e de necrezut. Inscripția deci a fost citită greșit. Cuprinsul ei e următorul,

Biserica Mântuleasa

†. Această sfântă și dumnezeiască biserică ce să prăznuiaște hramului Prea Sfintei Adormiri Maicei lui D[om]nuzău și a sfântului mucenicu Pantelimonu și mucenița Ecaterina, ce s'au zlditu din temelie în zilele luminatului Domnu Mihai Vodă Suțu și în zilele Sfînții Sale părintelui episcopu Râmnicului Nectarie cu ajutoriu și îndemnaria dumnealui vornicului Barbu Sîrbei și cu totă ostentiaa dumniloru Ionu Păzibașa, dumnealui jipan Matel Păzibașa, i dumnealor jipan Miria i jipan Mihai Păzibașa i jipan Ionu și cu totu răfetu croitoriloru titori și cei ce vor ajuta pă dumniloru jupan Iancu Cojocariu, i jipan Du-

mitru sǎnu Matei Pǎzibaşa, i paharnicu Costandin Oteteliş[anu] i Dragu Dumitru Truţu staroste cr[oitorilor] iulie(?) 5 l[eat] 7300 — 1786 (1792). Rândul penultim din pisanie se termină cu cuvintele „Costandin Ote“. Rândul din urmă ar trebui să înceapă cu „teliş“. În realitate rândul din urmă este astfel, Iul. 5 leat 7300 = 1792 i Dragu apoi „teliş“ iar după aceasta cele din urmă cuvinte ale pisaniei: „Dumitru Truţu staroste cr[oitorilor]. Din dată sunt sigure cifrele care arată ziua şi anul dela facerea lumii. Literile care înseamnă luna sunt, în parte, sterse, de aceea şi eu dau ca probabilă luna Iulie. Cât priveşte anul dela Hristos sunt bine scrise numai cifrele care arată mila şi stutele. La cifra zecilor pisarul a dat o pe cirilică, dar şi așa a greşit căci în loc de 4 (90) a scris pe slavonul 8, care nu are echivalent ca număr; iar la unităţi a scris un B corespunzător lui 2. Partea de sus a lui B ştergându-să prin vre-o probabilă lovire, a rămas un semn asemănător cu cifra 6 şi din această cauză s'a citit 1786 în loc de 1792, care corespunde anulul 7300 dela facerea lumii, cum şi păstorirei lui Nectarie, episcop al Râmnicului în timpul domniei lui Mihail Şuţu.

Cutremurul din 1838 nu i-a cauzat mari stricăciuni. Numai „deasupra uşii altarului, zidul, pă unde iasă cu sfinţele daruri, au crăpat numai ca o muche de cuţit“ Deaceea biserica n'a avut nevoie de prea multe reparaţii. Cea din urmă a constat din o totală refacere care i-a schimbat în întregime înfăţişarea. Deşi s'au păstrat zidurile vechi, dar prin adaosul din faţă, forma acoperişului, totala reînnoire a zugrăvelii, dărâmarea clopotniţei la 1891 şi înlocuirea ei cu una de lemn biserica pare a nu mai avea nimic din clădirea dela 1792.

Şi această biserică a avut embaticuri şi o vie în dealul Vălcăneştilor. Dar veniturile ei proveneau mai ales din ajutorul dat de răfetul croitorilor, care avea drept exclusiv de a da dintre membrii săi pe epitropi „alt nimeni să nu fie volnic după vrieri a face vre un epitrop din alt răfet, fără numai din răfetu croitoresc“, cum zice hotărârea Călmăcămiei Cralovei din 1795.

Răfetul croitorilor a purtat de grija bisericii până la desfiinţarea breslelor. Şi după aceea, în ziua de Sfântul Pantelimon să va fi mai sărbătorit de croitori, la biserica Mântuleasa, hramul breslei lor în virtutea tradiţiei. Dovada este că aci s'a păstrat steagul acestui răfet până pela 1895 1896, când a fost dus la corporaţia meseriaşilor. De aci a dispărut în timpul ocupaţiei germane¹⁾.

1) Gh. Mil. Demetrescu Arh. Olt. 1931 pag. 124.

Mahalaua bisericii Mântuleasa avea la 1838 „80 de familii” După închiderea Sf. Dumitru în 1849 a trecut la ea și o parte din mahalaua bisericii închise.

19. BISERICA SFÂNTUL NICOLAE-BRÂNDUȘA (1793)

Se află în strada Brândușa (fostă până în 1929 str. 14 Martie) la nr. 10.

Face parte dintre bisericile ale căror pisanii vechi au fost cu totul pierdute sau distruse în cursul vremurilor.

Cea aflată acum în interiorul ei este scrisă în 1902, fiind, în parte, reproducerea celei scrise cu ocazia reparației din 1855. Iată-i cuprinsul:

„Această sfântă biserică din antichitate au fost zidită din temelie de familia Măineștilor și acum de d-el clucereasa Zinca Măinescu și cu fiul său Petre Măinescu, văzând că se stricase ne mai putându-se îndeplini serviciul de religie înrânsa și mișcați de o emulație a sentimentului divin au reparat-o și desemnat după modul nostru răsăritean cu toată cheltuiala numai din partea d-lor, în timpul Prea Sf. Sale Episcop al Râmnicului Calinic Cernicanu, anul 1854 Octomvrie 18. Iar acum reparată și pictată din nou din inițiativa d-lui M'hail P. Măinescu ctitor și episcop, Radu Gebleșcu episcop și preotul paroh Iconomu Marin Dumitrescu în timpul Prea Sf. Sale Episcop al Râmnicului Athanasie Mironescu. Anul 1902 Septembrie 7. Pictor: C. Petrescu, Petre Petrescu”.

Din această pisanie rezultă că biserica Brândușa ar fi fundație „din antichitate” a familiei Măineștilor. În catagrafia din 1813 1815 se arată că „Biserica Brândușa, hramul Sf. Nicolae și Sfânta Preapodoamna Paraschiva [a fost] făcută de răp. Ștefan Pârșcoveanu și logof. Ioan Bocășanu”. În lista bisericilor din dosarul protoieriei de Dolj pe 1839 sânt arătați ca ctitori ai acestei biserici „d lor răposaii Ioan Botoșanu, Ștefan Pârșcoveanu și stolnicu Ioan Brăiloiu i Dumitrache Vicșoreanu și logofătul Radu Pleșoianu i căpitanu Radu Măinescu”; iar ca îngrijitor la 1838, este arătat mezelnicul Scarlat Măinescu.

Când să se fi zidit biserica din cărămidă și care anume Ștefan Pârșcoveanu să fi fost ctitorul ei?

Din istoricul bisericii Obedeanu, și din alte părți, cunoaștem pe Ștefan Pârșcoveanu, ginerile lui Costandin Obedeanu. Era

șetrar la 1753. Mai târziu ajunge să ocupe cele mai înalte demnități în divanul domnesc și era cât pe aci să fie domn. la 1774. La 1770 era vel vistier în divanul lui Manolache Ruset Voevod. Moare după 1790. Un alt Ștefan Pârșcoveanu aflăm în divanul Craiovei, la departamentul cremenalion, cu titlul de șetrar la 1 Decembrie 1802¹⁾.

Credem însă că nu acesta putea să fie ctitorul Brândușii, deoarece după 11-13 ani, când s'a scris catagrafia bisericilor, trebuie să fi fost încă tânăr iar catagrafia arată că biserica fusese

Biserica Sf. Nicolae-Brândușa

făcută de „răposatii Ștefan Pârșcoveanu și Ion Bocășeanu“, deci cei ce o ridicaseră nu mai erau în viață.

Dacă am căuta să stabilim o legătură între prefacerea bisericii din lemn în biserică de cărămidă și înnoirea cărților trebuincioase serviciului religios, am putea preciza că biserica era clădită la 1794, când unul din preoții ei de pe atunci făcea următoarea însemnare frânturată pe paginile a cinci file (2, 3, 4, 5 și 6) ale mineiului lunii lui Ianuar, tipărit la Râmnic în 1779: „Acest mineiul al lunii lui Ghen[ar] este al sf. biserici ce să prăznuște hramul sfântului erarh Nicolae i prea cuvioasa Paraschiva, din Craiova, ce să chiamă Brândușa. Și am scris eu să se știe Iunie 4 1794. Popa Iovan ot tam“.

Cum biserica nu era încă de piatră la 1782, și unul din ctitorii ei, Ștefan Pârșcoveanu, chiar la această dată era destul

1) Revista Arh. Olt. 1929 pag. 449, Orânduiala leilor Divanului de I. V. Căncea.

de înaintat în vârstă, credem că biserica a fost zidită din cărămidă după acest an, dar spre sfârșitul vieții lui Ștefan Parșoveanul Bătrânul, deci după 1790, așa cum găsim în lista bisericilor din dosarul din 1839 unde se dă ca leat al clădirii anul 1793.

Nu știm dacă, și în cursul vremurilor, biserica aceasta va fi avut, în afară de locuințele preoților, și chilia pentru călugări. Niște însemnări aflate pe un ceaslov, tipărit la Episcopia Buzăului, spun că „la leatu 1845 în luna lui Aprilie 25 s'au început

Biserica Sf. Nicolae-Brândușa

trapeza și s'au săvârșită 1846 în luna lui Octomvrie 21. Au pus masa și au mâncat preoții întrânsă. Și pentru ținare de mînte cătu pentru pomenire am însemnat“. Iar mai jos: „La leat 1846 la luna lui Noemvrie 3 zile s'au innecat robu lui Dumnezeu și al nostru frate Paladie, viind dela ascultare. Și pentru ținare de mînte mai mult pentru pomenire am însemnat“. Nu putem însă afirma că acest ceaslov aparține — când s'au scris însemnările de mai sus — bisericii Brândușa.

În lista stricăciunilor întâmplute din cauza cutremurului din 1838 această biserică se găsește de 2 ori. Astfel la Nr. 2 spune: „Biserica Brândușa. Tâmpla au crăpat până în dreptul altarului și bolta au crăpat până la colțuri“. Iar la Nr. 7: „Sfântul Nicolae ot Brândușa de vistierul Ioniță. Crăpată bolta bisericii toată, făcându-se codrii și au căzut bolta jos toată, altarul să află făcut țândări și din porunca Sfînții Sale Episcopului s'au închis biserica“. Cred că este o confuzie de nume și însemna-

rea dela Nr. 7 se va fi referind la Sf. Nicolae Dorobăntia, care în adevăr, a suferit mari stricăciuni și care nu este trecută în catagrafia stricăciunilor.

La reparația făcută bisericii în 1855, pridvorul cu stâlpi a a fost închis și s'au desfilnțat pereții despărțitori dintre tindă, pronaos și naos iar în locul lor s'au construit cercuri de boltă. Poate tot atunci se va fi dat jos și turnul bisericii, dacă-l va fi avut, căci Brândușa e singura biserică din oraș lipsită de această podoabă.

Cu ocazia restaurării din 1940 s'a dat bisericii forma dinainte de 1855 deschizându-i-se tinda și refăcându-se interiorul; iar inscripția din 1902 a fost completată astfel: „Restauratu-s'au acest dumnezeesc locaș în întregime din fondurile donate de Banca Națională a României, de Primăria Municipiului Craiova și de enoriașii bisericii; iar pictura și mobilierul cu cheltuiala dumneelor: Petre A. Mănescu cu soția sa Maria și fiul lor Petre, ea urmași ctitoricești.

Și s'au sfințit în anul mântuirii 1940 Aprilie 30 în zilele Prea Înălțatului Regelui Carol II-lea al României, de către Mitropolitul Nifon Criveanu al Olteniei, președinte al comitetului de restaurare fiind d-l general Const. Vasiliu, iar paroh al bisericii preotul Teodor Mirescu.

Planurile de restaurare au fost întocmite de arhitect I. L. Atanasescu, iar conducerea lucrărilor a avut o d-l ing. T. Dumitrescu, Pictor, Petre Lișteavă.

La 1835 parohia ei avea numai 14 familii.

20. BISERICA SF. NICOLAE-BELIVACĂ (1794)

Se ajunge la ea și prin strada Amărăzii Nr. 19 și prin str. Jianu fost Domniței, spre care are și clopotnița. Într'o listă de poslușnici din 1 Septembrie 1819 e numită Sfântul Nicolae ot Trăistar¹⁾.

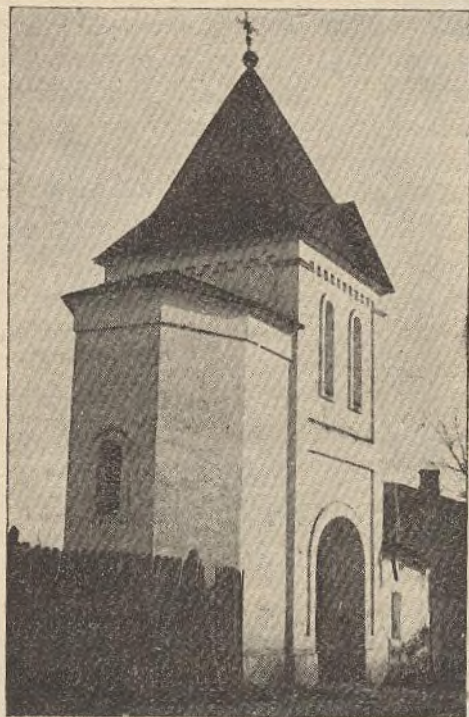
A fost construită din cărămidă de un Hristea Belivacă. Pisanția veche nu se mai păstrează. Parte din ea este reprodușă în inscripția de desupra ușii de intrare scrisă la reparația din 1867. Cuprinsul acestei inscripții este următorul:

„Această sfântă și dumnezeiească biserică cu hramul Sf.

---

1) Revista Arh. Olteniei 1929, pag. 339, com. de I. V. Căncea.

Terarh Nicolae și Schimbarea la Față, din temelie, se vede după portretele zugrăvite în biserică, că este fondată de răposatii titori Mihai Socolescu și Cristea Belivacă. S'a făcut la 1794. De o fi avut vre un venit nu s'au găsit nici într'o condică scris dela acei titori. Și după timpuri ajungând în ruinare, fiind desvelită, cât și pereții cu bucele până la temelie ruinată la 1867, aflându-se iubitoare de biserică d. doamna Bălășica soră a ră-

Clopotnița dela Sf. Nicolea Belivacă.

posatulul d. d. colonel și mare cavaler Ioan Solomon și soție a răposatului George Teodor, de alicia din Craiova, cu a dumenei singură cheltuială a învelit-o peste tot cu tinichea, cu ighiaburi împrejurată și văpsite peste tot. Tot asemenea și zidu împrejuru bisericii l-au reparat arcurile și ciubucele până la temelie și văpsită peste tot cu coloarea care se vede pe afară. Și noi epitropii contribuim pentru cumpărătorea crucilor dela turla și poleitu dela cruce și pentru zugrăvitu la pantocrator, cu ajutoru d. Bălășichi, prin care este titoră pentru iubirea bise-

ricii și a Sf. Nicolae. Cu a noastră stăruință: Ioan Socolescu și Ioan Nițu Marln. Am scris: Ștefan Mărgineanu August 9“.

În cataografia din 1813—1815, se spune ca și'n pisanla de mal sus: „Biserica ot Belivacă, hramu Sf. Erarh Nicolae, făcută de Hristea Belivacă și de Mihai Socolescu și de mahalagii“.

Pisania din 1867 arătând ca ctitori pe cei aflați în cataografie credem că a redat exact și data clădirii ei: 1794: Să vede însă că dintre ctitori cel care a contribuit cu partea mai mare de cheltuială a fost Hristea Belivacă. Poate că el va fi supraviețuit tovaroșului său Mihai Socolescu și va fi sfințit singur biserica terminată de altfel abia în Septembrie 1800. Aceasta ar fi rostul crucii aflată în partea dinspre N. a curții bisericii, ridicată cu ocazia târnosirii. Pe această cruce e scris pomelnicul lui Belivacă. Reproducem numai începutul.

„Cu ajutoriu Sfintei Troiță s'au rădăcat această sfântă cruce în zilele Mării Sale Alexandru Moruz i Vodă, de robu lui Dumnezeu jupan Hristea Belivacă, Nastasia Dumitru“... Pe partea de miazăzi a crucii e însemnată data ridicării ei mai întâi cu anul dela Hristos 1800 (αω) și apoi cu cel dela facerea lumii 7309 (σμθ) urmat de literile εκ (să) care ar arăta luna Septembrie.

După numele acestui ctitor — pare-se negustor de vite cu turme și zalhanale — și-a schimbat și mahalaua denumirea din Trăistari în Belivacă.

Cutremurul din 1838 n'a pricinuit nici un rău acestei biserici astfel că a scăpat nemaltrată de maistorii reparatori ce au denaturat stilul mai tutulor bisericilor intrate pe mâna lor pentru refacere. O influență străină se observă totuși și aci la marginea acoperișului clopotniței, căci biserica Sf. Nicolae Belivacă împreună cu Hagi Enuș, Sineasca și Oota sunt singurele biserici din oraș ce și-au mai păstrat clopotnițele vechi de zid.

În 1838, parohia bisericii Belivacă avea 30 familii, multe așezate în case cu embatic pe locurile ei.

21. CAPELA CIMITIRULUI SINEASCA (1800)

În harta lui del Chiaro, fost secretar al lui Constantin Brâncoveanu, găsim așezat, spre N. de Craiova, satul Podbanița. Dar sat fără biserică nu se putea închipui pe vremea aceea sau mai bine zis existența satului era însemnată prin același semn — un cerc cu o cruce în partea superioară — ca și biserica. Mai

târziu, spre sfârșitul sec. XVIII satul Podbanița s'a unit cu orașul Craiova, devenind o mahala a lui. Biserica fostului sat fusese de lemn. In catagrafia dela 1813-1815 e pomenită astfel: „Biserica ot Podbaniță hramu Sf. Înălțare, făcută de răp. Vlad Măcelaru i de mahalagii. La 1839 se arată că a fost clădită de răposatu V adu Măcelaru i alte ajutoare iar ca dată a clădirii e arătat anul 1800. Intre timp i se schimbă hramul cu cel de Adorm'rea cum o aflăm in lista cu stricăciunile cauzate de cutremurul din 1838: „Biserica Adormirea ot Podbaniță au cră-

Clopotnița dela cimitirul Sineasca

pat. tîmpla pă două locuri și bolta altarului, dar nu așa de pericol". La 1839 ca îngrijitori ai acestei biserici sînt arătați Ciucă și Stanciu Belivacă.

In pisania scrisă cu ulei la reparația din 1870, reparație făcută de Bălașa Sineasca, soția lui Stanciu sîn Stanciu și a lui Ilie Sinescu, născută Vasile Baltacu, se spune că biserica a fost făcută de Stanciu sîn Stanciu la anul 1824. Probabil însă că in acest an s'a făcut vre-o reparație sau au fost terminate pe deplin lucrările clădirii începute la 1800. Bălașa Sineasca face reparația din 1870" nu ca streină ci ca moștenitoare a primului ei soț.

La clădirea din cărămidă, biserica, in formă de navă, avea stilul sec. XVIII-lea, adică avea pridvor, naos, pronaos și altar.

În 1870 se strică despărțirea dintre naos și pronaos și i se închide pridvorul. În locul adevăraților stâlpi dela pridvor zugravul dela 1870 a zugrăvit 6 stâlpi cu frumoase capiteluri corintice, desenele ce se vedeau în interiorul bisericii înainte de dărîmarea ce a avut loc în anul 1937.

Prin legea sanitară din 1864 s'a oprit înmormântările în curțile bisericilor. Bălașa Sineasca dăruind comunei biserica și locul dimprejurul ei pentru cimitir, vechea biserică din și mai

Fosta biserică „Sineasca” zisă Podbanîța

vechiul sat Podbanîța numite acum și una și alta Sineasca, a devenit capelă a cimitirului cu același nume.

Cât a trăit ctitora — pe piatra mormântului nu se arată anul morții ei — biserica a fost bine îngrijită. După moartea ei grija de bună starea sfântului locaș a trecut în seama primăriei Craiova. Ca simplă capelă, ne mai având preot paroh și parohie, a fost aproape părăsită. Exteriorul se mai văruise din când în când. Interiorul arată, dela primii pași la intrare, o condamnabilă nepăsare din partea posesoarei. Pereții erau atât de afumați că nu se mai deosebeau nici contururile sfinților zugrăviți, Pisania, deși scrisă cu litere moderne nu se mai putea citi. Odoarele degradate, geamurile sparte, toată această stare constituiau o rușine pentru orașul Craiova. Capelă și cimitir le-a avut de-a gata și degeaba. De pe urma lor are căștiguri însemnate, dar nu s'a găsit bunăvoința de a le păstra așa cum cere-

măcar respectul morților. In așa stare a rămas biserica Sineasca până la 1937 când a fost dărâmată întrucât s'a donat primăriei o altă.

După moartea Bîlașei Sineasca parohia a fost desființată repartizându-se bisericilor Craiovița și Bellvacă. Dela 1929 reînființându-se parohia Sf. Ioan Sebastian, printr'o nouă împărțire a străzilor între biserici, mai toată vechea mahala a Podbaniței a revenit b'sericii Sf. Ion Sebastian din Calea Severinului.

Numele bisericii și mahalalei Podbanița, cum am arătat mai sus, este mult mai vechi decât primele știri pe care le avem despre ctitorii ei. Vlad Măcelarul arătat ca ctitor în cartagrafiile se întâlnește într'o cercetare din 3 Sept. 1777, sub numele de Vlad al lui Socol Măcelaru, ca unul ce cuprinsese și vânduse fără drept și fără zapis o parte din un loc din mahalaua Podbanița, al lui Constantin Rioșeanu, moștenit de acesta dela tată-său Radu Rioșeanu, Zapisul prin care Raducan Rioșianu cumpărase, este din 1752 și arată că locul se află în hotarul Podul în loc de Podbanița cum îl găsim în harta lui del Chiaro și în cercetarea din 1777 și actele următoare¹⁾ Numele Podbanița arată o așezare lângă un loc de bae. Nu este exclus ca fostul eleșteu Cornișolu, azi mlaștină Insalubră, dar al cărui nume amintește pe boerii Cornea și Corniță Brăiloiu, să fi servit ca loc de bae din vremuri foarte vechi, poate chiar din timpul Romanilor. In legătură cu această întrebuintare trebuie să se fi dat numele de Podbanița satului ce a luat ființă în apropierea lui.

Așezarea aceasta foarte veche o găsim pomenită la 1593 într'o ocolnică a moșiei Craiovița a „răposatului Alexandru Voevod... Intrucare arăta toate semnele moșiei Craiovița precum și acolo unde are pricină cu Podbanița“. La 1689 apoi ia parte la hotărnicia moșiei Craiovița boerul Ion Iuzbașa ot Podbanița; iar în ocolnica aceleași moșii din 1727, întâlnim 3 boeri din Podbanița: Alexandru Iuzbașa, Ion Lăgofătul și Părvul Ceaușul.

Probabil că Podbanița a fost moșie moșnenească care mai târziu, nu putem preciza când, s'a încorporat în moșia domnească a Craiovei așa cum s'a întâmplat și cu moșia Craiovița.

Importanța acestei mahalale și chiar existența ei s'a menținut prin locul de bae legat de eleșteul și fântânile Brăiloiilor care probabil aducea anumite venituri mahalagiilor Podbaniței

---

1) Revista Oltenia cartea II an. 1941 pag. 10 și următoarele documente publicate de d-l C. S. Nicolăescu-Plopșor.

cari „după răsmerița Rușilor un Gheorghe Șoghea și alții văzând locurile slobode, necuprinse de nimenea, și ca să-și întemeieze mahalaua, au început a da locuri unora și altora cu numire că vor da ceară la biserică din Podbanița... Și așa tot acei mahalagii au dat loc și celui Vladului din Socol¹⁾ — Și veniturile trebuie să fi fost în legătură cu băile ce se făceau la eleșteu — băi reci — și chiar cu instalații de baie cu aburi după sistemul turcesc, lângă care se află și un han, cum se constată din o cerere din 25 Iulie 1829 a lui C-tin Brăiloiu către m-reă Hurez în care spune „Baia ce fusasă la han și cu lacul de afară, pe care acum este prăvălioara pentru care plătesc embatc, mi s'au fost dat de egumenul Sîntei mănăstiri pentru judecățile ce am avut de am desrobit hanul, căci se luasă domnesc... Și am făcut baie înfrumusețată, cu cheltuială mare, care în trei rânduri prăpădindu-se de vrăjmași și tot cheltuind cu dansa în cea din urmă ne-au luat și pietrele și cazanele și toate alte tacâmuri. Și stricând-o foarte rău n'au mai putut o drege... iar zidirea băii și căscioarelor ce erau dinaintea băii, stau și până astăzi pusili...“¹⁾ După stricarea băii turcești lacul Cornițoiu a continuat să servească pentru băi reci și ca loc de petrecere până la începutul secolului XX.

Până'n prejma anului 1860 mahalaua Podbanița era foarte puțin populată. Catagrafia din 1835 o arată ca având abia 16 familii. După 1860 locul dimprejurul bisericii Sineasca ajungând cimitir drumul ce lega mahalaua Podbanița de oraș se înconjură cu case. Se adaugă apoi afluența de populație sătească venită la oraș ce a creiat străzi noi prin care se sterge amintirea separației de oraș a vechiului sat de moșneni.

Azi numele de Podbanița aproape a dispărut înlocuindu-l cel de Sineasca. Din vechea așezare cu familii vechi și bogate, boerești chiar, n'au mai rămas decât urmașii robilor de altădată foarte numeroși acum în această parte a orașului. Între familiile boerești mai de seamă ce au avut proprietăți aci, pe lângă a Brăiloiilor a fost și a Poenarilor²⁾, care la 1799 avea 20 suflete de țigani.

---

1) Ibid. pag. 13 și 14.

2) N. Iorga Hârtii din arhiva mănăstirii Hurezului: București 1907 pag. 176.

3) Revista Arhivele Olteniei an. 1927 pag. 296. Catagrafia moștenirii lui C-tin Poenaru biv ftori logofăt.

22. BISERICA SFÂNTUL IOAN HERA

(1804)

Se găsește în str. Aurelian Nr. 19. Din pisania găsită de actualul preot în curtea Bisericii și fixată în zidul bisericii acum refăcută din nou aflăm următoarele:

„Această sfântă și dumnezeiască beserecă ce să cinstește și să prăznue hramu Sf. Ioan Botezătoru și Sfinții Impărați Constantin și Elena și Sfântu Prooroc Ilie, este zidită din temelie de dumnealui răposatu jipan Hera Stenescu cojocari, din zilele Domnului nostru Io Constandin Alicsandru Ispilant (sic) Vodă, cu blagoslovenia Sfinții Sale Chiriu chir Nectarie, Episcopul Râmnicului, și săvârșită de dumnealui Șerban Stenescu, fratele răposatului Hera, ajutorat și de iznaful cojocarilor“. Pisania bisericii Sf. Ioan Hera din Craiova.

Prefața celui mai vechi pomelnic al acestei biserici, scris la anul 1808 de Florea Dascălul, ne dă știri și mai complete cu privire la trecutul și motivul care a determinat zidirea din nou a bisericii în acea vreme. În el se spune: „Acest dumnezeiesc pomelnic, carele iaste al sfintei biserici, mahalaua popii lui Anghel, ce i se zice și Chițărănoala, unde se cinstește și să prăznuiește hramul lui Sfânt Ioan și al sfânt prooroc Ilie Tesviteanul, carele s'au scris cu sfat de obște a tuturor ctitorilor ai aceștii sfintei biserici, în zilele Prea Înălțatului nostru Domn Io Costandin Ipsilant Voevod, și în vremea păstorii cei cuvântătoare a Prea Sfinții Sale chiriu chir Nectarie, episcopu Râmnicului, întru care s'au scris Domnii și Arhiereli Țării, care după vremi au fost, și fericții ctitori cum s'au invrednicit de au făcut ajutori la zidirea aceștii biserici... iară aceste nume ale fericților ctitori iaste să se pomenească până când va fi această sfântă beserecă, la sfânta leturghie veașnică. Și așa să se urmeze după așezământu sfintei pravili.

Și pentru ca să se știe, s'au început zidirea aceștii sfinte biserici după arderea orașului ce au dat foc cărjallii. Fiind această biserică de lemn au ars până în pământ. Și s'au început zidirea de izboavă din temelie la leatu 1804..

S'au scris de mine la leatu 1808, Florea Dascălul“.

Din focul cărjallilor au scăpat cărțile bisericesti, căci între cele vechi găsim un octolch, a cărui filă cu data tipăririi e ruptă,

---

(Vezi și St. Ciuceanu revista Arh. Olt. 1922, pag. 60).

în care, la fila 16, aflăm această însemnare: „Mai 30. Intr'această zi au răposat soția mea Bălașa, Duminecă în răsăritul Soarelui, în zilele Domnului Nostru Ion Grigorie Ghica Voevod la anul cu leat 1769“.

În catagrafia din 1813-1815 nu găsim trecută biserica Sf. Ioan Hera.

În lista stricăciunilor făcute la biserici de cutremurul din

Biserica Sf. Ioan Hera

1838 găsim această biserică trecută de 2 ori. La Nr. 19 se spune: „Biserica popa Anghel. Deasupra catapetezmi au crăpat cercul cât o muche de cuțit, iar la nr. 25 este trecută astfel: 25. Biserica ot. Hera. Au crăpat tâmpla puțin și catapeteasma puțin ca o muche de cuțit, dar nu e pericol“. Cum vedem și de aici scriitorul listei stricăciunilor nu cunoștea orașul și făcea confuzii între informațiile primite de la preoți, neputându-le deosebi pe cele ce se refereau la același lucru spre a le pune la un loc, sau să le selecționeze trecând în listă doar pe cele mai de seamă.

La reparația făcută bisericii după 1860 i s'a dărâmat turla de zid și clopotnița. I s'a închis pridvorul și s'a împreunat na-

osul cu pronaosul, zidul despărțitor dintre aceste părți fiind înlocuit cu un arc de boltă.

În 1933 s'a început lucrările de refacere a bisericii, lucrări ce tind să-i dea forma inițială. I s'a deschis pridvorul, s'a construit turla din cărămidă și s'au despărțit, în interior, naosul de pronaos. S'a refăcut apoi în întregime pictura în interior. La 1835 parohia bisericii sfântul Ion Hera avea 70 familii.

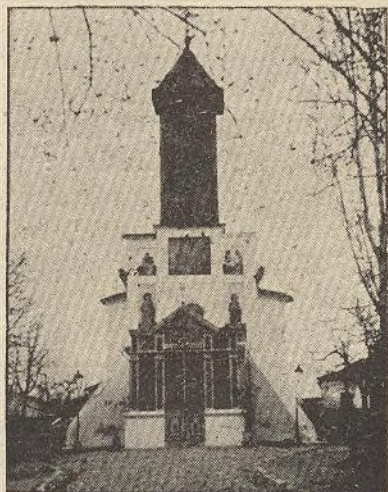
În scriptele Percepției 5 fiscale-Craiova figurează o suburbie cu numele Popa Anghel. Rămasă numai în scriptele fiscale, a dispărut din vorbirea zilnică și mahalaua Popii Anghel a luat numele bisericii la care mergeau urmașii enoriașilor venerabilului preot. Care să fi fost biserica la care a servit Popa Anghel? La 1 Sept. 1744 (7253) Popa Anghel, protopopul, scria un zapis al nepoților lui Chiriac Găitanul: Gheorghe Iane și Zamfir Chirea dat la mâna lui Diicul Moșoiul și Nicolae Pleșoianu, pentru o casă, o vie și un eleșteu¹). În ocolnica moșiei Craiovița făcută la 1746 de biv. stolnicul C. Strâmbeanul, C. Obedianul și biv. portarul Costandin Ianculeul se vorbește de „Popa Anghel din Craiova ce au fost protopop“ fără a se arăta biserica la care servea, dar recunoscut ca om învățat deoarece Podbănicenii sânt trimiși la el să adeverească exactitatea tălmăcirii unei hotărânicii scoasă din slavonește. În ocolnica moșiei domnești a Craiovei făcută la 1761 Mai 5 de boerii Radu Socoteanu, șetrar, și Fota Vlădăianu, biv. vel. medelnicer, între bătrânii jurători se arată și „Popa Anghel dela biserica Ungureanului, om bătrân de 77 de ani“. E cu siguranță același Popa Anghel din 1746, mutat acum la o biserică cu parohie mai mare, a Ungureanului, după ce servise la altă biserică, la care se găsea în timpul când s'a împărțit orașul în arondismente fiscale. Că în timpul acestei operații Popa Anghel era la altă biserică conchidem din faptul că mahalaua Ungurenilor are și ea o suburbie fiscală deosebită.

În pomelnicul bisericii sf. Ion Hera scris la 1808, găsim următoarea precizare: „Acest dumnezeesc pomelnic care taste al sfintei biserici mahalaua Popii lui Anghel ce i se zice și Chițărănoaia. Deci mahalaua Popii Anghel purtase mai înainte numele de Chițărănoaia, poate după o ctitoră mai veche a bisericii. Prin meritele sale Popa Anghel își impusese numele pe care încă îl mai purta mahalaua în 1808. Cu timpul parohia sf. Ion începe să se namească cu numele ctitorului celui mai nou „Hera“.

23. BISERICA AȘU

(1806)

În str. Odobescu Nr. 13 se găsește biserica ridicată la începutul secolului al XIX-lea de polcomnicul Așu la oborul târgului de afară, Anul zidirii ei s'a crezut a fi 1802¹⁾ sau 1821²⁾ iar inscripția scrisă cu ulei pe peretele de miazăzi, la intrare, arată anul 1800. Pisania veche a bisericii, scoasă cu

Biserica Așu

ocazia reparațiilor de după 1838 și aflată acum la muzeu Aman, arată anul 1806. Primele cifre sânt arabe și se cunosc bine. Cifra unităților însă e chirilică s[6] a cărei parte inferioară e ruptă. Partea rămasă seamănă cu un o necomplet, sau mai degrabă cu un c. Amestec de cifre arabe și slavone în scrierea datelor am mai întâlnit și la alte biserici (Sfântul Mina, Mântuleasa). O verificare a acestei date cu leatul dela facerea lumii nu o putem face, deoarece nu se dă decât anul Mântuirii. De altfel pisania aceasta este de o scurtime puțin obișnuită. Iată-i cuprinsul :

„† Cu puterea Fiului în Troiță proslăvit H[ri]st[os] Dumnezeu, s'au zidit această dumnezeiască biserică la care să prăz-

1) N. Iorga, op. cit. pag. 221.

2) Șt. Ciucianu A. Com. Mon. Ist. 1915, pag. 165.

nuește hramul Învierii lui H[ri]s[os] Dumnezeu și hramul Sfinților Părinți Ioachim și Ana și hramul Sfântului muce[nic] Haralample, prin osteneala și cheltuiala a dumnealui polcomnicu Așu sin Traian ot Vrast i cocona dum[nealui] Florica i cu [fili] săi cu-ce bine au voit. Leat dela H[ri]s[os] 1806“.

În catagrafia bisericilor din orașul Craiova (1813-1815) biserica aceasta este numită „ot oborul târgului de afară“ și se arată că ar fi făcută de „dumnealui biv vel postelnic Nicolae Samurcaș și de polcovnicul Haașu“. În inscripție se vorbește însă numai de polcomnicu Așu sin Traian ot Vrast“.

La data când se scria catagrafia biv vel postelnicul Nicolae Samurcaș era Caimacanul Craiovei și în această calitate înzestra „o sfântă biserică ce acum s'au zidit aici în orașu Craiovei, în mahalaua ot târgu de afară“, „din lumânării Caimăcânel ce să află cu șăderea aici în Craiova, am afierosit ilude șase... pe carii să-i aibă poslușnici nesfrămuțați¹⁾“. Dealtfel biserica fusese înzestrată de ctitori și cu un loc din care să dea cu embatic la cei ce ar fi dorit să stea în apropierea ei²⁾.

Cutremurul din 1838 i-a făcut mari stricăciuni: „despre amiazănoapte, unde se închee altarul cu biserica mare, au mai crăpat advonu de amândouă părțile, despre amiazăzi și amiazănoapte, unde să închide cu biserica, unde șăd femeile“. Nu știm când a fost restaurată după acest cutremur. În 1862 mahalagii „însă fiind cel întâi titor cu ajutoare mari cât și zugrăvirea acestei biserici de d. Zamfir Furtună“ o repară și o zugrăvesc din nou. Atunci se va fi făcut și turla de scânduri și se va fi mutat clopotul în clopotnița de lemn. Tot atunci se va fi făcut și marchiza de geam dela intrare. Se poate însă ca parte din reparații să fi fost făcute de mai înainte, mai aproape de anul 1838.

La 1862 e sigur că a lot zugrăvită din nou. Cu această ocazie s'au sigrăvit ca ctitori și portrele lui Zamfir Furtună și al soției lui, al cărei nume a fost șters mai apoi. Dacă la o nouă zugrăvire portretele acestora nu se vor mai păstra, credem că portretul polcomnicului Așu și al soției sale Florica vor fi refăcute și păstrate.

Biserica Așu sau Harșu, cum îl zice poporul, are una din cele mai mari parohii din oraș coprinzând și suburbanele Bariera Vâlcii și Gherceștii noul deși la 1838 nu avea decât 90 familii.

1) Revista Arh. Olt. 1929 pag. 452 I. V. Căncea Poslușnici pentru Bis. Harșiu.

2) Ibid. pag. 465.

24. BISERICA POSTELNICUL FIR (1811)

Se găsește în strada cu același nume la nr. 11. În catalogia bisericilor din 1813-1815 se află, cu privire la ea, următoarea însemnare: „Biserica cea nouă ot târgul de afară, lângă drumul Bucureștilor, hramul Sf. Ion Botezătorul și Trei Sfinți Arhieriei Vasile cel Mare, Grigorie Bogoslov și Ioan Zlataost, făcută de Fir Postelnicul, proin izbașe“. P.sania, păstrată în bună

Biserica Postelnicu Fir

stare spune: „În numele Sfintei și de viață făcătoarei Troițe, această sfântă și dumnezeiască biserică ce să prăznuiește hramul sfinților trei arhieriei Vasile cel Mare, Grigorie Bogoslov și Ioan Zlataost, dascăli și mucenici, făcutu-s-au din temelie și s-au înfrumusețat precum să vede, de robii lui Dumnezeu Fir Postelnicul, fecioru lui jupan Iane, care să trage den orașul Craiova. Au fost ctitori la această sfântă biserică și dumnealui jupan Stan, brat Zamfir Postelnicul, și dumnealui Mathei Logofătul, nepot dumnealor. Și cu toată osârdia s-au nevoit ca să albă dumnealor veșnică pomenire și cu tot neamul lor, sfârșindu-să în luna lui Septemvrie 14 dni (zile) 7320 (1811). Și această pisanie ce au dăruit-o jupan Filco 1813“. Deși biserica fusese terminată la 14 Septembrie 1811 (probabil data târnosirii) pisania s'a așezat abia după 2 ani.

Și această biserică trebuie să fi fost ridicată în locul alteia mai veche, probabil de lemn. Dovada ne-o dă inscripția de pe îmbrăcămintea moaștelor care spune: „Aceasta muna iaste a sfântului Ioan Milostivuan. S'au [im]brecat cu argint de Andrei Pităne la leat 1793 Fev[uarie] 12”.

Nu știm cum se va fi înfățișat biserica Postelnicului la 1811 și nici când i s'a făcut transformarea care a înzestrat-o cu actualul turn de scânduri. În timpul cutremurului din 1838 „la biserica Postelnicu Fir nu s'au făcut nici o stricăclune”.

Ca și alte biserici din oraș biserica Postelnicului Fir a avut împrejurul ei un loc destul de întins pe care-l da cu embatic.

La 1838 avea ca enoriași 93 familii. Fiind parohie mărginașe ca și Așu numărul familiilor ce-l formează parohia actuală are câteva sute. De ea ține mahalaua „Duduleni” ce are ca axă str. Regele Ioanițu cu care s'a legat după 1871¹⁾ și partea de R. a târgului de săptămână și suburbana Bordeiu.

25. BISERICA OOTA (1813)

În strada Cazărmii la nr. 93 se află cea din urmă biserică zidită din cărămidă în orașul nostru. Este biserica Oota. În catagrafia delă începutul veacului al XIX-lea despre ea aflăm următoarele: „Biserica ot Ootă, hramul Adormirii Maicii Precistii făcută de un răposatu Varta și de mahalagii ot Olești. „Cum veracitatea acestei însemnări nu poate fi pusă la îndoială, urmează că biserica Oota nu avea încă ctitorii cari au ridicat-o din cărămidă la anul 1813, pomeniți în pisanie și în pomelnicul bisericii scris în acel an. Deci la data scrierii catagrafiei biserica era din lemn iar catagrafia a fost scrisă între 14 Septembrie 1811 când s'a terminat biserica Postelnicul Fir și începutul lui 1813, înainte deci de a se începe lucrările de zidărie la Oota. Cuprinsul pisaniei este următorul:

Cu ajutorul Prea Sfintei și de viață făcătoarei Troiță, această sfântă biserică ce să prăznuește hramul Adormirii Maicii Domnului și a marelui mucenic Pandelimon s'au zidit din temelie și [s]au înfrumusețat după cum să vede însă prin ajutorul neguțătorilor de obște Pan Costandin Brăiloiu vel clucer, Pan Stolan Bacalbașa i cu răfetu lor, Anastase Caugiu i jupan Becea

1) Arh. Statului Craiova. Dep. municip. dosar 109 fila 50.

Braşoveanu, jupan Ioan Globoiu, ctitori şi epitoşi, pan Stăvărache, jupan Iovancea, jupan Sandu Cojocaru cu răfetu lor, pan Grigore, jupan Mladin cu răfetu, jupan Alexe, pan Marin i Pavel Hagl Teodor, i jupan Pătru Cupe, Popa Ioan Protopop, Năstase, popa Radu Duhovnic ot Sietii Gheorghe, jupan Iane Chiurcibaşa, jupan Gheorghe Conda, jupan Florea i Filco, pan Gheorghe, Petru, Ioan, pan Manciu Hagiu, pan Ion Stănescu, Mircea, Andrei Tone, pan Tănăsie, Popa Iordache Iconom, Hagl Neagoe, Hagl Steoan,

Biserica Oota

Dumitru, Radu, pan Arăpcea Peia, jupan Velia i Cadibaşa cu răfetu lor, Stun Papugiu... [spart].

Pisania reproduce pomelnicul celor ce au contribuit la zidirea bisericii. Locul cu data e rupt. Din cuprinsul ei z m putea fixa data cu oarecare probabilitate după jupan Filco care, la 1813, a făcut pisania dela Postelnicu Fir. Pisania Ootei trebuie să fi fost aşezată chiar în timpul zidirii bisericii. Numai astfel ne putem explica cum lipseşte din ea un ctitor de seamă „dumnealul jupan Dumitrache Bibescu, vel logofăt“, care „blagocestiv boiaru au ajutat la această sfântă biserică, când s'au zidit, cu un cuptoriu de cărămidă şi au plătit la salahori, şi cincicară de var“ cum spune notiţa din josul pomelnicului său. aflat în pomelnicul cel vechiu al bisericii. Iată prefaţa acestui pomelnic.

„Pomelnic proscomidialnic al sfintei şi dumnezeestii bise-

rici din oraşul Craiovei ce iaste în mahalaua Hohota unde se cinsteşte şi să prăznuieşte sfântul hram „Adormirea Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu şi Pururea Fecioarei Mariei, zidindu-să şi înălţându-să din temelie la leatul 1813 cu blagoslovenia Prea Sfinţilor Sale Părintelui Episcopu Râmnicului chir Galaction, în zilele Mării Sale Domnului Nostru Ioan Gheorghe Caragea Voevod, cu toată osârdia şi cheltuiala a dumnealor fericiţilor ctitori de obşte, a cinstiţilor neguţători şi a altor cinstite obraze

Clopotnița Bisericii Oota

ajutorând la lucrare și alți creștini întru slava și mărirea lui Dumnezeu și a Prea Curatei Maicii sale și întru a dumnealor și a părinților dumnealor vecinică pomenire“...

Îndată după pomelnicul Domnilor și Arhierilor e scris pomelnicul întâlului ctitor „jupan Constar din Brăiloiu vel clucei“. În însemnarea din josul acestui pomelnic se arată că „acest blagocestiv boiaru au ajutorat dela începutul sfintei biserici, ce s'a prenoit de zid, cu cărămidă 50.000 și plata zidarilor la câțiva, ajutând și la plata zugrafilor. Și a mai dăruit și un loc de zece zile arătură ce l are cumpărat dela Gheorghe Mog Ootescu și alți Ootești. Vel logofătul Dumitrache Bibescu devenind ctitor după începutul bisericii și chiar după scrierea pomelnicului, neputând să fie trecut — din cauza rangului său de boerie — în urma boerilor mai mici și negustorilor. pomelnicul său a fost scris pe verso filei cu pomelnicul domnilor.

În 1838, din cauza cutremurului la „Maica Precista ot Oota au crăpat la altar. Au crăpat turla sus, au căzut cevașilea tencuială în dreptu fâmeilor“. Nu știm când vor fi fost reparate aceste stricăciuni. În timpul din urmă însă biserica a suferit o reparație radicală care i-a redat, pe cât cu putință, stilul și înfățișarea ce va fi avut după ridicarea ei din cărămidă. Se simte aci o mână de zelos gospodar al celor sfinte, care a făcut din această biserică mărginașe una din cele mai înzestrate ca să nu zic chiar cea mai înzestrată și cea mai atrăgătoare casă de rugăciuni a creștinilor ortodocși din orașul nostru. Cheltuielile prea mari cerute de reparație și lipsa de mijloace poate, au împedecat refacerea turlei cum și a acoperișului clopotniței de zid, în felul cum fuseseră construite la începutul veacului al XIX-lea.

La 1838 mahalaua Oota avea 49 de familii.

Când la 1846 Gheorghe Bibescu a clădit cazarma Oota, credem că marginea de S. E. a orașului nu se întinsese încă până acolo. Dincolo de cazarmă însă, pe Valea Roșie, se găsea satul Ooteștilor în care, la 1813, Dumitrache Bibescu și Costandin Brăiloiu ridicau în locul vechei biserici de lemn a Ooteștilor, biserica de zid din timpul nostru. La reclădirea bisericii în 1813, ctitorul Costandin Brăiloiu „i a mai dăruit și un loc de zece zile arătură, ce-l are cumpărat dela Gheorghe Moga Ootescu și alți Ootești“. Prin vânzarea locurilor lor către Brăiloiu, care le trece în stăpânirea bisericii, Ootești își desființează vechea lor așezare, pierzându-și și dreptul de ctitori ai bisericii, care trece la negustorii ce au ajutat la construirea sf. lăcaș, iar satul Oota devine mahala a orașului.

INCHEREE

Terminând cu aceste scurte însemnări de caracter mai mult istoric, privitoare la bisericile ortodoxe, suntem nevoiți a face următoarele constatări triste pentru prezentul Bisericii craiovene, care se potrivesc de altfel pentru întreaga noastră biserică ortodoxă și națională în acelaș timp.

Secolul al XIX. începând cam de pe la 1840, cu vântul lui de prefaceri în toate manifestările vieții noastre sociale și politice, a distrus grabnic și fără putință de revenire, felul de viață propriu civilizației noastre băștinașe. S'au distrus, mai ales, comori a căror superioritate artistică și etică, căci o aveau și pe

aceasta, n'am știut s'o cunoaștem și s'o reliefăm prin comparație cu ceea ce ne aducea apusul. În graba de „a fi ca alții” am nesocotit că trebuie să fim „ca noi” distrugând ce era „al nostru”, ce ne păstrase și ne scăpase din valurile veșnic schimbătoare ale furtunilor ce n'au încetat să ne izbească în toate timpurile. Gusuul celui din urmă lucrător dulgher sau zidar, ce venea ca antreprenor „din lăuntru” cum se zicea străinătății cu 60-80 de ani în urmă, lipsea cu totul bisericele noastre, cu caracter artistic-arhitectonic, ce putea mulțumi gusturile cele mai rafinate, de măreția și bogăția de linii și ornamente care le împodobeau.

Legile, făcute tot sub influența Apusului, îndepărtând cimitirul din biserică și din curtea bisericii, au desființat aproape cu totul cultul morților, așa de dezvoltat în veacurile trecute. Dacă biserica era privită, cum este și azi, ca loc de închinăciune, să nu uităm că însăși clădirea bisericii era în legătură cu mormântul, era locul de vecinică pomenire a celui ce o zidea, a înaintașilor cum și a urmașilor săi.

Inmormântările în cimitire au adus și la noi un nou gen arhitectonic: al cavourilor și monumentelor funerare; dar au îndepărtat de biserică și pe bogat și pe sărac. A desființat cultul morților, lăsat acum pe seama grădinarilor florari—în cazul cel mai bun—și de obicei pe seama colivăreselor. Și nu sânt rari cazurile când copiii—cari totuși au făcut cheltueli pentru mormintele părinților lor, să nu mai știe sau să fi uitat aceste morminte. Ce să mai zicem de oamenii din popor al căror morți sânt îngropați „la rând”.

Pregătirea dată apoi viitorilor preoți, slujitori al altarului, a fost astfel îndrumată încât și-au privit menirea ca o simplă funcțiune publică, fără nici-o legătură cu locașul în care slujesc și fără nici un drag de acel locaș. Cât privește dragostea pentru instituție, pentru mândria ce trebuie să se așeze în sufletul fiecărui preot când învață despre rolul bisericii în trecutul Neamului, despre respectul față de ce este tradiție în biserică, orice lucru vechi religios pierdut fiind o părticică ruptă din trupul însângerat de suferințele de veacuri ale Neamului, aceasta pare a nu face obiectul cunoștințelor pe care *trebuie* să le albă și să le simtă un preot. Căci, cu adâncă măhnire am constatat că un preot, fost pela multe bisericii din oraș, ori pe unde a trecut a stricat vechile pisanii sau le-a distrus ca în locul lor să-și pună—cu cea mai proastă scriere epigrafică—

numele său ca ctitor și ziditor al bisericii! Ba am mai aflat că la o biserică, unde se aflau câteva lăzi cu cărți vechi, registre, documente și odoare, le-a scos în curte și le-a dat foc „spre a descurca locul de vechituri“.

Felul acesta de a înțelege trecutul, ne-a dus, aici în Craiova, la rezultatul că aproape nici o biserică nu-și mai păstrează integral stilul în care a fost clădită prima dată din cărămidă. Toate dau aparența de construcții provizorii, într'o așezare de cexploatatori, veniți cu graba îmbogățirii spre a pleca cu graba ghiftuirii dintr'un loc de al cărui trecut nu s legați cu nimic sufletește. Ori cazul acesta nu se poate generaliza pentru Craiova, oraș ale cărui începuturi credem noi că trec cu mult dincolo de contemporanii descoperirii Americii.

Sentimentele și dragostea pentru biserică, de care par a fi insulteți cei mai mulți din preoții de azi, vor da, cred, puțința unei prefaceri a locașurilor dumnezeiești, în forme cât mai apropiate de cele ce au avut la început. Să credem și să nădăjduim că se va găsi și cine să-i înțeleagă, să-i ajute și chiar să-i îndrumeze, acolo unde — oameni fiind — nu vor avea nici ei toată priceperea. Dar dacă vor izbuti să refacă localurile putea—vor oare să schimbe și sufletele?! Puteea—vor în starea de azi și cea de viitor, să mai reinvieze acel cult care întărește virtuțile neamurilor: cultul morților?! Căci numai acest cult aprofundează credința în Dumnezeu și asigură trăinicia popoarelor dealungul veacurilor.

PAROHIA CATOLICĂ

În strada Ion Maiorescu la nr. 4, se înalță, pe marginea unei terase, biserica creștină de rit romano-catolic a Tuturilor Sfinților. Biserica aceasta a fost ridicată între anii 1841 — 1844 — în același timp cu fosta clădire a bisericii ortodoxe Maica Precista dela Dud (Madona Dudu) — pe locul cumpărat de parohul Boder, cu 300 galbent, dela Smaranda Presăceancă, în 1841. Parohia fusese întemeiată în 1827. Dela această dată până la anul 1844 — când s'a terminat clădirea bisericii — servea ca loc de închinăciune o casă închiriată ce se găsea pe locul din spatele localului Chesturii de azi, cum o aflăm pe un plan al acestei părți din oraș, plan făcut de Inginerul Anton Crepelea la 1849. (Pus la dispoziție de d-l prof. C. D. Fortunescu).

Parohia romano-catolică întemeiată la 1827 trebuie socotită.

ca o fundație nouă, deși mai existase în orașul nostru o asemenea parohie de pe vremea lui Constantin Brâncoveanu. Pe atunci, o mulțime de refugiați bulgari de religie catolică ziși Pauliciani sau Paulicheni, se așezară la Craiova și-și zidiră aci o mică biserică și mănăstire la care slujeau preoți franciscani veniți cu ei la 1689... După pacea dela Pojarovița din 1718, Oltenia căzând sub stăpânirea Austriei, guvernul imperial atrase

Biserica Româno-catolică

și el mulți coloniști bulgari... Venind apoi și emigranți din împărăția vecină, numărul catolicilor crescuseră atât la Craiova cât și în județe. În 1730, Episcopul de Nicopol și vizitator apostolic al Valahiei, Nicolae Stanislavich își strămută reședința la Craiova, deoarece în această parte se aflau peste 2000 catolici, astfel că biserica nu mai era încăpătoare pentru toți credincioșii. Episcopul adresă deci Curții imperiale din Viena un memoriu în care ceru să se facă la Craiova o biserică mai mare, un gimnaziu cu limbile latină și germană, un seminar pentru formarea clerului și să se înființeze o episcopie catolică pentru Oltenia. Guvernul imperial încuviință aceste propuneri ale Episcopului. Atunci P. Serafin Lippoi, franciscan, cumpără, în 1734, dela un vecin un teren pentru biserica proiectată, și

incepu construirea ei. Lucrările însă înaintau încet, așa că biserica nu era încă terminată când Austriacii au fost siliți să părăsească Oltenia în 1738¹⁾).

Episcopul Nicolae Stanislavich — în actele românești Stănilavski — era în Craiova înainte de 23 Martie 1728 (7236) căci la această dată cumpără un loc de vie în dealul Vălcăneștilor. Cuprinsul zapisului de cumpărătoare aflat în condica metoașelor Episcopiei Râmnic la fila 508 e următorul:

Adică eu Mihai împreună cu Diicul și cu Răducanul, feciorii lui Theodor Vălcănescul, cari mai jos ne vom iscăli, dat-am zapisul nostru la cinstită mâna Mării Sale Nicolae Stănilavski, Episcopu catolicescu, ca să fie de bună credință precum să [se] știe că de a noastră bună voie ne-am așezat și ne-am tocmit cu Măria Sa de i-am vândut, pe moșia noastră în Vălcănești, loc de vie infundat, pe care loc Măria Sa are și vie; însă stânjeni în lung 84 pol (jumătate) și în largu stânjeni 84 pol care fac stânjeni peste tot 169; iar la plată după obicei am luat bani pă stânjeni 84 pol, pă stânjen câte bani 35, care fac lei 22 bani 52. Deci noi după ce am luat acești bani toți gata în mâna noastră dela Măria Sa, am dat Mării Sale acel loc precum iaste stânjenit și însemnat ca de acum înainte să stăpânească Măria Sa cu bună pace de către noi și de către coplii noștrii și de către tot neamul nostru. Să-i fie Mării Sale moșie în veci, să facă ce va vrea cu dânsul și de către noi nici o supărare să nu aibă. Iar pentru niște viță a lui Drăgoi, trei răzoară, care iaste într'acel loc infundat, care am vândut Mării Sale, să să așeze cu Măria Sa, au ca să vânză vițele, au să dea Mării Sale dijma după cum să cade și iaste obiceiul la acel plaiu.

Și când am vândut Mării Sale acel loc de vie infundat, au fost oameni de cinste măturle, carii să vor iscăli wal jos. Și noi pentru mai adevărată credință întărim acest zapis cu degițiile și cu iscăliturile noastre mai jos ca să să crează. Și am scris eu Popa Alixandru din Craiova cu zisa și cu învăătura lui Mihai și a Diicului și a Răducanului feciorii lui Theodor Vălcănescul din Craiova.

Martie 23 leat 7236.

(ss) Mihai Vălcănescul Popa Gheorghe din Craiova martor

(ss) Diicul Vălcănescul Popa Vasile martor.

Răducan Vălcănescul

---

1) Monografia parohiei catolice din Craiova pag. 8 și 9.

În timpul războiului din 1736-1738 Turcii au devastat și ars mănăstirea franciscanilor din Craiova, iar biserica neisprăvită a ajuns ruină pe când credincioșii catolici, bulgari sau de alt neam, împreună cu Episcopul, au trecut în Banatul Timișoarei unde au fost colonizați. Ei au fost întemeetori de sate, azi mari și bogate, ca Vinga, Zeșenova s. a. Un preot franciscan mai rămase la Craiova până pela 1782, când se mută la R. Vâlcea. Cu timpul catolicii își pierdură proprietățile ce cumpăraseră cum și locul pe care se afla vechea biserică, despre care a mai rămas doar amintirea în denumirea de „Zidul Barații” ce se mai da, cu câțiva ani în urmă, unor urme de ziduri aflătoare între str. Brândușa și pâraul Vlăiciei (10 Mai).

Locul acesta pela 1880 era proprietatea orașului și a fost vândut prin licitație publică în 1884 Ianuar 14

Parohia româno catolică avea, la 1927, 2500 suflete.

BISERICA PROTESTANTĂ

Biserica protestantă sau evanghelică se află în str. Unrei Nr. 15. Sub diferite forme protestanții vor fi venit în Craiova din timpuri mai vechi. Legăturile comerciale cu Sașii din Sibiu vor fi înlesnit așezările coreligionarilor acestora printre noi. O casă proprie de rugăciuni nu-și ridică ei decât după 1839 Mai 27, când Alexandru D. Ghica Voevod îngăduie, în urma cererii arhimandritului Sūkei „a să clădi din nou în orașul Craiovei o mică capelă de rit protestant... însă cu condiția ca acest arhimandrit să dea în scris că niciodată nu va face, nici va ierta cuiva a face nici va primi în comunione sa vreun proselit” După obținerea învoirii domnești, superintendentul Sūkei cere și deslegarea episcopului de Vâlcea, arătând, în lista alăturată cererii, și numele capilor de familie protestante socotind în total o sumă de 250 suflete afară de slugi.¹⁾

Biserica protestantă are pe lângă ea o grădină de copii și o școală primară.

CIMITIRE

Obiceiul creștin-ortodox al Țării Noastre era ca morții să fie îngropați în biserici—când erau ctitori—sau în curtea bisericii. Nu existau așa dar cimitire. Obiceiul de a-și îngropa morții departe de biserică a fost adus la noi de streini, cari cei dintâi au avut și'n Craiova locuri speciale pentru înmormântări în afară

1) Revista Arh. Olt. 1927 pag. 40, 59 și 607. T. G. Bulat din Istoricul protestantismului).

de oraș. Pentru ortodocși abia prin legea sanitară din 1864 se hotărăște să se creeze cimitire în afară de oraș scoțându-se acestea din curțile bisericilor. Până în preajma anului 1870 pare-se însă că legea sanitară din 1864 n'a fost aplicată în litera ei deoarece se mai găsesc, pe lângă bisericile din oraș pietre de morminte cu dată posterioară anului 1864.

După 1870 legea fiind aplicată cu strictețe iau ființă cimitirele Sineasca și Ungureni. Dar populația nu era mulțumită numai cu aceste două cimitire și cerea primăriei orașului să mai înființeze și altele. În acest scop, la 29 Ianuarie 1874 se cereau referințe arhitectului orașului dacă se mai pot înființa încă două cimitire: unul la bariera Bucovățului și altul la biserica Hașului ¹⁾.

Se vede că referatul arhitectului a fost contra înființării acestor cimitire. Dar populația din partea de apus a orașului și a înființat singură—în mod clandestin—la bariera Bucovățului cimitirul Dorobănția care la 6 Mai 1883 e recunoscut în mod oficial de Primărie care-l ia sub a sa îngrijire.

Urmele mormintelor în curțile bisericilor s'au văzut multă vreme după ce aceste curți au încetat de a mai fi locuri de îngropăciune. Pe la 1885 se nivelează și se curăță curțile bisericilor dispărând astfel orice urmă ale vechilor cimitire.

În prezent Craiova are 7 cimitire: 3 ortodoxe, 1 romano-catolic, 1 protestant, 1 mozaic și 1 musulman.

Ortodoxe sunt: Sineasca, Ungureni și Dorobănția.

1. *Cimitirul Sineasca* se află în partea de Nord a orașu-

Intrarea în Cimitirul Eroilor dela Sineasca

1) Arhivele Statului Craiova. Arh. municip. Craiova, ds. 113 fila 18.

lui și a fost înființat pe locul lăsat Primăriei de Bălașa Sineasca, împreună cu biserica mahalalei Podbanița-Sineasca, biserică

Cavoul Alexandrescu dăruit Primăriei pentru a servi de Capelă a cimitirului Sineasca

Mormântul lui Ulisse Boldescu fost primar al Craiovei

Mormântul lui Racoviță Socolescu fost Ministru sub Cuza Vodă

ce a servit până la dărâmare (1934) de capelă a cimitirului.
2. Cimitirul Ungureni este în partea de Sud a orașului, în

apropierea bisericii Sfântul Nicolae-Ungureni, capelă a acestui cimitir a fost construită în 1873¹⁾.

Cavoul „Dinu Mihail dela Cimitirul Ungureni

Cavoul Gh. Gh. Vorvoreanu delu Cimitirul Ungureni

3. Cimitirul Dorobanța se află în parten de Apus a orașului. Este destinat mai mult săracilor. Are o mică capelă. Se merge la el pe la bariera Bucovățului. Din calea Bucovățului

---

1) Arh. Statului Craiova, Arhiva municipiului Craiova ds. 112 fila 147.

drumul o ia spre N. V., pe drumul Jiului, iar din aceasta se desparte drumul cimitirului.

Cimitirele : catolic și protestant, se află pe calea Bucovățului, iar cel musulman lângă cimitirul Dorobănția. De altfel cimitirul Dorobănția a luat ființă pe locul ce servise pentru îngroparea soldaților turci din armata de ocupație din 1849—1851.

Cimitirul catolic a fost mai întâiu cimitir rusesc (1828—1834). Dela Ruși locul de cimitir a trecut în stăpânirea catolicilor la 1830. Mai târziu catolicii au cedat o parte din acest loc protestanților¹⁾. Ambele confesiuni au ridicat câte o capală în partea ei de cimitir.

1) Mon. paroh. cat. pag. 12.

A N E X Ă

CONDICA METOAȘELOR SFINTEI EPISCOPII RĂMNIC. METOHU GANESCU DIN CRAIOVA MOȘIA PREJOI.

1. Adică eu Dicul sin Matei Zatreanul, scriu și adeverez cu această a mea scrisoare la mâna nepotu meu Răducan al frăține-mieu lui Ilie, pentru că fiind voia lui Dumnezeu de au murit fiul-mieu Răducanu și aflându-mă eu în slăbiciunea bătrânețelor, am socotit dintre toți nepoții miel și am luat pe acest numit nepot ce să numește Răducan și l-am făcut fiu în locul fii-mieu ca să-mi fie acesta fecior de acuma înainte și moștenitor pe toată agonisita mea și pe toată partea părintească ce am avut eu de moștenire, de schimb, de cumpărătoare, dela mult până la pușin, cu casele din Făurești, cu moară, cu vie, cu tot cuprinsul și cu țiganii și moșia, atât țiganii de cumpărătoare cât și de moștenire. Moșia dela Bălăcești i din Prejoiu, moșia Chinteștii i Bălăceștii ce sânt cumpărate de mine. Toate acestea ce scriu mai sus i le las. Așijderea și dintr'ale casii, arămurii, dobitoace, zaplase de datorii ce ași avea pela unii alții, niminea să nu aibă treabă la nimic, ci tot fiul meu Răducan, pentru că eu toate le las lui. Numai și el să aibă a mă căuta și a mă asculta până la sfârșitul vieții mele și ca pe un părinte și stăpân ce sânt la toate acestea, să mă asculte. Pentru că eu până la sfârșitul vieții mele caut să-mi chivernisesc viața dintr'ale mele; iar după moarte să aibă a le stăpâni el și să-mi facă toate pomenirile până la trei ani și înainte

dupe obiceiul fiilor, pentru aceia l-am făcut ca să nu mi să strice pomenirea. Iar neputând griji ca să-mi facă pomeniri după obicei, să aibă a-și da seama cu păcatele mele înaintea lui Hristos Dumnezeu. Și din bună voia mea când am făcut această scrisoare au fost și alții boieri mărturie care să vor iscăli mai jos.

Ghenar 1 1762.

- (ss) D. Zătoreanul
- (ss) B. Zătoreanul biv vel stolnic
- (ss) Preda Vlădescul biv vel clucer za arie martor
- (ss) Popa Dumitrașco ot Făurăști martor
- (ss) Fota Vlădălanu biv vel medelnicer
- [ss] Vlăduț vel medelnicer martor
- (ss) Maria Otetelișanu
- (ss) Pătru Zătoreanu martor
- (ss) Popa Rafail ieromonah martor
- (ss) Popa Nicodim ot Zătreni martor.

Această copie iaste asemenea după cea adevărată.

- (ss) Nicolae Vlăd pitar martor
- (ss) Popa Radu Protopop martor
- (ss) Anvrozie vechilu Bucovățului martor.

2. Adică eu Radu Zătoreanul fiul rep. Ilie Zătoreanul biv vel șătrar, care mai jos mă voiu iscăli, dat-am încredințat zapisul meu la mâna dumnealui Neni Vlăduțului Gănescul biv vel medelnicer, ctitorul sfintei biserici ce iaste făcută de dumnealui tata Barbul biv vel stolnic, precum să să știe că rămânind eu elironom pe casa unchi meu Diicul Zătoreanul, care neavând copii m'au făcut pe mine fecior de suflet și mi-au dat toată casa dumnealui mie și eu ca un elironom ce sânt am dat moșila din Prejoi danie sfintei biserici ce să prăznuește hramul sfântului marelui Nicolae și a sfântului prooroc și boteșătorului Ioan ca să fie în veci stătătoare la această sfântă biserică ca să ne pomenim noi și părinții noștri și tot neamul. Și am dat și zapisile ce au cumpărat unchi-mieu Diicul și am dat și cartea mea de danie. Am iscălit pentru mai adevărată credință cu mâna ca să crează fiind și alți boeri față, care să vor iscăli.

- (ss) Radu Zătoreanu, adeverez,
- (ss) Costandin Zătoreanu, martor.

Dumneata biv vel vistier Ioniță Otetelișanu, i dumneata Grigorie Lăcustene biv logofăt za vistierie, cu aceasta facem dumneavoastră în știre că Prea Sfinția Sa Părintele Episcopu Râmnicului chiru chir Filaret, arată la Divan o carte a răp. Răducanului Zătreaanul fiul răp. Ilie Zătreaan șătrar în care să văzu iscălit martor și frate-său Costandin Zătreaan, cu care a-fierosește la mânăstirea Gănescului de aici din Craiova, ce iaste metoh al Sfinței Episcopii, moșia din Prejoi a unchi-său Diicul Zătreaan, căruia arată că au rămas moștenitor și fecior de suflet. Și întrebând Prea Sfinția Sa pe oamenii casei de stăpânirea mânăstirii la mai sus numita moșie cum au fost, n'ar fi știut niminea să arate fiind fost și mai sus numita carte de dănie la neîndemână. Deci măcar de nu va fi și stăpânit mânăstirea până acum, dar dănia să vede bună, mai vartos adevărită și [de] fratele celui ce au a-fierosit, carele și trăește.

Ci fiind moșia aceasta acolo aproape de dumnv. unde dumneata vistier Ioniță li știi și tot hotarul încă și scrisori înțeles-am că ai de câtă stăpânire au avut fieștecare în acel Prejoiu. Pentru acela iață dela Divan vă orânduți să mergeți să cercetați numai câtă parte are Diicul Zătreaanul și cine o stăpânește. Încă de va fi cu puțință să măsurăți această parte și cu stânjînu ca să văză câți sânt, și după cum vă veți plî-roforiși să dați înscris. Și spre săvârșire s'au orânduit și acest mumbașir.

Măcar că dimpreună cu dum. vistier Ioniță să orânduise log. Grigorie Lăcusteanul dar înștiințându-ne la urmă că iaste tată jupânesii răp. Răducanu și fiind bănuială, iață te orânduiești în locu-i dum. biv. vt. armaș Radule Băbene. Ci dar mergând veți face urmare după cum să coprinde mai sus.

(ss) Grigore Razu, clucer. 1782, februar 20.

(ss) Ioan Brăllioiu, sluger

(ss) Hagl Stan Jianu, biv vei paharnic

(ss) Barbul Știrbei, sârdar.

PENTRU LOCURI DIN CRAIOVA

3. Adică eu paharnicul Căpit. Dâmboviceanu dimpreună cu soția mea Dumitrana și cu frate-său Barbul, fata și feciorul răp. Manolache Clucera, dat-am încredințat zapisul nostru la prea cinstita mâna Prea Sfinții Sale Părintelui chiru chir Che-

sarie Episcopu Râmnic precum să să știe că dintr'a noastră bună voie și nesiliți de nimenea am vândut Prea Sfinții Sale un loc cu casle ce sânt aici în Craiova în mahalaua Berindei, în taleri optzeci adecă 80 tocmal, care loc au fost cumpărat de socru meu și de tatăl nostru dela popa Mareș. Și să hotărăște acest loc cu locul bisericii Sfântului Spiridon și cu al măn. Hurez și cu al Brădeștilor. Și să aibă Prea Sfinția Sa a stăpâni cu bună pace despre tot neamul și rudele mele. Și pentru adevărata credință m'am iscălit și am pus și pecetea ca să să crează. Și când s'au făcut acest zapis au fost mulți oameni vrednici de crezut care mai jos sânt iscăliți.

Noemvrie 2, 1777

(ss) Eu Panait Căpit. Dâmboviceanu, ginere, răp. clucer Manolache, vânzător.

(ss) Eu Dumitrana fata răp. clucer Manolache, vânzătoare.

(ss) Eu Barbul fecior răp. clucer Manolache, vânzător.

Și am scris eu Iosif Ierodiaconu cu zisa celor mai sus numiți vânzători.

4. Adecă eu Radu Cojocariu sin. răp. popa Stoica ot mahalaua Sf. Gheorghe, dimpreună cu soția mea Calița și cu copiii miei anume care să vor iscăli dat-am acest încredințat zapis al nostru la mâna Prea Sfinții Sale Părintelui Chesarie Episcopu Râmnicu precum sa să știe că având noi puțintel loc lângă răp. căpitan Manole din gardul Hurezeanului până în drumul dinspre dumn. Fota Vlădoianul la biserica dumnealui, care loc iaste cumpărat de noi dela popa Mareș. Și strămutându-ne noi la Banat au rămas locul neingrădit. Și cumpărând Prea Sfinția Sa locul căpit. Manole, am vândut și noi partea noastră Prea Sfinții Sale în bani gați taleri cincizeci tocmal, să albă să-l stăpânească cu bună pace pentrucă ne-au dat toți banii deplin. Iar sculându-se cineva a nu-i îngădui să avem să răspundem noi. Și pentru credință ne-am iscălit mai jos și ne-am pus degetile în loc de pecete ca să să crează.

Mal 22, 1779

(ss) Radu Cojocariu împreună cu soția mea Calița și cu fiul meu Gheorghe am vândut.

(ss) Barbu Dascălu am scris și martor.

5, Adică eu Panait Căpit. Dâmboviceanu dimpreună cu soția mea Dumitrana, cu cumnatu-meu Barbul feciori răp. Ma-

no lacbe clucer, dat-am acest incredințat zapis al nostru ca să fie de mare credință la cinstita mâna Prea Sfinții Sale Părintelui Episcop Râmnicu Chesarie. precum să să știe că având noi trebuință de bani ne-am rugat de Prea Sfinția Sa de i-am pus un loc de casă zălog, ce iaste în mahalaua Berindei, care loc iaste cumpărat de socru-mieu cu zapis. Și acum mi au dat Prea Sfinția Sa taleri 21, însă taleri douăzeci și unul tocmai, de acum cu soroc pâ[n] la Sfeti Gheorghe, și atunci să aibu a da Prea Sfinții Sale banii cu cinste și cu mulțumită. Pentru acela am dat zapisul nostru și noi am iscălit ca să să crează.

Dechemvrie 24. 1777.

Panaft Căpit. Dâmboviceanu i Dumitrana soția mea.
Barbul Dascălul am scris cu zisa lor și martor.

6. Scrisoarea mea la mâna dumn. cuscrului Fotii Bălăcescu precum să să știe că m-am tocmnit cu dumnealui de i-am vândut un loc de pământ ce l-am fost cumpărat și eu dela Gheorgh'e Vătășelu și dela soția lui Ioana din maha'aua lui Berindei în tl. 14 precum zapisul vânzătorului scrie ce i l-am dat la mâna dumnealui. Și fiindcă până la această vreme eu l am stăpănit cu bună pace despre toți mahalagi, iar acum făcându-l vânzător și căzându-i-se dumnealui a-l cumpăra, fiind alături cu pământul ce l-au fost luat dela Fota Fântănaru, i-am vândut și eu acest loc ca să stăpânească dumnealui și coconii dumnealui cu bună pace despre toate rudeniile mele.

Și pent'u credință m'am iscălit mai jos să să crează.

Ghenar 12, 1771.

Dlicul Zătoreanu vânzător.
Costandin Dobriceanu martor.
Matei Șilubeianu martor

7. Adică noi carii mai jos ne vom iscăli, incredințăm cu acest zapis al nostru la cinstita și blagoslovițoare dreapta Prea Sfinții Sale Părintelui chiriu chir Filaret, Episcopul Sfintei Episcopii Râmnicu cum să să știe că având noi loc de moștenire rămas dela părinții noștri, care și părinții noștri iarăși de moștenire avându-l și de cumpărătoare dela Dlicul Zătoreanul, ce iaste alături cu locul ce ni l-au dat mătușa noastră Maria Dâmboviceanca vistiereasa, în mahalaua lui Berindei, și stăpânind noi aceste locuri până acum cu bună pace, acum nedându-mi vremea îndemână a le mai ținea, aflându-ne noi cu

șederea afară la moșia noastră, le-am făcut vânzătoare. Deci decât toți vecinii după prejur mai mult protimisându-se Prea Sfinția Sa Părintele Episcop, având și alte locuri alături cumpărate, am vândut Prea Sfinții Sale în bani gata taleri 105 adică o sută cinci. Însă aceste locuri în lungu merge de dă cu capul spre răsărit până în drumul cel vechiu, iar spre apus merge până în ulicioara ce iaste pă lângă locul caselor răp. pahar. Fotii Vlădoianu, ce merge la biserica Sfântului Spiridon și sânt stânjeni lungul acesta stânjeni saizeci și unul; iar în lat merge pâla mijloc cu locul ce are Sfânta Episcopie cumpărat dela căpit. Panaît Dârboviceanu și cu al jupân Vladului Bogasieru i cu locul popii lui Udriște, iar pe vale să hotărăște cu locul mătușii Mihalcii și cu locul lui Zamfir Treanță. Și acest curmeziș sânt stânjeni treizeci și doi. Deci după aceste semne, precum am stăpânit noi, să aibă a stăpâni și Prea Sfinția Sa cu bună pace de către noi și de către tot neamul nostru, pentru că de bună vole am vândut și am primit acești bani toți deplin în mâinile noastre, dând și zapisul cel vechiu ce l-au avut părinții noștri de cumpărătoare și pentru mai bună încredințare ne-am iscălit mai jos unde și alte obraze ce s'au întâmplat la vânzarea aceasta s'au pus martori.

1782, Martie 16

Eu Ion sin Fota Bălăcescu, post. vânzător.

Șarban Bălăcescu sin Fota Bălăcescu.

Popa Stanciu Schevofilaca, martor.

Popa Iancu Proinotarie, martor.

8. Adecă eu Hrizea Căpit, ot mahalaoa Berindei din Craiova, adeverez la prea cinstită și blagoslovitoare dreapta Prea Sfinții Sale Părintelui chiriu chir Filaret Episcopu Sfinței Episcopii Râmnicul, cum să știe că având eu un cumnat anume Mihail Călărașu, carile după moartea tătâne-său rămâind copil mic, l-am luat împreună cu mamă-să, soacră-meă, și i-am chivernisit în casă la mine până întâmplându se și soacră-mi moarte cu a mea cheltuială o am îngropat. Și după moartea soacră mi având pe Matei cumnată-meu, tot pe lângă mine l am însurat cu a mea cheltuială. Deci întâmplându-se moarte și nevastă lui iarăș eu am comădat-o. Acum întâmplându i-se moarte și lui Mihail, cumnatu-mieu, și neavând pe alt nimeni, pentru că copiii n'au făcut, fără decât numai pe soră-sa Opreia ce o țiu eu întru căsătorie, atât la boală l-am căutat cât și la moarte i-am

purtat grija îngropării cu cele trebuincioase, precum și de acum înainte, iarăși cu ce să va putea să-i port grija până la anul. Căruia alt nemica nerămându-i fără numai un loc cu un bordei vechiu într'această mahala, ce iaste între Filea Dulgherul și între Hagi Vâlcul, care l-au avut și el cumpărat dela nașii miei Dumitru sin Pătru Căpit. Și fiind trebuință a i se face pomeniri și cele trebuincioase mortului, l-am vândut acest loc Prea Sfinții Sa : Părintelui Episcopu în tl. treizeci și cinci. Și trăgându-se acest loc și cu stânjenu domnesc lungul din drum până în locul casăi Marii Radului Armășelul sânt stânjeni patruzeci și jumătate; iar latul despre răsărit din gard până în gard stânjeni patrusprezece și jumătate, latul despre drum s'tânjeni treisprezece și jumătate. După aceste semne și după îngrăditul ce să vede să aibă a-l stăpâni Prea Sfinția Sa cu bună pace, atât de către mine i de către soția mea cât și de către toate rudele mele, pentrucă de bună voe am vândut Prea Sfinții Sale. Și pentru credință am iscălit cu mâna mea unde și alte obraze s'au pus mărturie spre mai bună încredințare.

1785, Martie 30.

Eu Hrizea Căpit. dimpreună cu soția mea Oprila am vândut.

9. Pentru un loc ce au avut răposata Smaranda ce au ținut-o întru căsătorie răp. Căpit. Iacov sin Nichita la vremea sfârșitului răposatii Zmarandii acel loc ce iaste aci în mahalaoa lui Pătru Boj, peste uliță de ceea parte de dumnealui cămărașu Iane, l-au dat danie Sfintei Episcopii ca să fie pomenire pentru sufletul ei și al părinților ei. Deci vrând Sfânta Episcopie ca să știe stăpânirea de unde și până unde este, atât din porunca Prea Sfinții Sale Păristelui Episcopu Râmnicu chir Filaret, am mers în fața locului unde fiind față și dumnealui biv vel clucer za arie Chiriac Găianul, epitropul răposatii Zmarandii. Și întâi am făcut cercetare despre alți vecini și s'au găsit din gardul lui Ioan Marian stânjeni doisprezece latul până lângă uliță până aproape de fântână, și lungul stânjeni douăzeci și nouă și jumătate; iar la căpătâiul despre amiazăzi i latul nu s'au măsurat până iar să va cerceta prin mahalagii. Iar Sfânta Episcopie, după această alegere să stăpânească cu bună pace.

Popa Radu Protopop

1785 Ghenar 9.

Ioan Alexiu

Stavros

Vlăduț Tetoianu clucer martor

Acest loc de casă fiind lăsat danie la vremea săvârșitului răposatii cumnati-mi Zmarandii prin dliată, și eu fiind lăsat episcop de răposata, fiind văr primare răposat soțului dumneaei și fiind față la această arătare am iscălit ca să stăpânească Sfânta Episcopie cu pace.

1786 Ghenar 9.

Chiriac Cluceru

10. Adică eu jupân Gheorghe Iane din Craiova împreună cu Zamfir Chirea, nepotu lui jupân Chiriac, dat-am zapisul nostru la mâna dumnealui jupân Diicul Moșoiul din Craiova și la mâna dumnealui Nicolii Pleșoiianu precum să știe că ne-au vândut dumnealor casa și via și heleșteul cu tot coprinsul lor osebi de via dela deal cu coprinsul ei, au rămas pe seama dumnealor. Care această casă cu toate coprinsurile ei fost-au făcut-o jupân Chiriac, iar după moartea lui jupân Chiriac fostule-au luat cu judecată preoții dela biserica domnească din Craiova, rămânând jupân Chiriac dator sfintei bisericii. Deci cumpărând întâi jupân Diicu ecetea toate, ce scrie mai sus, dela sfânta biserică, fostu-m-am sculat eu împreună cu Zamfir ca să le răscumpărăm fiind că să cădea a cumpăra fiind rudenie. Și fiind și pricină între noi au rămas de ne-am învoit între noi cu a noastră bună voe de ne-au vândut dumnealor nouă casa, via și heleșteul cu tot coprinsul lor. Iar via cea dela deal să o stăpânească dumnealor cu tot coprinsul de către noi cu bună pace. Iar mai trebuind lui Zamfir loc mai mult de aici să aibu a-ida eu din partea mea, iar jupân Diicul tot să și stăpânească locul cu coprinsul lor cu pace despre noi și despre tot neamul nostru. Iar cât pentru heleșteu așa ne-am învoit noi între noi când le va trebui pește dumnealor să fie volnici a-și lua pește pentru treaba dumnealor. Iar pentru mănăstirea Jitianu, de să va scula cu vreo pricină, să avem cu toți a răspunde la judecată. Și pentru mai adevărată credință ne-am iscălit mai jos să crează punându-se mărturii boeri și neguțători cari mai jos să vor iscăli puindu-ne și pecețile noastre pentru credință.

Septemvrie 1 leat 7252 (1744)

Și am scris eu popa Anghel protopopu cu zisa dumnealor Popa Gheorghe martor.

X

11. Eu Zamfira soția răp. Diicul Moșoiu de aici din Craiova, împreună cu feciorii miei, carli mai jos ne vom iscăli, încredințăm cu acest zapis al nostru Sfintei biserici ce să numește Gănescul din Craiova, metohul Sfintei Episcopii Râmnicul și la prea cinstita mâna Prea Sfinții Sale Părintelui Chiriu chir Filaret, Episcop al acestei Sfinte Episcopii, precum să să știe că dela răp. soțul meu rămânând un loc la biserica cu bășica, la fântânile ce să numesc ale lui Chiriac, din Craiova, pe care mai nalte vreme au fost și heleșteu, și fiindcă atât răp. soțul meu și copiii de-al noștri și nepoții cât și alte rudeni sânt îngropați la această sfântă biserică, din bună voia noastră ne-am îndemnat de am dat și am afierosit acest loc danie sfintei biserici cu coprinzul lui cât iaste, precum l-am arătat oamenilor sfintei Episcopii ca să fie ohabnic și stătător în veci al numitei biserici și să-l stăpânească cu bună pace de către noi și de către tot neamul nostru spre pomenirea noastră și a tuturor celor răposați din neamul nostru. Fîind și alte obraze de cinste când s'au făcut acest zapis care s'au pus mărturii. Și noi pentru mai adevărată credință ne-am pus pecețile și iscăliturile mai jos ca să să crează. Care acest loc și răp. soțul meu în dilată ce și-au făcut la sfârșitul vieții îl lasă iar de danie acestei sfinte biserici.

1784 Octovrie 30.

Eu Zamfira Moșoianca adeverez împreună cu feciorii mei.
Eu Păun Moșoiu adeverez (
Eu Constandin adeverez } sin Zamfira.
Eu Ioan adeverez

Tudor Săpunaru martor.

Și am scris [eu] Gheorghe Log. cu zisa jupănesii Zamfira și sânt și martor.

X

12. Adică eu Lazăra fiica răp. Gheorghe Boiangiul de aici din Craiova, mahalaua sieti Ilie, împreună cu bărbatu meu Costea Grecul, adeverez cu acest zapis al meu la cinstită și blagoslovitoare dreapta Prea Sfinții Sale Părintelui chiriu chir Chesarie Episcopu Sfintei Episcopii Râmnic, precum să să știe că având eu un loc de casă cu un bordeiu pe dânsul, care loc mi-au fost dat zestre de răposații părinții mei, însă acest loc iaste între locul măn. Hurezul ce iaste pe lângă casele răp. stolnic Barbul Gănescul și între locul lui Ioan Pitaru, de bună

voia mea l-am vândut Prea Sfinții Sale în bani gata tl. 120
adecă o sută douăzeci tocmai și cu acești bani am cumpărat
o vie alcea în dealul Craiovei, și 2 boi și o vacă ca să ne chi-
vernism cu dănsule având altă casă pentru șădere la Târgul
de Afară, făcută de bărbatu-meu Costea. Deci să aibă Prea Sfin-
ția Sa a stăpâni locul acesta cu bună pace de către noi și de
către tot neamul nostru, pentrucă de bună voe am vândut. Și
pentru credință mi-am pus numele mai jos iscălindu-se și alte
obrazе de cinste mărturii.

1778 Septemvrie 20.

Eu Lazăra vânzătoare împreună eu bărbatu-meu Costea.
Iosif Ierodiacon, martor

Ioan proin staroste, martor.

Am scris eu Nicolae Log. ot Episcopie cu învățatura La-
zării vânzătoareii.

13. Adecă eu Ioan Căpit. Mălăescu dimpreură cu Florica
soția mea i cu Mihai, fiul nostru, care mai jos ne vom iscăli,
dat-am încredințat zapisul nostru la mâna dum. pahar. Nicolae
Vălcănescul ca să-i fie de bună credință precum să să știe că
având noi un loc de casă în Craiova, care loc iaste pă despre
răsărit alătura cu al cocoanii Bălășicai Brătășancăi și pa dă-
pre apus alătura cu al Zoiții și dăspre amiazăzi alătura cu
Ioan Pitaru și dăspre miazănoapte până în uliță, l-am tomnit cu
dumnealui mai sus numitul paharnic Nicolae Vălcănescu în tl.
patruzăci și cinci. Și banli ni l-au dat toți deplin în mâna noastră.

Deci de acum înainte să aibă dum. a-și face casă pe loc
și a-l stăpâni în veci cu bună pace de către mine și de către
Florica soția mea i de către Mihai fiul nostru și de către tot
neamul, avându-l și eu acest loc cumpărat, care i-am dat și
zapisul lui de cumpărătoare.

Și când s'au făcut acest zapis fost au mulți neguțători și
alți oameni de ispravă mărturii, cari să vor iscăli mai jos. Și
noi pentru credință ne-am pus numele și degetele în loc de
iscălitură ca să să crează.

1779 Ghenar 15.

Eu căpit. Ioan Mălăescu, vânzător

Eu Florica căpit. Ion, vânzătoare.

Eu Mihai fiu căpit. Ion, vânzător.

Eu Badea ștegaru, martor.

Eu Stancu Păscui ot Mlecănești, martor.

Ioan Băcanu, martor.

Cârstea Mătășaru, martor.

Eu Ioan vătaf de pitari, martor.

Eu Zoița, martor.

Eu Anița, martor.

Și am scris eu Dumitrache Poenaru și martor. Pentru locu de case ce să arată într'acest zăpis fiind trebuincios Prea Sfinții Sale Părintelui Episcop și protimisindu-să mai mult Prea Sfinția Sa a-i lua, fiind aproape de mănăstirea Gănescul, metohul Sfintei Episcopii, mi-am primit atât banii ce am dat pentru locul casii cât și tl. douăzeci și trei bani patrușeci și opt ce am cheltuit pentru îngrădirea acestui loc. Ci să aibă Prea Sfinția Sa de acum înainte a stăpâni locul cu bună pace. Și pentru încredințare am iscălit.

1779 Iulie 30.

Nicolae Vălcănescul căpit. adeverez.

14. Adică eu Ștefan Cojocariul din Craiova, dat-am adevărat zăpisul meu la cinstită mâna Prea Sfinții Sale părintelui chiriu chir Chesarie Episcopu Râmnicu cum să știe că având eu un loc de casă în mahalaoa sfini Nicolae între locul dumnealui Matei Filișanu și între Costandin Cojocarul, care loc iaste cumpărat dela Gheorghe Curelaru de Ștefan Șelaru, unchiu-meu, pentru care am venit din bună voia mea la Prea Sfinția Sa de i-am vândut acest loc de casă în drept tl. 40, adică patrușeci, pe care loc să aibă Prea Sfinția Sa a-l stăpâni pă unde să cunosc semnele gardului, cu bună pace de către frați, rudenii și tot neamul meu căci că pentru acest loc de casă am și zăpisul cel de cumpărătoarea lui, dar nu-l putui da fiindcă să cuprindă și pentru o vie. Ci am dat acest zăpis al meu cu care să aibă Prea Sfinția Sa a stăpâni acest loc după cum mai sus arată. Și când s'au făcut acest zăpis au fost și alte mărturii cari să vor iscăli mai jos. Și eu pentru mai adevărată credință am iscălit cu mâna mea ca să să crează.

1779 Mai 6.

Ștefan Cojocariu am vândut.

Eu Vlad Cojocariu brat Ștefan adeverez.

Și am scris Istrate Log. și martor.

Adică eu Filea împreună cu frații miei anume Ion și Vasile, feciorii popii Savel, dat-am zăpisul nostru la mâna Prea Sfinții Sale Părintelui Episcopu Râmnicu, chiriu chir Chesarie

cum să știe că având un loc cu casă aicea în Craiova între boerii Zătreni și între alt loc al mănăstirii Gănescului, l-am vândut Prea Sfinții Sale de a noastră bună voe în drept tl. o sută zece, care loc să aibă Prea Sfinția Sa a-l stăpâni cu bună pace de către mine și de către alte rudenii ale noastre cu tot cuprinsul; iar întâmplându-să a să scula cineva cu vreo găl-ceavă, sau din frați sau din rudenii, noi să avem a răspunde. Dar Prea Sfinția Sa să stăpânească locul acesta în veci cu pace fiindcă noi toți banii gata și deplin l-am luat în mâinile noastre. Drept aceia i-am dat acest zapis al nostru de înșine iscălit ca să să crează puind și degatele.

1779 iulie 24

Eu Filea vânzător

Tudor Săpunaru martor

Nectarie Ierodiaconu Episcopiei martor

Popa Stanclu martor

Și am scris eu Istrate log. Episcopii cu învățătura vânzătorului și martor.

○ Dat-am încredințat zapisul meu la cinstită mâna dumneai mătușă-mi Măriuța Coțofeaneai cluceresii precum să știe că având eu un loc de casă în vale în Dorobanție, ce au fost cumpărat de răpt. tată-mieu dela Barbul Portărescul și l-am vândut dumneai în tl. 70, adică șaptezeci, de a mea bună voe, și să aibă a-l stăpâni dum-ei de către mine cât și de către rudenii cu bună pace, coconi de coconii dum-ei. Și să am a-l descoperi de către rezașii ce l-au cutropit. Și pentru mai adevărată credință m-am iscălit mai jos ca să să crează. Și când am făcut acest zapis au fost mulți boeri martori la această vânzare.

1784 iunie 17

Eu Ștefan Săotescul adeverez și vânzător

Iosif Protosinghel martor

Acest loc ce l-am cumpărat dela numitul Ștefan Săotescul l-am dat și eu danie Sfintei Episcopii pentru pomenirea mea și a neamului meu; mai vârtos fiindcă și răpt. boerul meu iaste îngropat la metohul Gănescul al Sfintei Episcopii. Deci să alba a-l stăpâni Sfânta Episcopie cu bună pace atât de către mine cât și de către tot neamul meu că pentru aceia am dat danie locul acesta.

1784 iulie 23

(L. P.). Maria Coțofeanca clucereasa adeverez.

PENTRU LIVEZI DUPĂ MOȘIA DOMNEASCĂ A CRAIOVII

15. Zapisul meu care mai jos mă voi iscăli.

Dat-am zapisul meu la mâna dnm. căpit. Predi precum să să știe că având o livade de fân în moșia domnească Popova de vale între Tudor Săpunarul și între Badea Croitorul, care livade am fost cumpărat-o și eu dela Nedelea Pitarul, am vândut-o și eu mai sus numitului în bani gata taleri unsprezece și am vândut o de a mea bună voe. Deci să aibă dum-lui a o stăpâni cu bună pace și tot neamul cât să va trage din dum-lul. Și am dat și zapisul cel vechiu. Și când am făcut această vânzare au fost și alți meglaiși care să vor iscăli martori a- nume. Și pentru credință m-am iscălit ca să să crează.

1 iunie 24 leat 1764

Eu Mihail logt. zet Bina am vândut

Tudor Săpunaru martor

Alexie Iuzbașa martor

Gheorghie martor.

16. Adică cu Chița soțla răpt. Stanciul Olteanul dimpreună cu fiul meu Ioan, care mai jos ne vom iscăli, dat-am zapisul nostru la mâna dum. Gheorghie Croitoru din Craiova precum să să știe că având bărbatu-mieu două livezi pe moșia domnească, ce sânt între Tudor Săpunaru i pe lângă livedea răpt. Stolnicul Gănescu, care livezi le-au avut de cumpărătoare dela căpit Preda Moța, una vândută de mai sus numitul Croitoru, Acum făcându-le vânzătoare și fiindcă dum. i să cade a cumpăra m-am tomnit cu dum. de i le-am vândut în tl. 26 tocmai să aibă dum. cu feciorii i nepoșii strănepoșii câți Dumnezeu îi va dărui a stăpâni cu bună pace de către tot neamul meu, pentrucă i-am vândut de a mea bună vole și cu știrea tuturor rudeniilor mele. Iar de se va scula cineva cu vre-o pricină să am a răspunde eu. Și pentru credință am iscălit mai jos ca să să crează. Și când am făcut acest zapis au fost și alți oameni martori.

1771 Iulie 1.

Eu Chița am vândut

Eu Ion sin ego am vândut

Eu Zamfir Călărașu martor

Eu Tudor Săpunaru martor

Și am scris eu Stan log. cu zisa numitei Chița și sânt martor.

17. Adică eu Gheorghie Croitorul zet Păun juratul, dimpreună cu soția mea Manda și cu copiii miei anume care mai jos ne vom iscăli, încredințăm cu acest adevărat zapis al nostru ca să fie de bună credință la cinstită mâna Sfinții Sale Părintelui Filaret Episcopu Râmnicu, precum să știe că având noi o livede de fân la marginea orașului, alătura cu a Sfintei Episcopii care se trage dela răposatul Gănescul și cu a căpit. Mihail și în capul șanțului din jos să alătură cu a jupânului Ianache Boltașul și despre Tudor Săpunaru numai drumul desparte și despre oraș șanțul desparte. Care livade și eu am fost cumpărat o dela unii alții care zapisile cele vechi vor arăta. Deci, noi având trebuință de bani am mers la Prea Sfinția Sa și am vândut această livade de bună voia noastră în bani gata tl. o sută douăzeci, care bani i-am primit noi din mâna Prea Sfinții Sale.

Și livadea are lungul ei de stânjeni o sută cincizeci și patru și latul stânjeni o sută douăzeci. Pentru aceia să aibă Prea Sfinția Sa voie să o stăpânească în pace moșie obănică a Sfintei Episcopii, despre noi nici un fel de pricină sau despre neamul nostru să n'aibă. Iar scriându să cineva despre neamul nostru cu vreo împotrivire a nu îngădui, să avem a răspunde noi iar Prea Sfinția Sa să stăpânească.

Și la acest așezământ de toameală au fost mulți oameni și obraze de cinste care mai jos să vor iscăli. Și noi pentru mai adevărată credință ne-am iscălit mai jos să crează puindu-ne și degetele în loc de pecete. Și i-am dat și două zápise vechi de cumpărătură.

Mai 9, 1781.

Eu Gheorghie Croitorul dimpreună cu soția mea Marda și cu copiii miei anume Nicolae și cu fie-mea Dumitrana am vândut Tudor Săpunaru, martor.

Barbul Dascălul scris-am cu zisa lor și martor.

18. Adică eu Ilie ce am fost soție Barbului Megherul ot mahalaoa sletii Gheorghie din Craiova, adeverez la cinstită și blagoslovitoare dreapta Prea Sfinții Sale Părintelui chiriu (chir Filaret Episcopu Râmnicu, cum să știe că am vândut eu o livede alătura de lângă livede de metchului Gănescul, care mi-au rămas dela răp. bărbatul meu și acum având trebuință de bani o am vândut Prea Sfinții Sale în bani gata tl. șaptezeci, însă lungul acestei livezi din glodu până în livede de Sfinții Sale pă-

rintelui popa Stanciul, adică curmezișul stânjeni optzeci și patru mijlocul stânjeni... căpătâiul despre glodu stânjeni o sută șapte zeci și opt afară din crânguț ce mai iaste să-l cure tot de această livede să ține. Deci fiindcă am primit toți banii, ce scrie mai sus, în mâna mea, să aibă a stăpâni Prea Sfinția Sa cu bună pace de către mine și de către tot neamul meu. Și pentru mai adevărată credință mi-am pus numele mai jos și degetul în loc de pecete ca să să crează.

1781, Martie 2.

Eu Ilinca ce am fost soție Barbului Megheru.

Eu am vândut de bună voie.

Eu Iosif protosinghel Episcopii martor.

Popa Radu protopop martor.

Popa Stanciul schevofilax martor.

Am scris Nicolae logt. Episcopii cu zisa Ilincăi și sânt martor.

19. Adică eu Pătru Limpescu ot Sămnice adeverez la preacinstită blagoslovitoare dreapta Prea Sfinții Sale Părintelui Episcopu Râmnicu chiriu chir Filaret, precum să să știe că între altele ce ni s'au venit parte din cele rămase ale frățane-mieu Matei, care încăpuse la mâna lui Ion Roșul din Craiova, (pentru care judecându-mă atât înaintea dum. Zamfirache Jăianul, biv vel sătrar, judecătorul acestui județ cât și înaintea părinților clirici ai Sfintei Episcopii, ce s'au găsit cu cale a mă împărtași dintr'ale frățani-mieu prin căușile ce mi-au făcut dela judecători arată) căzându-mi se și o parte din livada ce au avut frate-mieu cumpărată împreună cu căpit. Iordache ot. care livade o stăpânea amândoi frățeste, și mie li ndu-mi peste mână a o căușă, pentru depărtarea, o am vândut-o Prea Sfinții Sale părintelui în bani gata tl. douzeci tocmai fiind această livade aproape pe lângă altă livade a bisericii Gănescului, metohul Sfintei Episcopii. Care măsurându se cu stânjenul domnesc preste tot precum s'au stăpânit de către frate-mieu și de către numitul căpit. lungul precum merge de către Craiova din colțul șanțului dăspre căpătâiul locurilor dum-lui Ioan proin staroste până în marginea șanțului ce iaste la drum care merge la moara dumn. pahar. Barbu Știrbeiu sânt stânjeni o sută nouăzeci și doi; iar lățimea neputându-se frage pe la căpătâe, fiind colfoarse, s'au tras prin mijloc și s'au găsit stânjeni o sută treizeci și șapte din șanțu până iar în șanțu. Deci după suma acestor

stânjeni partea frății-mieu Matei jumătate ce mi s'au dat mie
întru stăpânire să aibă a o stăpâni Prea Sfinția Sa de acum
înainte cu bună pace atât de către mine cât și de către neamul
mieu, pentru că de bună voce am vândut-o Prea Sfinției Sale.
Și pentru mai bună încredințare mi-am pus numele mai jos și
degetul în loc de pecete unde și alte mărturii vrednice de cre-
zut s'au iscălit.

1784 Dechemvrie 22.

Eu Pătru Limpescul ot Sămnicul de sus am vândut.

Popa Radu Protopopu, martor.

Gheorghie, martor.

Am scris Nicolae logt. Si. Episcopii cu bună voia numi-
tului vânzător sânt și martor.

20. Adică eu Hrizea căpit. ot mahalaoa Sf. Spiridon din
Craiova împreună cu soția mea Oprea și cu fii-mieu Pătru ade-
verim la preacinstita blagoslovitoare dreapta Prea Sfinției Sale
Părintelui Episcopu Râmnicu chiriu chir Filaret precum să să
știe că având noi un loc de cârcimă cu o casă veche de nuele
și cu o livade la fântâna lui Bogdan Melcioca, care ne mai
dându-ne mâna a le ținea și având trebuință de bani am vân-
dut Prea Sfinții Sale Părintelui cu tocmeală în bani gata tl. o
sută, însă locul acesta de cârcimă cu casa cum se află și
livadea; care loc măsurându-se în curmeziș peste tot cu liva-
dea din gardul curții casii până în livadea dum. Ion proinstaroste
Carabet, cum merge în lungul drumului sânt stânjeni nouă-
zeci și opt, iar lungul dăspre proinstaroste până în baltă sânt
stânjeni o sută nouăzeci și doi; căpătâiul dăspre baltă sânt
stânjeni... lungul din gardul curții casii dăspre grădinari stân-
jeni... Deci după aceste semne precum am stăpânit și noi să
aibă a stăpâni și Sf-ta Episcopie cu bună pace, atât de către
noi cât și de către tot neamul nostru, că de bună voce am vân-
dut primind toți banii ce să coprind mai sus în mâinile ncastru.
Și pentru credință am iscălit.

1785 Aug. 6.

Eu Hrizea căpit. dimpreună cu soția mea Oprea am vân-
dut de a noastră bună voce.

Eu Pătru

21. Adică noi cei mai jos numiți, adevărăm cu acest zapis
al nostru la prea cinstita și blagoslovitoare dreapta Prea Sfinții
Sale Părintelui Episcopu Râmnicu chiriu chir Filaret precum să

să știe ca având noi un loc de livadă pe moșia domnească în marginea orașului Craiovi, lângă fântâna lui Bogdan Micioca, care loc l-am avut și noi dela părinții noștri. de a noastră bună voe l-am vândut Prea Sfinții Sale în bani gata tl. patruzeci, care bani toți deplin i-am primit în mâinile noastre. Înă coprinsul locului iaste: lungul din șanțul de lângă fântână până în gropile cu nisipul pe unde iaste șanțul cel vechlu stânjeni o sută treizeci și opt și latul dăspre răsărit din locul Sfintei Episcopii cel cumpărat dela căpit. Hrizea până iarăși în șanțul cel vechlu stânjeni o sută șizeci și opt și capul dăspre apus iarăși din locul Sfintei Episcopii până în locul lui Gheorghe Căciulătescul stânj... Deci să albă Prea Sfinția Sa a stăpâni cu bună pace de către noi și de către tot neamul nostru. Și pentru credință ne-am pus numele și degetile în loc dă pecete ca să crează.

1786 Mai 21.

Eu Ion Grădinaru vânzător.

Eu Stan Grădinaru vânzător.

Eu Mincul vânzător.

Eu Dragu vânzător.

Eu Gheorghe Căciulătescu martor.

22. Adecă eu căpitan Șerban Lomba ot Caracal dimpretună cu soția mea Zoița, dăm încredințat zapisul nostru la Sfânta Episcopie Râmnicu și la prea cinstita dreapta Prea Sfinții Sale Părintelui Episcop chirio Galaction precum să se știe că încă din zilele răposatului părintelui Episcopu Chesarie, s'au dat voe prin pecelluit mai sus numitei soții mele și bărbatului dumneael ce l-au avut la cea dintâi căsătorie, Luca Tofecciu, ca să facă cu cheltuiala dumneelor prăvălii pe un loc al Sfintei Episcopii ce să află pă ulița Târgului celui mare, care prăvălie au și făcut-o pă numitul loc stăpânind o cu bună pace până când au răposat. Iar după o trecere de vreme găsindu-ne după întâmplare amândoi ne-am luat întru a două căsătorie viețuind ca la ani șaisprezece. Iar după aceasta viind dumneael cugetul să se deosebească din cele trecătoare lumești au hotărît ca să primească shima Ingerescului chip, la al căreia cuget neînpotrivindu-mă nici eu i am și dat voe cu desfacere unul de către altul învoindu-ne mai înăi după altele și pentru această prăvălie așa că adecă venitul ei să-l împărțim drept jumătate și jumătate pentru iconomia vieții amândorora fiindu-să această

simfonie între noi până acum întocmai. Iar acum dar cunoscându-ne cea desăvârșită slăbiciune a bătrânețelor și apropiere către sfârșitul vieții din singură bunăvoință a noastră am hotărât a da această bină dănie Sfintei Episcopii pentru pomenirea sufletelor noastre. Drept aceea așierosim și dăm danie această bina-prăvălie, amândouă părțile, Sfintei Episcopii spre a avea întru stăpânire de acum înainte, atât în viață cât vom trăi cât și după moarte. Și fiindcă la acest acaret n'au fost nimenea altul amestecat fără numai noi înșine, pentru acela nici are a se mai scula cineva cu vreun protimisis sau alt pricinuitor cuvânt. Iar când după întâmplare să va amesteca cinevași cu vreo cerere să nu să bage în seamă întru nimic ci să și albă Sfânta Episcopie stăpânirea întocmai după acest așierom ce facem.

Drept aceea facem arătare și semnele locului pă care să află această prăvălie și cu locul din dos precât ține coprinsul aceștii prăvălii i cu alte două dosuri ce sânt în dreptul prăvălii gineri-meu Nicolii și jupănesii Simei, loc al Sfintei Episcopii. La care a noastră așierom ce am făcut ne-am trecut și numele noastre atât și ale părinților noștri într'acel mare pomelnic al Episcopii spre vecinica pomenire la sfântul jertfelnic.

Drept aceea pentru cea desăvârșită încredințare am întărit acest zapis cu iscăliturile și punerea degetelor în loc de pecete, față fiind și alte mărturii cari s'au iscălit mai jos.

1818 Aprilie 29.

Șarban Căpitanul.

Eu Zănovia ce pă mlrenie m'am numit Zoța adeverez.

Subînsemnatul dovedesc printr'acest înscris la partea mea de livadie dela fântâna Chintescului sau Popova ce este pe lângă șosa alături cu livadia Sf. Episcopii, tot într'o liniere amândouă, o dau schimb Sf. Episcopii pentru un asemenea loc ce au fost de prigonire între noi, care s'au și tras brazdă despărțitoare adică din groapa bordeiului din deal și până în vale, drept prin groapa cu porumbari ce este aproape de pâraul Șercii, spre miez-noapte până în leasa de mărăcini să fie întru a mea stăpânire și Sf. Episcopie să stăpânească, precum zic, locul de mai sus fiindu ne unul pentru altul în bună pace, curmându-se odată pentru totdeauna orice pretenție. De a căruia urmare dețerăm unul la mâna altuia câte un asemenea înscris față fiind și alte persoane care se vor însemna mai jos.

1858 Iulie 19. or. Craiova.

(Iscăliți) Ioachim Papazoglu
Timoftei Edoxiados martor.
Dimitrie Hagi Preda martor.
Vasile Hriste martor.

Calinic cu mila lui D-zeu Epis. Râmnicu.

Pentru schimbul despre care să coprinde în cest act fiindu-ne și nouă cunoscut prin vedere chiar în fața locului cu ocazia aflării noastre în orașul Craiova în acest an, că este în favorul casii Sf. Episcopii spre încredințare să adeverează și de mine.

Anul 1858 August 11. Râmnicu Vâlci.

Calinic Râmnicu.

PENTRU VII IN VÂLCĂNEȘTI

Adică eu Mihai împreună cu Diicul și cu Răducanul, feciorii lui Teodor Vâlcănescu cari mai jos ne vom iscăli, dat-am zapisul nostru la cinstita mână Mării Sale Nicolae Stănilav: ki Episcopu Catolicescu, ca să fie de bună credință precum să știe că de a noastră bună voe ne-am așezat și ne-am tocmit cu Măriia Sa de i-a n vândut, pe moșia noastră în Vâlcănești, loc de vie înfundat, pe care loc Măriia Sa are și vie; însă stânjeni în lung 84 pol și în largu stânjeni 84 pol, care fac stânjeni peste tot 169; iar de plată după obicei am luat bani pã stânjeni 84 pol pã stânjan câte bani 35 care fac lei 22 bani 52. Deci noi după ce am luat acești bani toți gata în mâna noastră dela Măriia Sa, am dat Mării Sale acel loc precum iaste stânjenit și însemnat, ca de acum înainte să stăpânească Măriia Sa cu bună pace de către noi și de către copiii noștri și de către tot nenmul nostru. Să-i fie Mării Sale moșie în veci să facă ce va vrea cu dânsul și de către noi nici o supărare să n'aibă. Iar pentru niște viță a lui Drăgoi, trei răzoară, care iaste intr'acel loc înfundat care am vândut Mării Sale să să așaze cu Măriia Sa au ca să vânză vițele, au să dea Mării Sale dijma după cum să cade și iaste obiceiul la acel plaiu. Și când am vândut Mării Sale acel loc de vie înfundat au fost oamenii de cinste mărturie cari să vor iscăli mai jos. Și noi pentru mai adevărată credință întărim acest zapis cu degitile și cu iscăliturile noastre mai jos ca să se crează. Și am scris eu Popa Alixandru din Craiova cu zisa și cu învățătura lui Mihai și a

Diicului și a Răducanului feciorii lui Theodor Vălcănescul din Craiova.

Mărtie 23 leat 7236 (1728).

Mihai Vălcănescul
Diicul Vălcănescul
Răducan Vălcănescul
Popa Gheorghe din Craiova martor.
Popa Vasile martor,

**PENTRU VADURI DE MOARĂ PE JIU I PENTRU
MOARA OT. GIOROC DELA HAGI CONSTANDIN.**

Adică eu Mariia a răposat. dumn. Pârului Fotescul, dat-am acest al meu încredințat zapis la cinstită mâna Sfinții Sale părintelui Episcopu al Râmnicului chir Clement precum să știe că având eu un vad de moară în Jiu, dela vale de moara răpt vist. Ilie Știrbei, și fiindu-mi de vânzare din bună voia mea am venit la părintele Episcopu de am tocmit vadu drept taleri 15 însă cinsprezece bani gata care bani toți deplin i-am luat în mâna mea. Drept aceia să aibă Sfinția Sa a stăpâni acel vad cu bună pace de către mine și de către feciorii miei, de către tot neamul meu. Căci că din bună voia mea și cu volia copiilor miei l am vândut precum au fost și alți martori. Și eu pentru mai adevărată credință mi-am pus numele și pe-cetea mai jos ca să se crează.

In Craiova Septembrie 21 leat 7249 (1740).

(p) Eu Maria Fotescu vânzătoare.

Din cinstită porunca dumn. Grigorie Razo biv vel clucer, Calmacamu Craiovei am fost orândulți de am mers la satul Moflea și am cercetat niște locuri ce sânt pe moșia domnească pe care au avut arături sătenii Măfleni. Iar în anul trecut s'au fost învoit acei Mofleni cu dumn-ei clucereasa Maria Foteasca de le-au dat dumneaei și dumneaei au rămas să le dea alte locuri mai la vale iar pe moșia domnească, ce au coprinse de dum-ei, tot deopotrivă și în latu și în lungu, care locurile ce au luat clucereasa dela sătenii Mofleni în schimbu le-au dat danie Sintel Episcopii. Și după porunca ce am avut am ales acele locuri unde fiind față Prea Sfinția Sa iubitului de Dumnezeu chiriu chir Filaret Episcopul Râmnicului și dumneaei clu-

cereasa Maria și Tudorică Logofăt de Divan și zece oameni din Mufleani anume Andrei, Lungul, Radu Gheorghie ot Pri-seaca, Costandin Vaseliu, Ion Lungul, Costandin frate-său, Ene Unchiașul grădinarul, Marin Lungul, Oprea Dărvarul și Costandin Dobrogeanu, și ne au arătat acele locuri ce le-au dat ei schimbu cluceresii care măsurându-le în latu au eșit stânjeni 40 în lungu stânjeni 50. Au mai dat și ei de bună voia lor dintr-acele locuri la vale alte locuri ce fusese coprins; iar deci măsurându-le și acelea în lat au eșit stânjeni douăzeci și doi. Iar din locurile ce au dat Moflenii cluceresii la deal până în vâlcelușe ce să numește Jiețul au arătat toți numiții mai sus că iaste loc domnesc fără nici o pricină necoprinsă de nimeni după cum și noi am văzut mărăcini recurățați. Măsurându-l și acela în lat au eșit stânjeni patruzeci și patru (iar lungul nu au fost trebuință a-l măsura fiindcă merge Jiu spre răsărit până se sfârșește cu căpătăiul iar în vâlcelușă aceea ce-i zice Jiețul care să face peste tot, trăsura în lat stânjeni o sută șease. Logofātu Tudorică însă au dat niște locuri ce le-au avut în capul locurilor ce le-au dat clucereasa de s'au potrivit toate locurile de lungi până în Jiu. Am pus și semne ca să să știe: de vale din malul Jiului drept în piatra cea mare și din piatră spre răsărit drept în Jieț și dcacolo să întoarce spre apus tot matca Jiețului până dă în Jiu.

Drept aceia să aibă a stăpâni Sfânta Episcopie aceste locuri cu bună pace după semnele ce s'au zis mai sus neavând de nimeni nici un fel de supărare.

1781 Fevruar 28.

Barbu Prisăceanu clucer.

Barbu Otetelișanu biv vel clucer Zaarie.

Incredințez cu acest zapis al meu la cinstită mâna Prea Sfinției Sale Părintelui Sale Episcop chiriu chir Filaret precum să să știe că având eu cuprinsu un vad de moară pe moșia domnească din jos de moara răp. protopop Stoian în care vadu am fost și bătut patrusute patruzăci de pari de zăgaz și fiind aproape lângă un loc al Prea Sfinției Sale care i l-au fost dat Prea Sfinții Sale dumneaei clucereasa Maria Foteasca de danie și văzând și eu că iaste prea aproape de Prea Sfinția Sa necăzându-mi să a-i face supărare și calabalac fiind prea aproape, de a mea bună voe coprinsul meu l-a n dat danie Prea Sfinții pentru pomenirea mea; iar pen-

tru pari mi-au întors Prea Sfinția Sa cheltuiala de par câte
bani 7, taleri 19. Și să aibă Prea Sfinția Sa a stăpâni cu buna
pace de către mine și de către tot neamul meu. Și pentru
credință am iscălit cu mâna mea ca să să crează.

1782 August 31.

Hagi Ioan Popa Starostea adeverez.

Prea Sfințite Părinte Chiriu Chir Chesarie Episcopu Rân-
nicului, cu firască plecaciune sărut dreapta Prea Sfinții Tale.

Pentru moara mea din Gioroc ce am cumpărat-o dela
dum. răp. Stolnicul Vlăduțul Gaiescul la 1769 văd că-mi scrii
că s'au sculat dumnealui Badea Vasile Vameșul cu judecată
ca să o ia și-mi scrii că mai aproape ar fi sfânta mănăstire
ca să o răscumpere la care eu iată că arăt Prea Sfinții gân-
dul și scoposul meu că mi-au fost dintru'ntâi de când am
luat-o ca având norocire să trăesc cât va fi voia milostivului
Dumnezeu să iau ce voi putea; iar după viza mea să fie în-
chinată la sfânta mănăstire ce să prăznuște hramul Sfântu
Nicolae care e zldită de răp. stolnicu Vlăduț Gănescul. Și
epitropii care vor fi la sfânta mănăstire pă vremuri să aibă
în tot anul să vândă faină dela moară, faină de lei doispre-
zece, și să dea un sărindar să slujească preoți care să vor-
aia la sfânta mănăstire pe toți anii cât va sta moara și mănă-
stirea. Care sărindar să înceapă la luna lui Octomvre 15
și să să pomenească toți epitropii. Ci de va avea sfânta mănă-
stire norocire ca să nu scape din mâna mea voi avea și
eu norocire în urmă de pomenire; iar de va da judecată să
mi o ia să dea șeama aceia înainte dreptului judecător la a
două venire. Și pentru întemeerea Sfintei mănăstiri să ții
Prea Sfinția Ta acest secret al meu. Și eu iarca să întemeez
mai bine, dela anul viitor să aibă epitropii să ceie la omul
meu anume Crăciun Hristea lei doisprezece din venitul morii
să slujească sărindarul. Și acum cu alta n'am cu ce mă arăta
la Sfântu Nicolae fără am dat de face niște sfeșnice mari
două și gătindu-se le voi trimite de să va putea ca să vie
pană la Sfeti Nicolae bine ar fi, de nu va primi Sfeti Nico-
lae și mai pe urmă. Și cu toată fiasca plecaciune rămân al
Prea Sf. mai mic și plecat fiu sufletesc.

1778 Noemvrie 8.

Hagi Costandin Popa, întăresc cu iscălitura mea.

Grigorie Milostiu Boju Arhiepiscop și Mitropolit al Ungroavlahiei.

Această condică s'au făcut în zilele Mării Sale Prea Înălțatului Nostru Domn Io Mihail Constandin Suțul V. V. după hrisoave și zapise și scrisori de moșii și alte acareturi ce le are metoașele Sfintei Episcopii Râmnicu, care pentru a-și avea toată credința și a putea sluji în toată vremea la orice întâmplare de arătare întocmai cu însuși hrisoavile și cărțile, după care s'au scos au făcut cerere către Măria Sa, Sfânta Iubitoriu de Dumnezeu Iratele Episcopu chir Filaret de a-i să întărim cu pecete domnească. Și de către Măria Sa s'au orânduit la noi ca să să prăbăluiască întâi de noi. Deci din luminata porunca Măriei Sale, protocolulindusă de noi toată de rând și fiind întocmai după cele adevărate scrisori spre încredințare am întărit această condică puind pecetea noastră la fieștece foaie din jos.

1786 Februarie 29.

(ss) Grigorie Arhiep. Ungr.

CUPRINSUL

		Pag.
	Prefața	3
	Introducerea	5
1	Biserica Sf. Dumitru 1651	8
2	" " Ilie 1720	13
3	" " Gh. orghe vechiu - 1730	17
4	" " Sf. Ioan Sebastian → 1742	20
5	" " Obedeanu 1742	22
6	" " Sf. Gheorghe Nou 1755	25
7	" " Sf. Spiridon 1758	28
8	" " Maica Precista ot Dud (Madona Dudu) 1760	30
9	" " Sf. Treime 1768	34
10	" " Nicolae-Craiovița 1770	36
11	" " Mina 1773	40
12	" " Nicolae-Ungureni 1774 2.1	43
13	" " Toți Sfinții-Bășica → 1780	46
14	" " Sf. Nicolae-Dorobântia 1782	49
15	" " Apostoli 1783	53
16	" " Arhangheli 1783-1793	55
17	" " Hagii Ienuși 1792	58
18	" " Măntuleasa → 1792	60
19	" " Sf. Nicolae-Brândușa → 1793	63
20	" " Sf. Nicolae-Belivacă 1794	66
21	Capela Cimitirului Sineasca → 1800	68
22	Biserica Sf. Ioan Hera 1804	73
23	" " Arșu 1806	76
24	" " Postelnicul Fir 1811	78
25	" " Oota 1813	79
	Incheiere	83
	Parohia catolică	84
	Biserica protestantă	87
	Cimitire	87

ANEXĂ

Condica metoșelor Sfintei Episcopii Râmnic. Me- tohu Gănescu din Craiova. Moșia Prejoi	92
Pentru locuri din Craiova	94
Pentru livezi după Moșia Domnească a Craiovei	104
Pentru vii în Vălcănești	110
Pentru vaduri de moară pe Jiu și pentru moara ct Gioroc dela Hagii Constandin	111